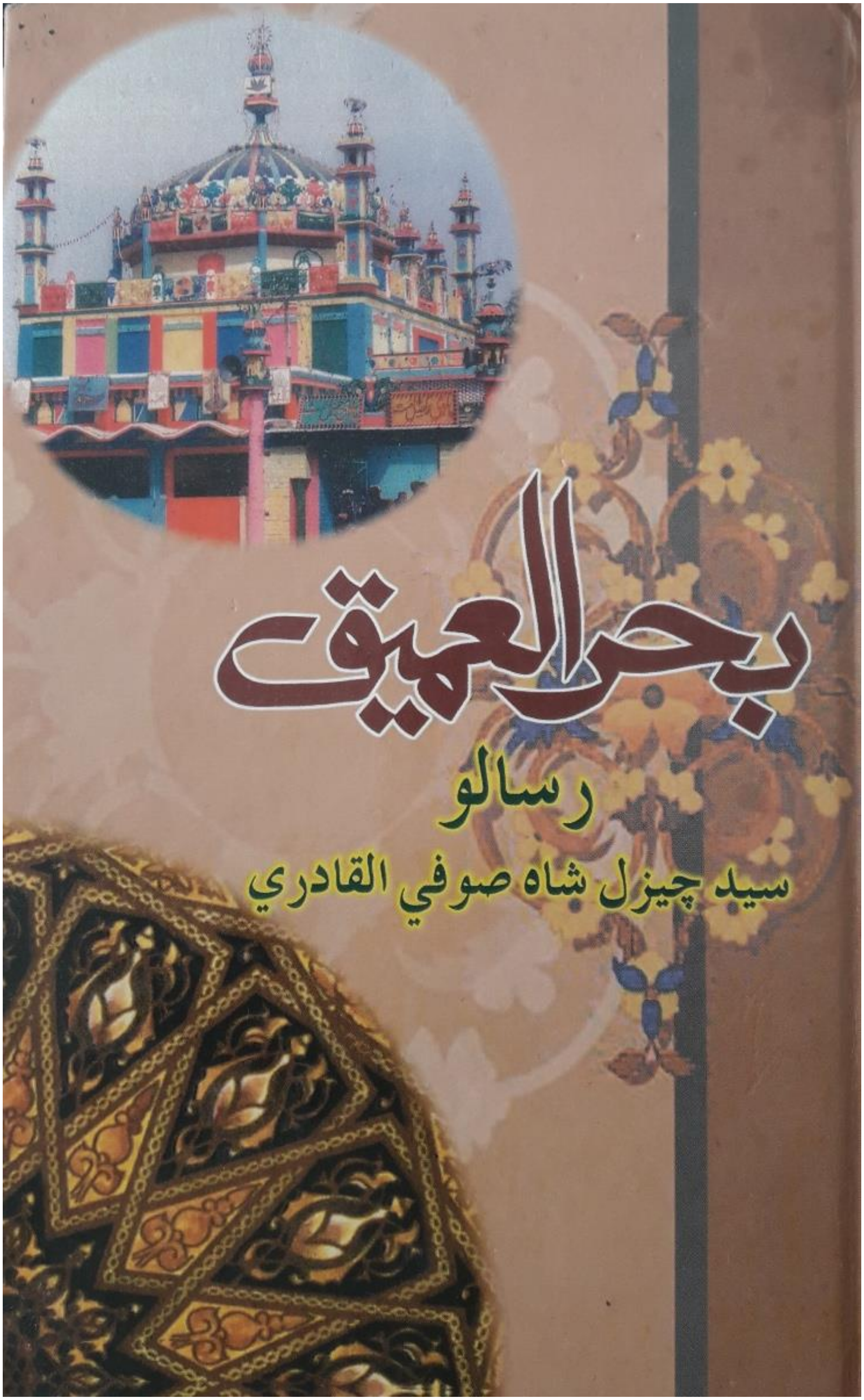
بحرالعميق
رسالو
سيد چيزل شاه صوفي القادري

بحر العميق

(رسالو سيد چيزل شاھ صوفي القادري

درگاھ فتح پور شريف، ضلعو گنداواھ، بلوچستان)

مرتب ۽ شايع ڪندڙ

فتح چند ڪنيا لعل ڪارڙا
ايڊووڪيٽ سياش چند فتح چند ڪارڙا
سنجئہ ڪمار فتح چند ڪارڙا
ڊاڪٽر اجيت ڪمار فتح چند ڪارڙا
ڪرتار ڪارڙا فتح چند ڪارڙا

ڊجيٽل ايڊيشن:

2018ع

سنڌ سلامت ڪتاب گهر

ڇپائيندڙ جا مڙئي حق محفوظ

ڪتاب جو نالو : بحر العميق

ليکڪ : سيد چيزل شاهہ صوفي القادري

ڇاپو پهريون : سال 2001ع

ڇاپو پنجون : سال 2014ع

تعداد : هڪ هزار

ڇپيندڙ : آزاد ڪميونيڪيشنز ڪراچي. فون 32737290 _ 021

مُلهہ : 300 روپيہ

ملڻ جو هنڌ:

فتح چند ڪنيا لعل
فتح ڪلاٿ هائوس
ڪلاٿ مارڪيٽ، جيڪب آباد
فون : 652455 _ 0722
موبائيل : 0333 7338188

توريت، انجيل، زبور لٿو، احمد تي فرقان سچو

تنهنجي بحر عميق جو انت نہ ڪو، اهڙو احمد سان احسان ڪئي

سمجھہ رکيل سر ثابت سارو، انا الحق جو هڻ تون نعرو

يار ڏنو ٿي وحدت وارو او پنهنجي دفتر جو ديوان ڪيئي

سنڌ سلامت پاران :

سنڌ سلامت ڊجيٽل بوڪ ايڊيشن سلسلي جو نئون ڪتاب **"بحر العميق"** اوھان اڳيان پيش آھي. ھي ڪتاب صوفي شاعر **سيد چيزل شاھ صوفي القادري** جي سوانح حيات ۽ شاعريءَ جو مجموعو آھي.

سائين چيزل شاھ ھڪ اعليٰ شاھ ۽ درويش ھو. سندس ڪلام نہ رڳو تصوف جي تند تنوار سان بلند آھنگ ۾ آھي، بلڪ شاعريءَ جي روايت سان فن ۽ فڪر موجب ۾ ڳنڍيل آھي. سنڌ ۾ ڪافيءَ جا شاعر گهٽا آھن. سائين رڪيل ۽ چيزل بہ فني لحاظ ڪان سھڻيون ڪافيون چيون آھن. سائين چيزل شاھ سنڌي ۽ سرائڪي اردو امتزاج سان ڪافيون چيون آھن. عشق بادشاھ سندس ڪافي ڪلام جو خاص ۽ بنيادي موضوع آھي.

ھن ڪتاب جو پھريون ڇاپو 1987ع ۾ ڇپايو ويو جڏھن تہ پنجون ڇاپو **فتح چند ڪنيا لعل** پاران 2014ع ۾ آزاد ڪميونيڪيشنز، ڪراچي وٽان ڇپايو ويو. ٿورائتا آھيون محترم ڪنيا لعل جا جنھن پنھنجي ھڙان وڙان رقم لڳائي ڪتاب نئين سر ڪمپوز ڪرائي سنڌ سلامت ڪتاب گهر ۾ پيش ڪرڻ لاءِ موڪليو آھي. ڪمپوز دوران ڪيل ڪنھن بہ قسم جي غلطي ڪمپوزر پاران سمجهي وڃي ۽ اوھان دوستن کي عرض تہ درستگين لاءِ اسان جي رھنمائي ڪجو.

محمد سليمان وساڻ
مينيجنگ ايڊيٽر (اعزازي)
سنڌ سلامت ڊاٽ ڪام
sulemanwassan@gmail.com
www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

فهرست

1. پهرين ڇاپي جو مهاڳ
2. نئين ڇاپي جو مهاڳ
3. محشر خيال : ڊاڪٽر عبد الجبار جوڻيجو
4. اتم ادب جو ڪارج : ڊاڪٽر غلام نبي سڏايو
5. حالات زندگي
6. فرمودات لاثاني
7. ڪلام شريف
8. ڪلام جي تفصيلي فهرست

جنابُ حضرت سيد رکيل شاه صوفي القادري
جنمر: ١٢٦٢ه وصال: ١٣٥٩ه

جناب حضرت سيد چيزل شاھ (عزيز شاھ) صوفي القادري

جنم: ١٣٣٢ھ   وصال: ١٤٠٤ھ

جناب حضرت سيد صادق علي شاهہ صوفي القادري
سجاده نشين درگاهہ فتحپور شريف

حق موجود
جناب حضرت سيد صادق علي شاهہ صوفي القادري
جناب حضرت سيد رڪيل شاهہ صوفي القادري
جناب حضرت سيد چيزل شاهہ (عزيز شاهہ) صوفي القادري

جناب حضرت سيد سرفراز علي شاهہ صوفي القادري

سجاده نشين درگاهہ فتحپور شريف

نئين ڇاپي جو مهاڳ

محبوب سائين صادق علي شاهہ صاحب صوفي القادري جن جا لک ٿورا ۽ احسان آهن جو شروع کان وٺي مرشد جو ڪلام ڇپرائڻ لاءِ اتساهيندا ۽ دعائون ڏيندا رهيا آهن.
هن کان اڳ ١٩٨٧ع ۾ بحرالعميق جو پهريون ڇاپو ٣٠٠٠ ڪاپيون ۽ ٢٠٠١ع ۾ ٻيو ڇاپو هڪ هزار ڪاپيون مرشد کي عقيدت جا گل پيش ڪرڻ لاءِ ڇپرايا هئم. هاڻي هي ٽيون ڀيرو وري ڇپرائي رهيو آهيان اميد اٿم تہ مرشد جي در تي هي نندڙي ڀيٽا قبول پوندي ۽ محبوب اڳيان آسوند آهيان مون کي سچي حياتي پنهنجي خدمت جو موقعو عنايت ڪندا رهندا، جيئن هن ڌرتيءَ تي صوفين جي تصوف، شانتي، ڀائيچاري ۽ محبت ۽ رب جي بندگيءَ جو پيغام در در پهچي ۽ اڄ جي خودپرستي جي دور ۾ سورن ۾ ڦاٿل انسانيت صوفيت جي درس جي سُتي پي سجاڳ ٿئي.
اميد اٿم تہ هاڻ هن ڌرتيءَ جو هر ماڻهو انهن الله وارن صوفي درويشن جي پيغام کي گهر گهر پهچائڻ لاءِ ڪوشش ڪندو.

١ جنوري ٢٠٠۴ع   فتح چند ڪارڙا

ٻهرين ڇاپي جو مهاڳ

وڏي خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو منهنجي سائين حضرت چيزل شاهه صوفي القادري جي سوانح حيات مع ڪلام شيرين سان آراسته پيراسته ٿي منظر عام تي اچي رهي آهي. ان عظيم هستيءَ ۽ خاندان معظمه سان بنده ڪي ۽ منهنجي خاندان خصوصا اسان جي ڏاڏي محترم دانو مل مرحوم ڪي عقيدت والهانه رهي آهي .
صوفي مت ۽ روحانيت وارن ڪي چڱي ريت پروڙ آهي ته عاشق باللہ جو هر نڪتل ڪلمو يا ڪلام شاه صاحب جي نظريہ موجب:

جي تو بيت ڀانئيا سي آيتون آهين
نيو من لائين، پريان سندي پار ڏي.

صوفيت عشق الاهي جو درس ڏئي ٿي، جنهن ۾ مذهبي متڀيد ڪان مٿانهون سائين چيزل شاهه جو ڪلام به عشق الاهي ۽ رمز حقيقي جو درس ڏئي ٿو.
سائين جن جي ڪلام جي سهيڙ، ترتيب، حالات، زندگي جي مواد ۾ هيٺين فقيرن جي تعاون ۽ اشتراڪ جو ٿورائتو آهيان.

(1) فقير حسين بخش صاحب، (٢) مرحوم ماستر نواب علي زيب سومرو، (٣) فقير محمد پريل صاحب ڀٽي ۽ (۴) غلام حسين ڏاهاٽي. جيڪڏهن ڪا خامي پريس جي هجي ته درست ڪرڻ لاءِ اطلاع ڏئي ٿورائتو ڪندا ته جيئن آئنده ڇاپي ۾ درستي ڪئي وڃي .

جيڪب آباد | نيازمند
٣ مارچ ١٩٨٧ع | **فتح چند ڪنيا لعل، ڪارڙا**

ٻين ڇاپي جو مهاڳ

جيئن تہ هن کان اڳ بحرالعميق جو پهريون ڇاپو سجاده نشين مرشد سائين صادق علي شاهہ علي شاهہ صاحب جن جي حڪم سان ١٩٨٧ع ۾ ڇپرايو هو. هاڻي هي ٻيو ڇاپو اوهان جي هٿن ۾ آهي، ڪوشش ڪري نواڻ آندي اٿم.

هي سڀ ڪجهہ فتح پور شريف جي مالڪن جي ڪرم نوازي آهي، جو مان ناچيز درگاهہ لاءِ هي عقيدت جا گل چاڙهي رهيو آهيان. مون کي هي عقيدت پنهنجي پيءُ ڪنيا لعل ۽ ڏاڏي سائين محترم داني مل کان ورثي ۾ ملي .

منهنجو ڏاڏو سائين جن جي صحبت ۾ رهي ويدانت ۽ تصوف جي پنڌن پيچرن کان چڱيءَ طرح ڄاڻو ٻڻجي چڪو هو. هن کي خبر هئي تہ مرشد جي صحبت ۾ رهي ڪيئن معرفت جو مقام ماڻي سگهجي ٿو. اهو ئي سبب هو جو هنن پنهنجي زندگي جو گهڻو حصو درگاهہ فتح پور جي خدمت ۾ وقف ڪيو هو.

مون کي ياد آهي تہ هو منهنجي ننڍپڻ کان وٺي منهنجي والد کان وڌيڪ منهنجي ذهني جلا لاءِ پتوڙيندو رهندو هو ۽ هميشہ روحاني رمزون فقيرن درويشن جي حالات زندگي، انهن جو ڪلام ۽ ڪويتائون، ٻڌائي مننهنجي عشق ۾ اضافو ڪندو رهيو. اهو ئي سبب آهي جو اڄ مان سائين جن جي ڪلام ۽ فقر کي عام ڪرڻ لاءِ هي ڇپائيءَ جو سلسلو شروع ڪيو آهي، منهنجي ڪوشش ۾ عقيدت ۽ محبت کان سواءِ ٻي ڪابہ محنت يا ڪمال شامل ڪونہ آهي. هن کان اڳ ١٩٩٢ع ۾ روضي ڌڻي قبلہ سائين، رکيل شاه صوفي القادري جن جي ڪلام جو مجموعو، **بحرالعشق** عقيدت طور ڇپائي پڌرو ڪيو هئم، مقصد ڪو دنيوي لاڀ ڪونہ آهي. فقط مرشد جي خوشنودي، مرشد جي محبت جي پرچار ۽ فڪر کي عام ڪرڻ آهي، انهي خدمت طور مرشد کي عقيدت جا گل چاڙهڻ آهي.

هن مجموعي ۾ سائين جن جي حالات زندگيءَ کان سواءِ تصوف جي رمزن ۽ فرمودات سان گڏ سندس ڪلام کي پيش ڪيو ويو آهي. جنهن ۾ ڪافيون، بيت سہ حرفيون شامل ڪيون ويون آهن.

ترتيب جي لحاظ کان سندس ڪافيون، سُرن مطابق پهريون لکيون ويون آهن. بعد ۾ بيت ۽ سہ حرفيون ڏنيون ويون آهن.

سائين جن جو ڪلام، هندي، سنڌي، اردو، سرائيڪي ۽ بلوچي زبانن ۾ آهي. اسان ڪوشش ڪري هن ڇاپي ۾ سائين جن جي سموري ڪلام کي سموهڻ جي ڪوشش ڪئي

آهي. چو ته ڪجھ ڪلام پهرين ڇاپي ۾ رهجي ويا هئا، اهي هاڻ ٻي ڇاپي ۾ شامل ڪيا ويا آهن .

ڪتاب جي پروفنگ چيڪ ڪرڻ ۾ مون کي پنهنجي وڏي فرزند سياش چندر گهٽي مدد ڪئي آهي. جيڪڏهن ڪنهن عقيدت مند وٽ ڪو رهيل ڪلام هجي ته اسان کي ڏياري موڪليو، جيئن آئينده ڇاپن ۾ شامل ڪري سگهجي.

جيڪب آباد

١ مارچ ٢٠٠١ع **فتح چند ڪنيا لعل ڪارڙا**

محشر خيال

اردوءَ جي هڪ مصرع: ”هي آدمي بجاءِ خود اڪ محشر خيال“ _ ۾ انسان جي خيالات جي دنيا جو اشارو آهي. ان موجب هن جي دل خيالات جي آباد دنيا آهي. جنهن ۾ مجازي ۽ روحاني زندگيءَ جا پوپٽ رنگ سمايل آهن. دنيا جي زندگي اعليٰ انسانن لاءِ هڪ قيد مثل آهي. هنن جي واڳ ڌڻيءَ وس آهي. هو بيوس آهن. جيئن سائين رڪيل شاهه چيو:

”وس نهين چلدا، حجت نہ هلدي،
رت رووان هٿ ڏووان جند پئي جلدي.“

سنڌي ۽ سرائڪي شاعريءَ جي روايت گذريل ٽن سون سالن ۾ چٽا رنگ پريا آهن. شاهه ڪريم، شاه عبدالطيف، سچل، خواجه فريد، بيدل، بيڪس، خوش خير محمد، سائين رڪيل شاهه ۽ پوءِ سندس فرزند سائين چيزل شاهه توڙي ٻين هن سلسي ۾ پاڻ مجرايو آهي. سائين رڪيل شاهه ۽ چيزل شاهه ارادت جي سلسي سان ڳنڍيل آهن، سو ميران پور جهوڪ جي حضرت شاهه عنايت شهيد سان ملي ٿو: مٿي ويندي حضور ﷺ سان تعلق آهي. صوفي درويشن انسان ذات کي خدا ڏانهن راغب ڪيو ۽ محبت جي هن تلقين ماڻهن ۾ انسان دوستي ۽ بي تعصبي پيدا ڪئي. شاهه عنايت جي مريدن ۾ سائين رڪيل ۽ سائين چيزل جي مريدن ۾ هندن جو هجڻ ان ڳالهه جي ثابتي آهي. پنهنجي والد محترم وانگر سائين چيزل شاهه هڪ اعليٰ شاهه ۽ درويش هو. سندس ڪلام نہ رڳو تصوف جي تند تنوار سان بلند آهنگ ۾ آهي، بلڪ شاعريءَ جي روايت سان فن ۽ فڪر موجب ۾ ڳنڍيل آهي. سنڌ ۾ ڪافيءَ جا شاعر گهڻا آهن. سائين رڪيل ۽ چيزل بہ فني لحاظ کان سهڻيون ڪافيون چيون آهن. سائين چيزل شاهه سنڌي ۽ سرائڪي اردو امتزاج سان ڪافيون چيون آهن. عشق بادشاهه سندس ڪافي ڪلام جو خاص ۽ بنيادي موضوع آهي.
فرمائي ٿو تہ :

آٽي عشق آتش اندر ٻاري ڙي اديون
جان جسم جند ڳاري، دردن ۾ تہ آزاري. ڙي اديون
هڪ آءُ سهڻل ڪنهن پيري،
ٻيو تہ چاڪ پون جگر جيري،
ٿيون ڪري ڪيئن وري تاري ڙي اديون.

انساني بوتو حقيقي محبوب جي رهڻ جو آستانو آهي. آدم جو ويس پائي محبوب اچي واسو ڪيو آهي آدم ۾ اظهار ڪيو اٿس .
سائين چيزل فرمائين ٿا تہ :

ٽلهہ: بيرنگ برقعو پائي پائي.
آيو آدم هت اظهار تي.
علم العين يقين تون ڄاڻي،
احد ۽ احمد فرق نہ آڻين
وچون ميم وڃائي.
آيو سڀن نبين جو سردار تي.

آدم جو اولاد نہ آهيون بلڪ آدم اسان جو ڄايو آهي. جيئن بُلا شاهہ چيو تيئن ٻين بہ ڪيترن صوفين ۽ الله جي عاشقن بہ آلاپيو.
چيزل سائين فرمائين ٿا تہ:

ڪون اسان نون لوڪ سمجهاوي؟
اسين آدم دي اولاد نہ ڄائي.
ڪاڻ تماشي هتڙي آيم
مٺ نہ ڪنهن دا نہ ڪوئي ڄايم
سير سلطاني حقيقي پايم
خيال ڳيا لنگهہ سفر سڄائي.
عشق واليان نون هادي هدايت
راهہ رهبر سچ ڏسي هي وحدت
ٻيا ڪونہ ڪريسي سانون نصيحت
چيزل نعرا نينهن وڄائي.

شعر ۾ عارفن هڪ تہ اعليٰ اڏام ڪندي اُهي خيال ظاهر ڪيا آهن، جن جي خبر بہ اهڙن عارفن کي ئي آهي. ٻيو تہ زبان جو فرق بہ نہ رکيو اٿن. ڇا سرائڪي ڇا سنڌي هندي ۽ اردو، هنن تہ اُڏام ئي ڪئي آهي. بلند پرواز ۾ آهن. سائين چيزل شاهہ وٽ بہ اُها بلدن پرواز آهي:

تيري عجب اسرار ڪا، مجهہ ڪو هئا ڪيسي خبر،
هم هون هردم درد سي ديوان او در بدر.
ڳلي ڳلي ۾ ڳول ڪرڪي
يار آيوسي نظر،

ديدار ميري دل ڪو لٽيا
ڦر آوي ڪيوين صبر.
بره ڪي بازار ۾
سودا ڪيا هي سر بسر،
العشق نار الله سي
جل گيا جانون جگر.

مطلب تہ الله جي عاشقن جي زبان پنهنجي، انهن جو بيان پنهنجو. هن زبان ۾ بيان جو اثر بہ دل وارن تي ٿيو. دڪي خلق ڏانهن رجوع ٿي ۾ سڪ جو ساهہ ڪنيائون. رسالو بحر العشق (سائين رڪيل) ۾ رسالو بحر العميق (سائين چيزل) درد درياءَ آهن. عشق جي عميق بحر جا واقف سڄي اسرار ڪي سمجهن ٿا. هڪ ڀيري وري بحرالعميق سڪ وارن لاءِ ميسر ٿيو.

والسلام
١٩۴ شهريار منزل،
شاه لطيف روڊ
بدين، سنڌ **ڊاڪٽر عبدالجبار جوڻيجو**

اتم ادب جو ڪارج

ادب کي زندگيءَ کان ڪڏهن بہ ڌار ڪري نٿو سگهجي، ڇو تہ ادب زندگيءَ جو اهڙو سچو سينگار آهي. جنهن سان زندگيءَ جي اڻتر ۽ اصولي مسئلن جي ڇنڊ ڇاڻ ۽ آگهي حاصل ٿئي ٿي. جيڪو اڻ ٽيٽو آهي. سندر ناهي ۽ سک ۽ سلامتي جي ڄاڻ نٿو ڏي اهو ڪنهن بہ طرح ساهت ناهي، ڪلا ناهي. ڪلا ۽ ساهت اها سڦلي.ٿئبي جنهن ۾ قومي ۽ سماجي مسئلن کي اوليت ۽اهميت ڏنل هجي .

انسان جي مهانتا ۽ وڏائي آتما (روح) سمايل آدمي مڙئي مهربانيون ۽ بخششون ڪيس قدرت کان مليل آهن. انسان جو فرض ڪوجنا ۽ ڪوشش ڪرڻ آهي، جڏهن ڪو منش انهيءَ مقصد کي حاصل ڪري ٿو اهو ئي زندگيءَ جي سڦلتا ماڻي ٿو.

اسان جنهن منش جو وستار ڪري رهيا آهيون، اهو فطرت جي جوت جو هڪ ننڍڙو ترورو آهي. جنهن جو من سوچيندڙ آهي، جنهن ۾ قدرت جي ڳجهن پروڙڻ جي چاهنا آهي ۽ جيڪو پنهنجو آئيندو سٺي ۽ رٿي سگهي ٿو. اصل ڳالهہ اها تہ حياتيءَ جي ورقن تي ويچارڻ، پر ماتما جي سندرتا پکيڙڻ وارن گياني سنتن جي چاهت جو ٻوٽو سندس وشواس ۾ سمايل آهي. اها سڀاڄهڙي شخصيت جيڪب آباد جي رهواسي فتح چند ڪنيالعل ڪارڙا جي آهي جنهن جي ويساه جي واڳ سندس روحاني مرشد (گرو) سيد رڪيل شاهہ ۽ سندس فرزند سيد چيزل شاه جي پوتر هٿن ۾ آهي. سندس نالي جو ڇيد ڪبو تہ سڌو سنئون واسطو درگاهہ فتح پور شريف سان نظر ايندو، اهو ئي ڪارڻ آهي جو فتح چند سدائين فتح پور درگاهہ سان واڳيل رهي ٿو.

سندس ڏاڏوسرڳواسي دانومل انهي سچي دربار جو چيلو هو. سائين جن جي صحبت ۾ رهي هن تصوف جي تعليم ورتي. فتح چند جي جي ٻالڪپڻي ۾ روحاني پرورش سندس ڏاڏي دانيمل ڪئي، هو سندس آتما ۽ ذهن جي پٽي تي هر هر اهي گفتا آڻڻ جي ڪوشش ڪندو هو تہ ”بابا ڪرمن جي گتي نياري آهي، هي جڳ جو چڪر پيو گهاٽي جيان ڦرندو، سنها تہ پيا پيسجن پر سوايا بچيو وڃن ٿا، نيٺ هڪ ڏينهن سوايا ۽ تونگر بہ نيچو ڏسندا. سکٽا ڪنگر پيا پرجن ۽ پريل سکٽا ٿيو وڃن. ڪڏهن راجائون پيا پينو ٿين تہ ڪڏهن بيکاري پيا بادشاهہ بڻجن. ڪٿي سورن جو سنسار آهي تہ ڪٿي سکن جون سيجون وڇايل آهن ڪڏهن ڏينهن آهي تہ ڪڏهن رات انهي کي ڪرمن جو چڪر چئجي ٿو. انهي ڳوڙهي ڳجهارت کي سائين چيزل هيئن سلجهايو آهي پٽ“.

ڳولا ڪرج ڳجهہ ۾، رکج طلب تمام،

ماري نفي نفس کي، چڏ وجائج پاڻ،
جاچي ڏس جيءَ اندر ۾، سارو ٿي سبحان،
چيزل پوئي تون چاڻ، تہ هر جاءِ حاضر هڪ ٿي.

ڏاڏي داني مل جي انهي طريقي واري تعليم فتح چند جي جيءَ ۾ رچي ويئي آهي. ڪاروبار هجي يا سماجي ڪم ڪار، ڌرمي ڪم هجن يا ساهت ۽ صحافت هجي، هر هنڌ سندس سوچ ۾ اتاهہ پيار، پهنجائپ، ڪهل ۽ ڪهڪاءُ رهي ٿو.

اتم ادب جا رچيندڙ حق پرست ٿين ٿا ۽ هر هنڌ سچ کي ڦهلائي پلائيءَ جي پرچار ڪن ٿا. اسان جي صوفين ۽ سنتن سدائين سچ ۽ پيار جي پرچار پئي ڪئي آهي. سائين رکيل شاهہ ۽ سائين چيزل شاهہ بہ ساڳي ئي ڌارا جا ٻہ وهڪرا آهن. انهن جي فڪر کي عام ڪرڻ اتساهت وارو ڪم آهي. فتح چند ڪارڙا ٻنهي صوفي بزگن جي ڪلام جي ڦهلاءَ لاءِ، عقيدي جو اظهار سندس ڪلام کي ڇپائي ڪيو آهي .

فتح چند هڪ سچو پريمي ۽ شيواداري منش آهي. اسڪول ۾ اسڪائوٽنگ کان شروع ڪيل سماجي ڪم، ۱۹۸۳ع ۾ نوجوان سماج سنگت جي جوڙجڪ تائين پهتو. ان تنظيم جي سهڪار سان شيوا ڪلينڪ قائم ڪئي ويئي جيڪا اڄ سوڏو بنا پيد ياءُ جي هندو مسلم جي شيوا پئي ڪري. اخبار نويسي اختيار ڪري روزانہ عوامي آواز ذريعي ضلعي جي عوام جا مسئلا سلجهائڻ لاءِ جتن ڪندو رهي ٿو.

جيڪب آبد جي يونين آف جرنلٽس جو سال ۱۹۹۶ع ۱۹۹۷ع لاءِ بہ دفعا صدر چونڊجي، پريس جي آزادي ۽ پريس نمائدن جي مسئلن کي هل ڪرڻ لاءِ پاڻ پتوڙيندو رهيو آهي.

اخباري پتر لکڻ سان گڏ سائين رکيل شاهہ بادشاهہ جي ڪلام کي بحر العشق جي نالي سان نئين سر سموهي، ڪجهہ واڌارن سان پنهنجي هٿان ڇپرايو اٿس ۽ گڏوگڏ سائين چيزل شاهہ جي ڪلامي مجمومي بحرالعميق کي هڪ دفعوسال ۱۹۸۷ع ۾ ڇپرايو هيائين ۽ هينئر ٻيهر انهيءَ مجموعي کي ڪجهہ ترتيبي تبديلين سان ڇاپي هيٺ آڻي رهيو آهي.

اها سندس فڪري عقيدت، اڻ ڳڻيا گڻ ۽ شيوا جي سڳنڌ هر سنڌ واسي صوفي، توڙي صوفيانہ شاعري سان انس رکندڙ انسان سدائين ماڻيندا رهندا.

منهنجو ويساهہ آهي تہ چيزل سائين جي ڪلام جي بدولت فتح چند ڪنيا لعل وڌيڪ سوڀيا ماڻيندو ۽ مانُ پائيندو.

العابده، غريب آباد
جيڪب آباد
۲۰۰۱.۳.۱ع **ڊاڪٽر غلام نبي سڏايو.**

حالات زندگي

(الف) خاندان:

مرشد ڪامل، سلطان العارفين مجدد امام سخي دوران حضرت سائين چيزل شاهہ صوفي القادري رحمت الله عليہ جو دود مان عاليہ حسيني علوي هاشمي آهي، حضرت امام علي رضا عليہ الصلواه و سلام سان سلسلہ ۽ نسب هجڻ سبب رضوي پڻ آهي.

سلسلہ ۽ شجره بحر العشق جي حوالي مطابق هن ريت آهي:

حضرت سائين چيزل شاه (عزيز شاه) بن سيد رڪيل شاهہ بن سيد نور محمد شاهہ بن سيد رڪيل شاهہ بن سيد عزيز الله شاهہ بن اول شاه، بن سيد ولي شاهہ، بن سيد محمد بقا شاهہ، بن سيد رستم شاه، بن سيد ولي شاه بن سيد رستم شاه، بن سيد عبدالنبي شاه بن سيد سليمان شاه، بن سيد لاشار شاه، بن سيد حامد شاه، بن سيد جان نثار شاه، بن سيد عبدالنبي شاه، بن سيد ننگر شاه، بن سيد عارب شاه، بن سيد طاهر شاه، بن سيد ننگر شاه، بن سيد حسين شاه، بن سيد حيات شاه، بن سيد حسين شاه، بن سيد بائث شاه، بن سيد حسين شاه، بن سيد عبدالولي شاه، بن سيد عبدالحميد شاه، بن سيد فريد شاه، بن سيد عبدالله شاه، بن سيد جنيد شاه، بن نظام الدين شاه، بن سيد محمد شاه، بن سيد قاسم شاه، بن سيد عبدالحميد شاه، بن سيد علي شاه، بن سيد يونس شاه، بن سيد اسحاق شاه، بن سيد عالم شاه، بن سيد جعفر شاه، بن سيد عقيل شاه بن سيد موسيٰ شاه، بن سيد محمد تقي شاه، بن سيد علي نقي شاه، بن سيد امام علي رضا شاه، بن امام موسيٰ ڪاظم بن سيد امام جعفر صادق، بن امام محمد باقر، بن امام زين العابدين، بن حسين عليہ السلام، بن يعسوب الدين امير المؤمنين علي ڪرم الله وجہ ولي و وصي رسول الله صہ.

(ب) سڪونت آباءِ وجداد:

سائين چيزل شاه جا وڏا عربستان، عراق، ايران مان هجرت ڪري بلوچستان جهڙي گرم ۽ وارياسي علائقي ۾ آباد ٿيا. سندس رهائش جو هنڌ فتح پور آهي، سائين جن جي ڏاڏنگ مان سيد عبدالنبي ”سوا ڪيسري“ وارو ولي، صاحب ولايت هو ۽ بزرگ سلطان العارفين روضي ڌڻي رڪيل شاه نوراني عشق، حقيقت سان رڱيل ۽ فيض رسان مشهور ۽ معروف آهن، وڌيڪ تفصلي احوالي بحرالعشق ۾ مرقوم آهي.

(ت) ولادت باسعادت:

حضرت چيزل شاھ صاحب جمعي جي رات ماھ جمادي الثاني 1332هجري سنہ ۾ مرشد ڪامل سائين رڪيل شاھ جي گھر فتح پور شريف ۾ تولد ٿيا، يعني رب القدوس ھن علائقي تي پنھنجو لطف و رحمت جي برسات جاري رکي.
ھڪڙي ڏينھن والدہ ماجدہ کيس وھنجاري سينگاري پينگھي ۾ سمھاري کيس لوڏڻ لڳي، اوچتو سائين چيزل شاھ جي سر مبارڪ سان لڳ ڪارو نانگ ڏٺو، بي بي سائڻ خوف کان روضي ڏٺي سائين رڪيل شاھ وٽ ويئي، سائين رڪيل شاھ عبادت الله ۾ مصروف ھئا، بي بي صاحبہ سڄي حقيقت ڪئي. ان تي سلطان العاشقين فرمايو تہ، اھو نانگ نہ بلڪ اھو عشق جو تاج آھي، ڪو بہ خوف نہ ڪر، وڃي بيھر ڏس، بي بي سائڻ حضرت چيزل شاھ جا وار مبارڪ ڪاري نانگ وانگر دراز ڏٺا.
ھڪڙي ڏينھن سائين چيزل شاھ ٻارن سان راند ڪري رھيو ھو تہ، کيس ھڪ مجذوب ساوڻ فقير ڏسي فرمايو تہ: بلند اختر شھزادو دنيا جي دوريشن جا امام ٿيندا ۽ ٻارن کي چيائين تہ ھن سان نہ وڙھجو. ان تي اتي بيٺل عام ماڻن چيو تہ چريا ھي ٻار آھن. ڪڏھن وڙھندا، تہ ڪڏھن ڪيڏندا، ان تي ساوڻ مجذوب چيو تہ، ھي شھزادو دنيا جي عاشقن جو امام مجدد آھي، ان سان ٻار ڇو وڙھن؟ سائين جن جو حليہ مبارڪ ھن ريت آھي:

1. رنگ گندمي، ڪشادہ پيشاني
2. ڪارا ڊگھا چمڪدار وار
3. سياھ ابرو ھلال وانگر
4. ٻاجھاريون وڏيون چمڪدار ۽ تابدا چشم
5. نڪ نوڪدار
6. شھپر گھاٽا مگر سنت، نبوي موجب، موزون سونھاري ڏاڙھي مٺ برابر.
7. پير، لڪ دار
8. قد ۾ قداور ۽ موزون قامت.

(نوٽ) محفل سماع دوران سائين مالڪن جي حليہ مبارڪ لاءِ ھي چوڻ لازمي ٿئي ٿو تہ، ھر گھڙي ھر ساعت چھري مبارڪ جي ڪيفييت نياري نياري رھندي ھئي.

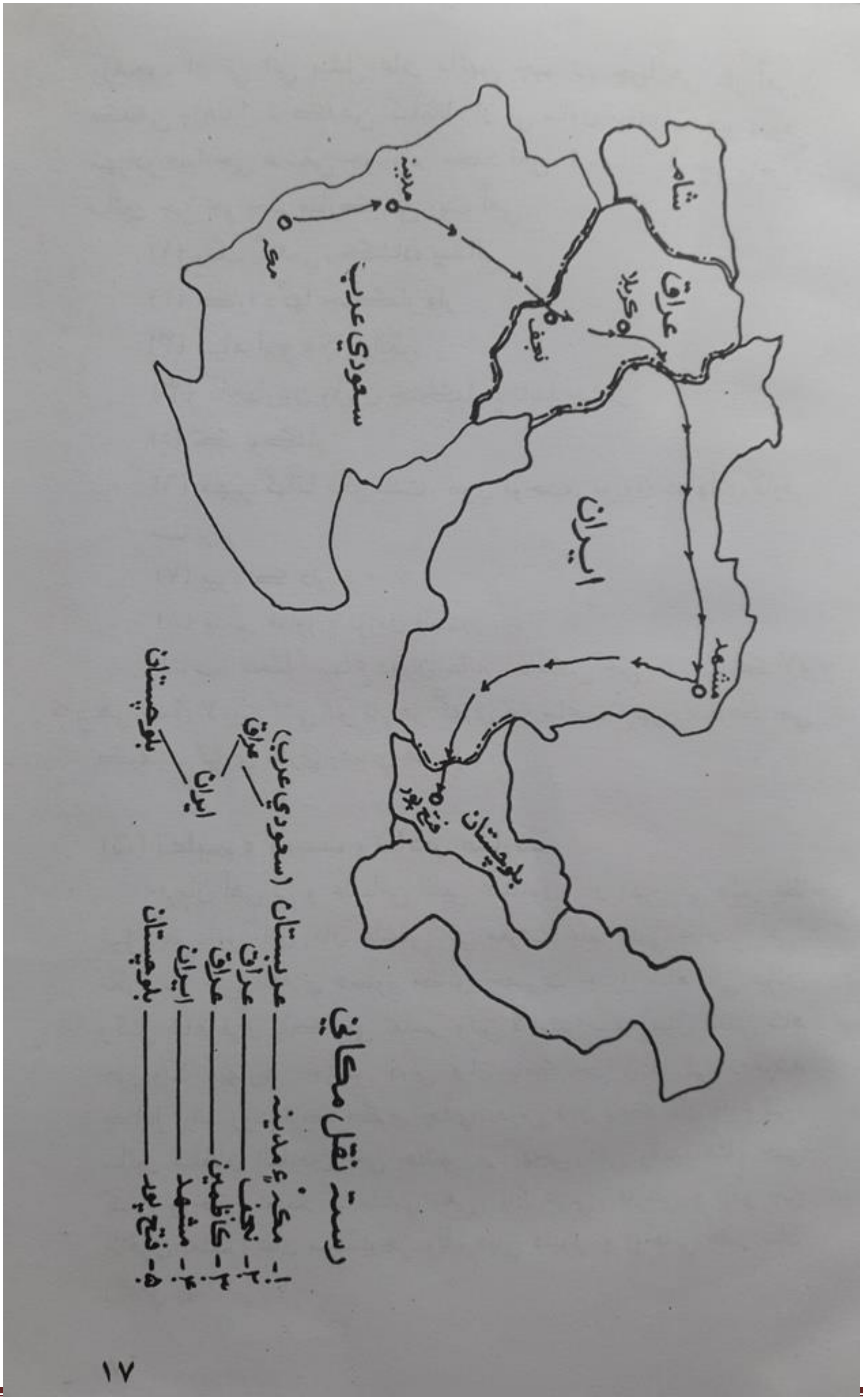
رستہ نقل مڪاني
١- مڪہ ءِ مدينہ ——— عربستان (سعودي عرب)
٢- نجف ——— عراق
٣- ڪاظمين ——— عراق
٤- مشهد ——— ايران
٥- فتح پور ——— بلوچستان
شام
عراق
ڪربلا
نجف
مدينہ
مڪہ
سعودي عرب
ايران
مشهد
بلوچستان
فتح پور
١٧

(ث) تعليم و تربيت ۽ شادي مبارڪ:

فرمان آهي تہ، و علمنا من الدني علمامون کان انهن کي علم عطا ٿيل آهي، روز ازل کان عاشقن کي معرفت علم لدني حاصل آهي، مگر دنيا جي ظاهري دستور مطابق حضرت چيزل شاهہ کي سائين رکيل شاهہ قرآن پاڪ جي تعليم وٺڻ لاءِ پير سيد رسول بخش شاهہ جن وٽ ويهاريو. جڏهن درس قرآن پاڪ جي ابتدا ٿي تہ مرشد ڪامل راند روند ترڪ ڪري ڇڏي. درس قرآن پاڪ کان فارغ ٿي، سائين سلطان العارفين جي حضور ۾ پهچي، اتي رهندا هئا، جتي ڪيس روحاني تعليم بہ ملندي رهي، پاڻ عربي، فارسي ۽ اردو جي ظاهري تعليم سان سينگارجي ويا. ديني دنيوي ۽ روحاني علم سان رڱجي ريٽا ٿي ويا.

جڏهن سائين جن جي عمر چوڏنهن سال ٿي، ان وقت سنت نبوي موجب، بمطابق شريعت محمدي شادي مبارڪ ڪيائون. سندن شادي ڏاڏنگ مان ٿي. ٻي شادي جيڪب آباد جي بخاري ساداتن مان ٿي، جنهن مان ڪين پٽ جو اولاد ڪونہ ٿيو.

(ج) بيعت ۽ طريقت

مرشد ڪامل سائين چيزل شاهہ ايڪويهہ سالن جي عمر ۾ پنهنجي والد محترم جي هٿ تي بيعت ڪري صوفي القادري مسلڪ ۾ شامل ٿيا.

ظاهري دنيا وارن لاءِ مرشد جو هجڻ ضروري آهي. هڪ حديث آهہ تہ: "من لاشيخ لہ فاشيخ هو الشيطان" جنهن کي مرشد نہ آهي انهي جو مرشد شيطان آهي.

اگرچہ عاشقن کي راهہ ۽ رسم جي خبر ازل کان آهي، تاهم ظاهر راهہ عشق لاءِ رهبر جي ضرورت آهي. جيئن اتباع، انڪسار، خضوع ۽ خشوع جي ذريعي منزل، حق ڏانهن راغب ٿئي، طالبن کي انهيءَ رمز مان گذرڻ ضروري آهي. مرشد ڪامل ئي پنهنجي مريد کي ورد وظائف ڏئي جي تڪميل لاءِ آماده ڪندو آهي. ان طرح طريقت جي ذريعي ئي معرفت کي پهچبو آهي.

اهل تصوف وٽ پنج ڏاڪا هوندا آهن، جن جي ذريعي عاشق واصل بالله ٿين ٿا.

1. شريعت: يعني اسلامي ارڪان ۽ عقائد جي پختگي
2. طريقت: يعني مرشد حق جي اتباع
3. معرفت: يعني رسول مقبول ﷺ تائين رسائي ۽ خدا جي ساڃاهہ ۽ ڪل ڄاڻ ملي.
   سائين چيزل شاهہ جي نظريہ ۾ حقيقت تائين پهچڻ کان پوءِ معرفت حاصل ٿئي ٿي.
4. حقيقت: يعني الله تبارڪ و تعالي جي ڄاڻ ۽ پاڻ ۾ پرتو پسڻ.
5. بقا دوام: يعني خدا جي ذات ۾ گم ٿي وحدت ۾ وحدت ٿيڻ.

(نوٽ: چئن مقامن کان پوءِ حقيقت دوام آهي ڪثرت مان ڦري وحدت ۾ گم ٿي، واحد ٿيڻ آهي.)

پهرين ڏاڪي جي صورت ۾ عبادات، تذڪير ۽ تهليل جون سڀ راهون سر ڪرڻيون آهين. هن ۾ امرو نواحي ڪي اهميت آهي. مثلا:
(1) وماااناڪم الرسول فخذوه و مانهيٰ ڪم عنہ فانتهو.
(۽ جيڪو توهان کي رسول ڏئي، ان کي وٺو ۽ جنهن کان توهان کي روڪي تہ پوءِ رڪجي وڃو.)
(2) ومن يطع الرسول فقد اطاع الله
(۽ جنهن رسول جي تابعداري ڪئي، تنهن الله جي تابعداري ڪئي.)
(3) واطيعو الله واطيعو الرسول
(۽ خدا جي تابعداري ڪريو ۽ رسول جي تابعدري ڪريو.)
(4) فلا و ربڪ الايو منون حتيٰ يحڪوڪ.
(۽ پوءِ قسم آهي تنهنجي رب جو اهو تيسين مومن نہ آهي جيسين توکي (حضور اڪرم) حاڪم نہ مڃي.)

ان وقت ئي طريقت ۽ رياضت ۽ مجاهدن جي ضرورت ٿئي ٿي، طريقت جي ذريعي ٽئين ڏاڪي تائين پهچي ٿو، ٽئين ڏاڪي کان پوءِ چوٿين ڏاڪي جي ڄاڻ حاصل ٿئي ٿي. معرفت جي ذريعي معلوم ٿئي ٿو تہ، هستي رسول مقبول ڇا آهي، مثلا:
(1) لولاڪ لما خلقت الافلاڪ
(۽ جيڪڏهن توکي (محمد صہ) پيدا نہ ڪريان ها تہ دنيا کي پيدا نہ ڪريان ها.)
انا ارسلناڪ بالحق بشيرا و نذيرا
(اسان توکي حق سان بشارت ڏيندڙ ۽ ڊيڄاريندڙ ڪري موڪليو.)
انا من نور الله و خلق ڪلهم من نوري
(مان الله جي نور مان آهيان ۽ ڪل مخلوق منهنجي نور مان آهي.)
اول مان خلق الله من نوري
(پهرين الله تعالي منهنجو نور پيدا ڪيو.)

مجاهدات

حضرت سائين چيزل شاه پنهنجي مرشد نوراني جي حڪم سان مجاهدات ۽ رياضت ۾ همہ تن مصروف رهندا هئا ڇو تہ طريقت ۾ هي ڳالهيون گهڻي اهميت جون حامل آهن.

فان مع العسريسرا ان مع العسريسرا

(تحقيق سختي سان آساني، تحقيق آساني سان اَهنج آهي.)

موتوا قبل ان تموتوا.
(مرو مرڻ کان اڳ)
يمشي علي الراس بدون القدم
(پيرن جي بجاءِ متي پر هلڻو آهي.)
انهيءَ کان سواءِ هيٺين ريت ڄاڻ حاصل ٿئي ٿي:
الحياه الدنيا الامتاع الغرور
(دنيا جي زندگي تڪبر ۽ وڏائي جو سامان آهي.)
توڪل علي الله ان الله يحب المتوڪلين
(الله تي ڀروسو رکو، تحقيق الله تعالي توڪل ڪندڙن سان محبت ڪري ٿو.)

هڪ دفعي سائين پاڻ مجاهده ۾ مستغرق ٿي ويا. ڪيترا ڏينهن لنگهي ويا، امان سائڻ کي خيال ٿي پيو، وڃي روضي ڌڻي کان حقيقت ڄاڻڻ جي ڪوشش ڪئي، روضي ڌڻي فقير فيض محمد کي چيو ته، شهزادي کي ڏس، صحبت ڪري چوي‍س جو هو ڪاهي پيو آهي. مچ ۾ عشق مولا جو باھ آهي، هڪ مچ مان لنگهي ٻئي ۾ ٽپي پيو، متان مچ ڪيس ساڙي ڇڏي عربي ۾ مقولہ:

العشق ناريحرق ڪلم شيءِ ما سوا الله
عشق باھ آهي سڀ کي ساڙي ٿو، سواءِ الله جي.

فقير فيض محمد سائين جن وٽ پهچي حَق موجود ڇئي ويهي رهيو. پر پاڻ استغراق ۾ مست ۽ محو رهيا. آخر فقير واپس ٿي روضي ڌڻي وٽ عشاءَ جي وقت حاضر ٿيو. جڏهن سماع جو رهاڻ شروع ٿيڻ واري هئي ته به پاڻ سائين جن روضي ڌڻي جي آڏو حاضر ٿيا. روضي ڌڻي فقير کان خبر معلوم ڪئي، جنهن جواباً عرض ڪيو ته، ”قبلا سائين جن جي فرمان موجب ات ويس، پر هتي عشق جو غلبو ۽ مستي حال آهن، ڪنهن صحبت جي ضرورت ڪونہ آهي. مان ويهي ويهي موٽي آيس پاڻ واجهائي بہ نہ ڏنائون.“ روضي ڌڻي فرمايو ته، ”سياڻي مان پاڻ ويندس.“ ٻئي ڏينهن حضرت سائين نوراني جن پاڻ فقيري ڪاڏو ڪٽي وٺس ويا، جڏهن سائين چيزل شاه مرشد نوراني رکيل شاھ صاحب کي ايندو ڏٺو، هٿ ادب جا ٻڌي جهڪي ويهي رهيا، پاڻ سائين رکيل شاه وينو ته سائين چيزل شاه ادب کان گوڏا پيجي وينو. روضي ڌڻي هدايت ڪندا ۽ سمجهائيندا رهيا، سائين جن ڌيان سان ويٺي ٻڌو، ڪجھ وقت جي ڪچهري کان پوءِ سائين جن شهنشاھ نوراني سان گڏجي خير سان گهر روانا ٿيا.

ان وقت همہ اوست ۾ داخل ٿي نئون ٻول دهريائون:

دور ہے یارو دیس ہمارا کہاں عجب سے آیا ہے

واه واه سیراسی ہے جگ کا کس نے آپ بنایا ہے

ظاہر اپنا نام دھرا کر عابد لوگ سڈایا ہے

چیزل میری ذات نہ کائی نا تو کس کا جایا ہے

بي بي سائڻ شهنشاه کان خبر پڇڻ آئي ته ڪيس شهنشاهه فرمايو ته، ”تون چوين ٿي ته منهنجو پٽ آهي، مان دعويٰ ڪريان ٿو ته منهنجو پٽ، پر پاڻ چيزل شاهه چوي ٿو ته، مان ڪنهن جو ڄايو نه آهيان، پاڻ سائين چيزل شاهه ايتري ته رياضت ۽ مجاهده ڪيو. شهنشاهه راضي ٿي ڪيس هر راز اسرار غيبي خزانن جو مالڪ بڻائي ڇڏيو آهي.“

رياضت ۽ مجاهدي دوران عجب عجب ڪرشما نمودار ٿيا، جو حقيقت، معرفت کان لنگهي وڃي بقا بالله ڪي رسيا.

(خ) همه از اوست ، همه اوست

فرهنگ: وحدت مان ڪثرت ۽ ڪثرت ئي وحدت:

مجاهدات جي دوران عجيب و غريب عجائبات ڏسڻ ۾ اچن ٿا، حال ۾ مستي ۽ خودي اجاگر ٿئي ٿي. اهڙي ريت سائين چيزل شاهه جن عجائب ۽ مظاهر، قدرت ۾ وحدت ڏٺي، يعني ڪثرت مان وحدت مان ڪثرت جتي دوئي جا پردا چاڪ ٿي ويا.

پاڻ فرمائن ٿا ته:

اپني مهر مولا سي معراج ڪيا....

مطلب ته خدا خود اسم جو اولو بشري پهري اثبات ۾ آيو ۽ معراج ڪري، ارتقا جو مقصد سمجهايو. (عملي طريقي سان)

در درونی جسم کی ہین بادشاہی مین کیا؟

بادشاہی کچھ نہین، ہم خود خدائی مین کیا؟

مطلب ته سائين چيزل شاه چوي ٿو ته، مان پنهنجي جسم اندر راز پاتم، ظاهري بادشاهي ڪجهه به نه آهي. بلڪ مان جو ڪجهه ڪيو، اهو خدا بڻجي ڪيو، چو ته مان خود خدا آهيان. انهي ڪان سواءِ وحدت ڪل جا گهڻا راز مختلف ڪلامن ۾ واضح فرمايا آهن:

(و) وصال:

حديث: الا ان اولياءَ الله لايموتون بل ينقلبون من الدار الي الدار:

اولياءَ الله مرن نه ٿا، بلڪ هڪ جڳهه ڪان ٻي جڳهه ڏانهن منتقل ٿي وڃن ٿا.

16 مئي 1984ع اربع ڏينهن شام جو 8 وڳي بمطابق سنه 1404هجري بروز اربع، تاريخ 15 ماهه شعبان تي هن جهان مان برقعو مٽايو ۽ دارالبقا ڏانهن روانا ٿيا. (قالوانا لله و انا اليه راجعون

رضينا بقضا الله) پاڻ سائين جن ڪل ٻاهتر ورهيه اولي بشري ۾ رهي درس حقيقت ڏنو ۽ طالبن جي تاس اجهائي، راهه محبت ۾ شهيد ٿي شهادت جو سبق پنهنجي طالبن کي سيکارڻ ۾ وقت گذاريائون. بمصداق، من مات في حب الله فقد مات شهيد يعني جو شخص محبت اللهي ۾ مري ويو اهو فوتي شهيد آهي.

(هه) رهڻي ڪهڻي:

حضرت چيزل شاهه سادي زندگي بسر ڪندا هئا، ننڍن ۽ وڏن سان عزت ڪندا هئا. ننڍن ۽ وڏن سان عزت سان هلندا هئا، ڪوبه ماڻهو وٽس ايندو ته ان کي بامراد ڪندا هئا. انهن ماڻهن جي عيب ۽ ثواب ڏي ڪونه نهاريندا هئا. پاڻ قرآن پاڪ جي فرمان "فامالسائل فلا تنهر" پوءِ سوالي کي ڇڙب نه ڏيو. جي مجسم تصوير هئا.

پاڻ فرمائيندا هئا ته، اهڙن طالبن کي ڏسڻ سان نرندا آهيون، جيڪي سوالي کي نٽا جهڻڪن.

سائين جن روزانه ٽي دفعا ڪچهري ڪندا هئا.

(1) صبح جو عام ماڻهن ۽ طالبن جا ڏک سور معلوم ڪرڻ ۽ انهن سان عام ڪچهري.
(2) شام جو عام ماڻهن سان ڪچهري، مختصر فيصلن جا تصفيه ڪرڻ ۽ ڪچهري.
(3) رات جو ماني کائڻ کان پوءِ فقيرن سان ڪچهري ڪندا هئا.
محفل سماع ٿيند هئي، ان ۾ ويهي حقيقت جي رازن کي کولي سمجهائيندا هئا.

سندس مقولات هينئين ريت آهي:

(1) "الشيخ في القوم کانبي في الامت" جيئن نبي امت ۾ هوندو آهي، ان طرف مرشد پنهنجي قوم (مريدن) ۾ هوندو آهي. (ٻئي هدايت لاءِ هوندا آهن.)
(2) ڏاڍو شوق شريعت سان رک.
ٻڌي توڪل طريقت تون سک
هل حقيقت ساڻ معرفت مطلب قلزم ڪاڻ
نانهه جو نڪتو سڄاڻ
(3) فقيرن ۽ مسڪينن سان محبت ڪرڻ نبي جو ڪم آهي، انهن سان گڏ ويهڻ پرهيزگارن جو ڪم آهي.
(4) غريب الله جو عيال آهي، انهن سان خنده پيشاني سان ملو ۽ عيب ۽ ثواب ڏي نه نهاريو.

پوشاڪ هن ريت هوندي هئن:

ڏگهي پهراڻ مٿان گيڙو رنگ جو دستار مبارڪ، ڪڏهن سائي ۽ نيري دستار پائيندا هئا. اونهاري جي موسم ۾ پرت پريل ٽوپي پهريندا هئا. هٿ مبارڪ ۾ عصا (لٺ) رومال به

جهليندا هئا، چيچ ۾ منڊي پائيندا هئا، پيرن ۾ پرت پريل جتي پهريندا هئا، ڪڏهن بوٽ به پائيندا، اونهاري جا ٻه مهينا جون ۽ جولاءِ ڪڏهن آگسٽ ۾ پنهنجي عيال عزيز ۽ فقراءَ سميت ڪوئٽه ۾ گذاريندا هئا. گھڻو عرصو درگاهه فتح پور ۾ رهندا هئا. طالبن جي عرض موجب انهن جي ڳوٺن ۽ گهرن ۾ پير گهمائي خوشيون ۽ روشنيون بخشيندا هئا. خاص موقعن تي پنهنجي مرشد ڪامل پاران عطا ٿيل تاج پهريندا هئا. هر سال حضرت شاهه عنايت شهيد جهوڪ واري جي ميلي تي حاضري ضروري ڀريندا هئا.

(ي) اولاد

سائين چيزل شاهه کي الله تعالي ٽن فرزندن سان نوازيو:

(1) سائين صادق علي شاهه، جيڪي هن وقت سجاده نشين آهن، فقيرن کي هدايت ۽ رشد عطا ڪري رهيا آهن، ننگر ٻني سان مسڪينن فقيرن ۽ مسافرن کي ڍؤ ڪرائن ٿا. حضرت سائين جن وانگر معمول مطابق ڪچهريون ۽ ٻيا مقرره اصول اختيار ڪندا رهن ٿا.

(2) سائين نياز حسين شاهه عرف علي حيدر شاهه.

(3) سائين رڪيل شاهه عرف علي اڪبر شاهه.

ٽيئي فرزند پنهنجو مٽ پاڻ آهن، چا حسن جمال ۾، قرب ڪمال ۾، سخا و عطا ۾ مروت ۽ محبت ۾، قال خواهه حال ۾ ڪنهن لفظي تعريف جا محتاج نه آهن.

خانواده سلاسل، طريقت

(1) جناب سرور ڪائنات، فخر موجودات حضرت محمد صه.

(2) حيدر ڪرار وصي رسول الله حضرت علي ڪرم الله وجه عليه السلام.

(3) شهيد ڪربلا، امام الشهداءِ حضرت امام حسين عليه السلام.

(4) سيد الصابرين و امام العاشقين حضرت زين العابدين عيله السلام.

(5) امام پنجم، انوار پيهم امام حق حضرت محمد باقر عليه السلام.

(6) روشن ضمير حضرت امام جعفر صادق عليه السلام (مدينه)

(7) حضرت موسيٰ ڪاظم ڪاظمين شريف عراق

(8) حضرت امام علي رضا مشهد مقدس ملڪ ايران.

(9) شيخ المشائخ حضرت معروف ڪرخي رح ڪرخ، ترڪستان.

(10) سردار السالڪين حضرت سري سقطي رحه اصفهان، ايران.

(11) حضرت خواجه جنيد بغدادري رحه، بغداد، عراق.

(12) خواجه شبلي ابوبڪر رحه مڪ معظمه، عربستان.

(13) مخدوم ابوالفضل عبدالواحد بن عبدالعزيز رحہ شهر يمن، ملڪ يمن.
(14) حضرت ابوالفرح عبدالله طرطوسي طرطوس، مصر.
(15) ابوالحسن علي بن محمد يوسف هنڪاري رحہ هنڪاري ترڪستان.
(16) مخدوم ابي سعيد بن علي مبارڪ مخزومي رحہ مخزوم، مصر.
(17) حضرت پيران پير محي الدين عبدالقادر رحہ جيلاني، گيلان، عراق. (هتان قادري طريقو شروع ٿئي ٿو.)
(18) حضرت سيد عبدالرزاق شاهہ رحہ بغداد عراق.
(19) اڪمل اولاوليا حضرت شهاب الدين-ملڪ روم.
(20) حضرت محمد شاهہ بن احمد شاهہ رحہ-مڪ معظم عربستان.
(21) حضرت حسن شاهہ بغدادي-بغداد، عراق.
(22) حضرت محمد شاه بغدادي-بغداد، عراق.
(23) حضرت سيد علي شاه-شهر مدائن، ايران.
(24) حضرت سيد موسيٰ شاهہ-تهران، ايران.
(25) حضرت سيد مير حسن شاهہ-سرحد، شام.
(26) سيد ابوالعباس احمد شاه بن مير حسن شاه سرحد، شام ۽ يمن.
(27) حضرت خواجہ بهاؤالدين ابراهيم-شهر بخارا، ترڪستان.
(28) ابوالفتح شمس الدين عرف شيخ شاهي – ملتان، پاڪستان.
(29) حضرت سيد عبدالمالڪ شاهہ- بيجاپور، ڏکڻ هندستان.
(30) حضرت عنايت الله شاهہ شاه عنايت شهيد جهوڪ سنڌ، ميران پور.
(31) مخدوم سيد اسماعيل شاه نتو، سنڌ پاڪستان.
(32) مخدوم ابراهيم شاه ڊپ وارو جهوڪ، ميرانپور.
(33) مخدوم محمد زاهد شاه جهوڪ ميرانپور سنڌ.
(34) حضرت فضل الله شاه قلندر، جهوڪ ميرانپور، سنڌ
(35) حضرت خواجہ ابراهيم شاهہ جهوڪ ميرانپور، سنڌ
(36) حضرت خواجہ محمد شاهہ، جهوڪ ميرانپور، سنڌ
(37) حضرت نوراني عبدالستار شاهہ جهوڪ ميرانپور، سنڌ.
(38) حضرت پير رڪيل شاهہ فتح پور، بلوچستان پاڪستان.
(39) حضرت پير روشن ضمير مجدد و امام سيد چيزل شاه صاحب، فتح پور، بلوچستان.
(40) صوفي القادري سيد صادق علي شاه صاحب سجاده نشين درگاهہ فتح پور بلوچستان.

تعارف ڪلام

هڪ بي بصير، هڪ صاحب بصيرت ۽ اهل نظر جي ڪلام تي تبصرو ڪري تہ انهيءَ صاحب بصيرت جي اوصاف حميده، ڪلام جميل جي مدحت جي ڪماحقہ تعريف نہ ٿي سگهي ٿي، تاهم ڪجهہ نہ ڪجهہ نڪات جي وضاحت ڪرڻ سان وڏيڪ رازن ڪلڻ جو رستو هموار ٿي وجي ٿو. ان استواريت لاءِ بنده سعي ڪري ٿو، اميد تہ حسب نيت ڪم جي تڪميل لاءِ اجر دارين سان مملو ٿيندو. آمين ثم آمين.

سائين چيزل شاهہ جي ڪلام شيرين ۾ ڪافي خوبيون ۽ خصوصيتون آهن. جن مان همہ اوست هم ازاوست سر – فهرست آهن، عجز و نياز ۽ طلب حق لاءِ واضح اشارا ۽ حڪم ملن ٿا، جيڪي متلاشي حق لاءِ رهنما ثابت ٿين ٿا.

(الف) صنائع و بدائع

حضرت سائين چيزل شاهہ جو ڪلام اگرچہ چند وديا تي آهي، تنهن هوندي بہ صنائع ۽ بدائع جون خوبيون موجود آهن.

-1 **سلاست**: سائين جن جي ڪلام ۾ هر مقصد آسان نموني سان سلجهائڻ آهي، مثلا:

1. چشمن سان تير هڻڻ، نيڻ ڪٽن.
2. دکن درد هزار، مليا سات سورن جا.

-2 **بلاغت**: سائين جن جي ڪلام ۾ عام مفهوم وارن لفظن ۾ بلند خيالات جا آثار ملن ٿا.

1. آيا سر تي سور عاشق
   راتيان ڏينها روج ۾ رڙ
2. عاشق الف سان اڪڙيون اڙايون
   بي جو پولو لاهيو تن.

-3 **فصاحت**: سائين جن جي ڪلام ۾ هر مقصد چٽي طرح سمجهايل آهي.

1. دم ويسارو دل کان ناهي
   ياد هميشہ يار ميان!
2. اسم اعظم دا باب، اهو ئي
   پير مغان تہ پڙهايا هئہ

4- **صنعت تلميح**: سائين جن جي ڪلام ۾ تاريخي ۽ داستاني واقعات جي ذريعي معرفت حقيقي جا درست ڏنل آهين.

1. دارا سڪندر در تنهنجي
نانگا گهمن ٿا نرالا

2. سک منصوري مام سجاڻي
سر سوريءَ تي نيزي چاڙهي

دارا ايران جو شهزادو هو. سڪندر، دنيا جو فاتح هو، اهي بہ گداگر آهن مالڪ وٽ. اهڙي طرح هر دينوي لحاظ وارا امير خواہ غريب مرشد وٽ گداگر آهن.

منصور حلاج هڪ همہ صفت بزرگ هو، جنهن همہ اوست ۽ همہ ازوست جو نعرو هڻي عوام کي باخبر ڪيو.

5- **صنعت، تجاهل، عارفانہ**: اهڙي ڳالهہ جيڪا ڄاتل سڃاتل هجي پر اڻ ڄاڻ بڻجي پڇجي تہ ڇا آهي.

1. اربع عناصر نام سڏائين،
ڪاڏهن آئين ڪاٿي جائين.

جيتوڻيڪ صاحب ڪمال ماڻهوءَ کي سڃاڻي ٿو، اهو ڪٿان آيو ۽ ڪٿي ڄائو، پر سمجهاڻي خاطر سوال پڇي مقصد کي واضح ڪرڻ گهري ٿو.

2. ڪيئن مسافر ڪاڏهن آئين،
ڪاٿي آ تنهنجي اصلي جاءِ.

هن ۾ آمد جي جاءِ بابت ڳالهہ پڇيل آهي، مگر ڪلام ۾ اڳتي هلي اصلي مڪان جي وضاحت ڪيل آهي.

6- **صنعت حرفي تجنيس**: اهڙا لفظ جيڪي ساڳئي هڪ آواز سان شروع ٿين.

1. جيرا جوش جلايا
”ج“ هر لفظ جي شروعات ۾ آهي.

2. نازين نال نويا
”ن“ هر لفظ جي شروعات ۾ آهي.

7- **استخارہ**: سائين جي ڪلام ۾ عام ڳالهين کي مخصوص راز ڏانهن پيٽي مقصد سمجهايل آهي.

1. ڏسي باهہ مچ تون،

پتنگ وانگي پچ تون.

باهہ مچ جو مقصد عشق الاهي آهي، پتنگ مان مراد عاشق حقيقي آهي، مگر استعاري طور مچ ۾ پتنگ ڪم آيل آهي.

2. لهر ۾ لڙهندا ڪنڌي نہ ڪائي،
توڪل ترهي تاريو آ.

لهر گردش دنيا جي، ڪنڌي آرام جي جاءِ، ترهو ڪاني جو تختو ۽ سهارو، اهي سڀ شيون سمنڊ سان لاڳاپو رکن ٿيون، مگر عاشق انهن کي دنيا جي صفتن سان ڀيٽي پنهنجي حبيب کي ٻڌائي ٿو تہ، توڪل ۽ تنهنجي محبت جي باعث عاشق حقيقت کي پهچي ويو آهي.

8- **ڪنايہ**: اهڙي لفظي معنيٰ جيڪا هوبهو نہ هجي، مگر ڪنهن خوبيءَ سبب استعمال ڪري ٻئي شيءِ سان ڀيٽجي.

1. مشرگان مارن تير تفنگ،
ابرو نين اڙاون جنگ.

مشرگان ظاهري طور ڪمان ناهن، مگر ڪنايہ طور ڪمان جي مفهوم ۾ لکيل آهن.
ابرو ۽ نيڻ جنگجو نہ آهين، مگرل تمثيل طور جنگجو ڄاڻايل آهن.

9- **صنعت تضاد يا مطابقت**: اهڙو ڪلام جنهن ۾ متضاد لفظ بہ هجن تہ پاڻ ۾ مطابقت بہ رکن.

1. ڪل پوندي ڪين مون،
ٿي نفي مان اثبات.

نفي جو ضد اثبات، پر ٻئي هڪ ٻي سان نسبت رکن ٿا.

2. ٿي شتاب شمع تي،
پتنگ جان پچاوين،

شمع ۽ پتنگ هڪ ٻئي جا ضد آهن، مگر پاڻ ۾ محبت جي ڪري نسبت رکن ٿا.

10- **اصطلاح**: اهڙا لفظن جا ميڙ جيڪي ڪن واقعن جي حقيقت سان تعلق رکي ٻئي معني ۾ ٻڌائين.

1. سچو سنڌرو ٻڌم ساهي،
راضي آهيان تنهنجي راز تي.

سنڌرو ٻڌڻ تيار ٿي ڪم شروع ڪرڻ (اصطلاح)

2. سور سيئي پاتم جهولي،
ماءُ ڏڪان دي ڏتڙم لولي.

سور جهولي جهلڻ ڏکن جي لولي اصطلاح آهن.

11- **ملمع**: ڪلام ۾ ثابتيءَ لاءِ قرآن پاڪ مان حوالا درج ڪيل آهن.
قم باذني قول ڪها ڪر
"قم باذني" منهنجي اجازت سان اٿ عربي فرمان آهي، جيڪو حضرت عيسيٰ عليہ السلام ڏانهن منسوب آهي. "فاذڪ روني اذڪرڪم" پري ناهين توڪان وار ميان. "فاذڪروني اذڪرو ڪم" تون مون کي ياد ڪر، مان توکي ياد ڪريان، هر هڪ مومن کي امر ڪيل آهي.

12- **صنعت تضمين**: ڪلام يقيني بنائڻ لاءِ قرآن پاڪ کان ضامن آيت پيش ڪري ٿو.

1. وهي يتوڪل صلي الله فهو حسبہ.
2. هذا ايحبونهم في الظلمات.
3. من ذالذي يشفع عنده الا باذنہ.
4. ان الذين آمنو

سائين جن جي ڪلام ۾ ٻيون بہ گهڻيون صنعتون موجود اهن، مگر طوالت سبب اختتام ڪجي ٿو.

(ب) **صوفيانہ رنگ**

سائين جن جي ڪلام ۾ عجز و نياز بہ آهي، تہ سرمستي بہ موجود آهي. سائين چيزل شاهہ جن جنهن ماحول ۾ پلي جوان ٿيا، اهو ماحول ئي روحاني هو، يعني ڄمندي ڄام هئا. سندن ڪلام ۾ روح ۽ رب جي وچ ۾ يڪرنگي جو نعرو ٻڌڻ ۾ اچي ٿو ڪثرت ۽ وحدت ۽ وحدت مان ڪثرت جي مام ملي ٿي.

1. بيرنگ برقعو پائي
   آيو آدم هت اظهار ٿي.
2. بيرنگ برقعو بشريٰ پاتم،
   سڀ چيزل سينگار.
3. قلندر لعل اپني سي، جلالي هون جلالي هون،
   نشا وحدت خمر پيئا، موالي هون موالي هون.

سائين جن جي ڪلام ۾ سچل سرمست واري سرمستي آهي تہ وري شاهہ ڀٽائي واري عجز و انڪساري بہ ڪثرت سان ملي ٿي.

(الف) سرمستيءَ وارو ڪلام ۽ سائين چيزل شاهہ

سچل سرمست

1- صورت سپ سلطان، پاڻ ڏسڻ آيو پنھنجو تماشو.
2- سچل آءُ تان ناھيان، پوءِ ساري سڌ پيام تو پاڻ ٻاروچو ٻول.

سائين چيزل شاھ:

1- چيزل عين الله جو آھي، ڪونھي ڪوڙ خلاف
2- شغل شھانا، پائي ڳل ڳچي ڳانا.
ڪري ڪير معنيٰ، چيزل ڳالھايو.
3- فيئون فثمہ الله، وجہ حق تجلا
ھر جاءِ نور الله، نظر سان نياز.

شاھ ڀٽائي:

1- پنھون ھيس پاڻ، سسئي تان سور ھئا
2- سو ھي، سو ھو، سو اجل، سو الله
سو پرين جو پساھ، سو ويري سو واھرو.

سامي صاحب جو سلوڪ:

ڪوجن لڌو ڪوج، پرچي پريم نگر جو،
ٻڌئين ٻاڻيءَ چوي، تنھن ۾ سھج سروج،
ھردئي منجھہ ھر وج، درسن ڪري دوست جو.

سائين چيزل شاھ جي ڪلام ۾ طلب ۽ تات جاري رکڻ لاءِ ھينيان ڪلام ملن ٿا:
1- آڏوتي الف ڪان واندا ڪين وھن
2- ماري نفي نفس کي ڇڏ وجائج پاڻ
3- راتيان ڏينھان رڙي، وجي ھادي سان ھو رسيا

ڪبير ڀڳت چوي ٿو:

1- بن پيا جئا ترسي
ڪالي بدريا مورا جئا ڊلائي
2- ميرا پيارا پيا پرديس
اب تو نہ رھيو جاءِ نہ ديس

مولانا رومي:

هر ڪجا تو با مني من خوشدلم
ور بود درقعر گوري منزلم

1- **من ۾ يار جي جلوي بابت رومي جو ڪلام سائين شاه جي ڪلام جي تشريح آهي.**
2- **تو مڪاني اصل در لامڪان،**
اين دڪان بربند و بڪشان آ دڪان.

سائين چيزل شاه

جاچي ڏس جيءَ اندرِ سارو تي سبحان،
چيزل سمجهہ پوئي تون چاڻ هرجاءِ حاضر هڪ تي.

سائين چيزل شاه جي ڪلام ۾ رندي، سرمستي:

سيرت نگاري، فطرت نگاري، طلب حق لاءِ قرباني، محبت لاءِ سر جي بازي، درس انسانيت جا گهڻا آثار ملن ٿا.

سندس ڪلام عجز ۽ نياز بابت پاڻ کي ڪڏهن سسئي سان، ڪڏهن هير سان ۽ ڪڏهن مارئي سان ڀيٽي ٿو. ڪڏهن طمع تياڳڻ، نفس کي مارڻ لاءِ آڏوتي، سامي، جوڳي ۽ فقيرن سان ڀيٽي محنت جاري رکڻ جو درس ڏئي ٿو.

سندس ڪلام ۾ دوئي، غيرت کي مذمت ڪيل آهي، هميشہ وحدت وارو پيالو آهي، جنهن ۾ محبت، عشق پيار آهي، ان جو آسائتو آهي.

سائين چيزل شاه ڪٿي وري منصور، سرمد، شاه عنايت، سچل فقير، روحل فقير، سائين رکيل شاه وانگر دم هڻي ٿو، تہ ڪٿي شاه ڀٽائي، ڪبيرڀڳت، گرونانڪ، سامي وانگر عجز ۽ نياز جو پتلو بڻجي وجي ٿو. ڪٿي رومي، جامي ۽ سعدي وانگر طالب تي زندگي گذارڻ جو درس ڏئي ٿو، ڪٿي حضرت جنيد، بايزيد بسطامي، امام معروف ڪرخي وانگر رياضت الاهي ۾ مصروف رهڻ لاءِ درس ڏئي ٿو. ڪٿي ساڌن فقيرن ۽ تارڪ الدنيا فقيرن وانگر حرص ۽ هوا کي ترڪ ڪرڻ لاءِ اصرار ڪن ٿا.

مطلب تہ ڪلام ۾ هر رنگ موجود آهي، جيڪي اڪين وارا آهن، اهي ڏسي سگهن ٿا، حق تائين رسائي حاصل ڪري سگهن ٿا. اڻ ڄاڻن لاءِ مامہ هجي جيڪا پوءِ انهن جي دلين تان دوئي جا پردا چاڪ ڪري.

فرمودات

حضرت سائين چيزل شاهہ ۽ هڪ مريد طالب جي درميان مڪالمہ

طالب: قبلا! نفس ڇا کي چئجي؟
هادي ڪامل: نفس[1] حرص هوس کي چوندا آهن.
طالب: قبلا روح مولا جي ذات آهي؟
هادي ڪامل: جڏهن نفس مڪمل مري وڃي[2] تہ رڳو (روح)[3] ذات مولا مان انسان الله ٻڻجي وڃي ٿو.
طالب: قبلا! انسان کي الله چو نہ ٿو چئجي؟
هادي ڪامل: جڏهن نفس مري وڃي ۽ بقا بالله ٿئي تہ پوءِ چئجي، اڳ چوڻ ڪفر آهي.
طالب: قبلا! نفس ڪيئن ۽ ڪٿي مري ٿو؟
مرشد: من عرف نفسہ فقد عرف ربہ

پهريون حصو: فقد عرف نفسہ في الفنا[4]

ٻيو حصو: فقد عرف ربہ في البقا [5]

طالب: قبلا! نفس کي ڪيئن فنا ڪجي؟
مرشد: نفس کي ذڪر، فڪر ۽ اوجاڳن سان فنا ڪجي؟
طالب: قبلا! ڏک ڪٿي ڪاٽجن.
مرشد: ڏک، بک ۽ گوشہ تنهائيءَ[6] ۾ ڪاٽجن، جيئن نفس مري وڃي.

1- نفس: خواهشات جي معني ۾ استعمال ٿئي ٿو. انسان مٽي جي پتلي جي هجڻ سبب خواهشات جو مرڪز رهي ٿو. ان ڪري نفس کي ٻن حصن ۾ ورهايو وڃي ٿو.
(الف) نفس امارو: هي نفس مادياتي شين ڏانهن لاڙو رکي ٿو. فقير، ولين اهڙي نفس کي مارڻ لاءِ تلقين ڪئي آهي.
(ب) نفس مطمئنہ: هي نفس روحاني تعلقات کي اپارڻ جي خواهش رکي ٿو.
2- نفس جو مرڻ: نفس اماره کي ختم ڪري لذائذ ماديات ۽ آرائش جسماني غرور، تڪبر، ڪاوڙ ۽ هوڏ کي ختم ڪرڻ جي معني نفس کي مارڻ آهي.
3. روح: قرآن پاڪ ۾ آهي تہ:
يسئلونڪ عن الروح قل هو الروح من امرو ربي
روح امر ربي آهي – لازوال آهي.
سائين چيزل شاه جي فڪر، رسا موجب روح لازوال آهي خود خدا آهي. روح کي ذات مولا سمجهي ٿو. ان جو قائل آهي.
4- فقد عرف نفسہ في الفنا: هن مان مراد نفس اماره کي فنا ڪري، نفس مطمئنہ کي اپارڻ آهي.
5 فقد عرف نفسہ في البقا: هن مان مراد نفس المطمئنہ جي فروغ سان روح جي ماهيت پر کي الله جي بقائيت کي ڄاڻڻ آهي ۽ ان ۾ استغراق ڪلي آهي.
6 – بک ۽ گوشہ تنهاي: جسمائي لذائذ جي ذريعي نفس اماره طاقتور ٿئي ٿو. انهيءَ ڪري تپسيا جي ذريعي اهڙن خواهشن کي بک جي ذريعي ختم ڪري سگهجي ٿو، روحاني منزلن کي پهتلن کي معلوم آهي تہ روح جي خوراڪ ذڪر مولا جو آهي. جيڪڏهن ذڪر ۽ فڪر ۾ اضافو ايندو آهي. ذڪر ۽ فڪر سان ذهن ۽ دل ۾ هم آهنگي پيدا ٿيندي آهي.

طالب: اوجاڳا ڪتي ۽ ڪهڙي نموني ڪجن؟
مرشد: ترتيب هن ريت آهي:
(الف) اسم ذات 7 ڪمائڻ (ب) اڌ رات جو جاڳڻ 8
(ت) صفا اڪيلو رهڻ (ث) انين پهر ماني ڪائڻ.
(ي) هر هڪ دم 9 سان دم دم ياد ڪرڻ
طالب: قبلا! اهي ڪشالا ڪيئن ڪيجن؟
مرشد: موتو قبل ان تموتو (مر اڳ مرڻ کان) موت کان پهريان مرڻ سان.
طالب : اڳ مرڻ جي ترتيب ڪيئن آهي؟
مرشد: ترتيب هن ريت آهي.
(الف) جهان جي خواهشات ترڪ ڪرڻ. (ب) اڪيلي ڪوني ۾ ويهڻ (ت) اسم ذات ڪمائڻ
(ث) جهان جون لذتون ڇڏي، فاقي ۾ رهجي ان کي مرڻ کان اڳ مرڻ چئجي، ان ريت چؤته اڳ مري ويو.
طالب: قبلا نفس ذڪر سان ٿو مري يا فاقئي سان؟
مرشد: ذڪر بہ هجي، فڪر بہ هجي ۽ تنهائي بک فاقيہ بہ هجن، پر ذڪر قلب صاف ڪري ٿو.
طالب: قلب 10 ڪتي ٿو صاف ٿئي؟
مرشد: قلب ذڪر ذاتي سان، جيئن الله فرمايو آي. فاذڪروني اذڪرڪم (پوءِ ياد ڪر مون کي مان ياد ڪريان ٿو توکي) سان ظلمات جا پردا چاڪ ٿي وڃن ٿا.

7 – اسم ذاتي ڪمائڻ: هن مان مراد الله جي تذڪير ۽ تهليل آهي. ذات واحد ۾ گم ڪرڻ جو ذريعو آهي.
8 – اڌ رات جاڳڻ: فارسي ۾ مقولہ آهي تہ "آه نيم شب"
حضرت علي ڪرم الله وجهہ جو چوڻ آهي تہ اڌ رات جو مني ننڊ ڦٽائي، ذڪر مولا جو ڪرڻ افضل ترين عبادت آهي. سڄي دنيا ننڊ ۾ هوندي آهي، اڌ رات جو آسمان ۾ قدرتي چاندي جهڙي سفيد ۽ ٺنڊڙ روشني ذڪر ۽ فڪر وارن کي نصيب ٿيندي آهي.
9 – دم سان دم: هن مان مراد هر ساهہ کڻڻ وقت خدا جو نالو وٺي. چو تہ خود خدا فرمايو آهي: وفي انفسڪم افلاتبصرون انفس مان مراد ساهہ آهي هر ساهہ ۾ خدا هجي پوءِ اهڙي ساهہ کي خدا جي نالي سان ظاهري طور اجارجي تہ جيئن ذات ڪبريا جا رنگ ۽ مظهر نمايان ٿيندا.

10 – قلب ۽ تنقيح: عام طرح قلب مان مراد دل آهي. پر دماغ ۽ دل جي ارتباط کي قلب چئجي. غدود سري جيڪو دل غدود روحي جيڪو دماغ ۾ رهي ٿو انهن جي سنگم سان دل ۾ حرڪت پيدا ٿئي ٿي. پر جيڪڏهن غدود ڪسري ۽ غدود نفسي جو سنگم ٿيو تہ قلب ۾ فتور چئجي ٿو. ماڻهو کي روحاني دنيا کان هٽائي مادياتي دنيا ڏانهن رغبت پيد ڪري ٿو. غدود سري ۽ غدود جي افزائش سان قلب جي صفائي ٿيندي آهي نقشو هن ريت آهي:

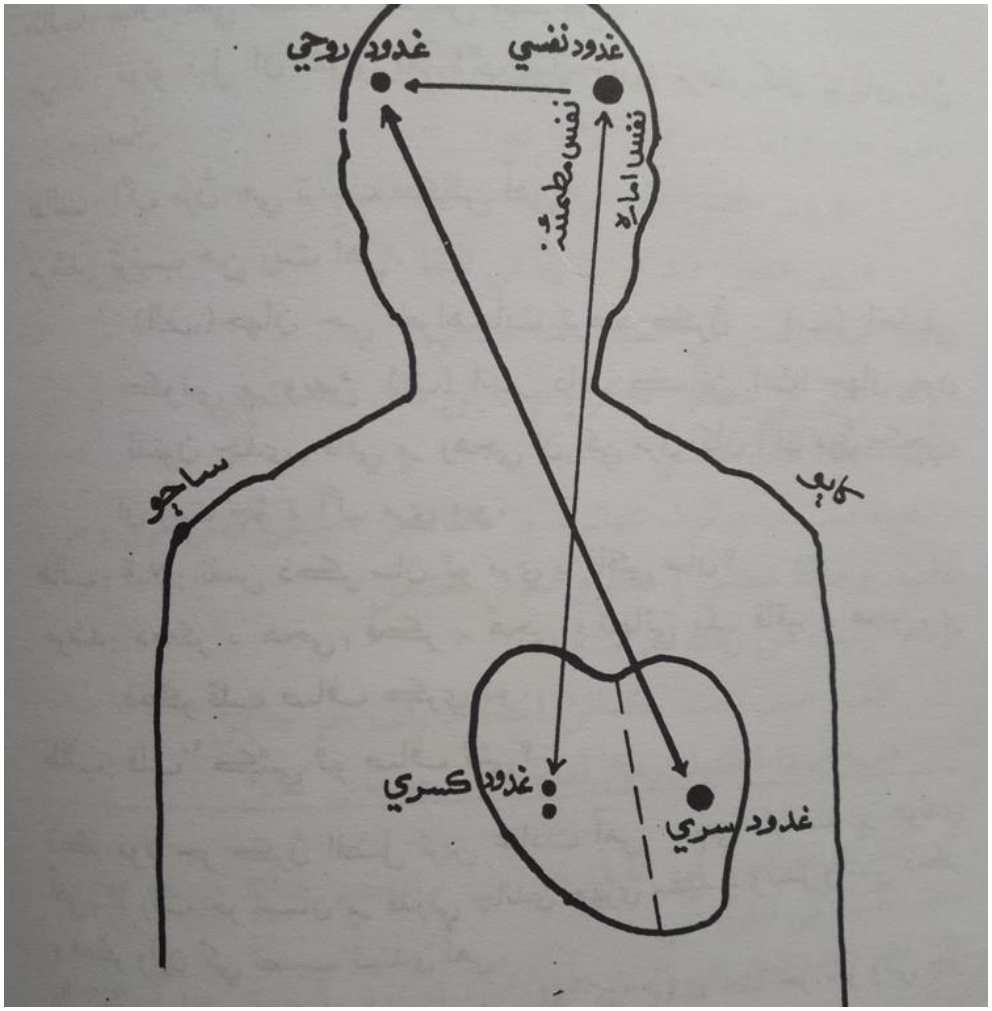

غدود نفسي ---- غدود کسري

هن ۾ قلبي رجحان شيطنت ۽ ماديات ڏانهن ٿي وڃي ٿو. شهوت، عناد، فتنہ وفساد جي جڙ آهن.

غدود روحي --- غدود سري

هن ۾ قلبي رحجان روحانيت ڏانهن راغب ٿئي ٿو.

1- **غدود نفسي**: هن ۾ خواهشات ايري ٿي، راجع ماديات آهي.

2- **غدود کسري**: هن ۾ کسرت ۽ کسري حقائق ۾ اضافہ ٿئي، لا الله جو مرکز آهي.

3- **غدود روحي**: هن ۾ هو جو مرکز آهي. راجع الي الله آهي.

4- **غدود سري**: هي الا الله جو مرکز آهي، دل ۾ ارفع غشا تي رهنڌڙ آهي، روح سان ربط پيدا ڪرڻ جو واحد ذريعو آهي.

طالب: قبلا! ڪٿي يا ڪٿان ياد ڪجي؟
مرشد: وفي انفسڪم افلا تبصرون يعني دمن سان ياد ڪجي.
طالب: دمن سان ياد ته ڪجي ته الله ستين آسمان تي آهي ڪٿي ياد ڪجي؟
مرشد: ونحن اقرب اليہ من حبل الوريد (ساهه جي رڳ کان به وڌيڪ نزديڪ آهي) الله تعالي حاضر و ناظر آهي. جڏهن نفس مري ته پوءِ خبر پوندي ته برابر اها شئي آهيان.
طالب : سائين روح ڇا کي چون ٿا ۽ ذات ڇاکي چون ٿا؟
مرشد: انسان ۾ ٻه شيون آهن: 1. روح 2. نفس.
طالب: سائين ذات ٽين شئي آهي ڇا؟
مرشد: ذات ۽ روح هڪ شئي آهي. باقي نفس ٻيو آهي. انسان جي ساڄي پاسي روح (ذات) رهندو آهي ۽ کاٻي پاسي نفس رڳو صحبت جو اثر آهي.
طالب: قبلا! صحبت ڪنهن سان ڪجي؟
مرشد: روح جڏهن صحبت ذڪر مولا سان ڪري ته ذات مولا جي ٻڄي وڃي ٿي. نفس جڏهن دنيا شهوت ۽ خوشي سان صحبت ڪري ته ماڻهو رڳو نفس ٻنجي ٿو.
طالب : قبلا! انسان ٻه شيون 11 آهي؟
مرشد: انسان هڪ شئي آهي مگر ٻيا ئي سبب ٻه آهي. نفس مري ته پوءِ انسان هڪ شئي آهي.
طالب: قبلا! ذڪر سان ڪٿي صحبت ڪجي؟
مرشد: ذڪر دم دم ۾ ياد ڪجي، هڪ دم ٻه ويسارو نه ڪجي، اثر وٺي گهمندي ياد ٿي ويو ته هر جاءِ الله نظر ايندو. ”فاينما تولوا فثم وجہ الله“ هر جاءِ تي مولا نظر ايندو.

11-- **روح، نفس ۽ جسم**: اصل شئي روح آهي، جسم جاءِ يا مقام آهي، نفس ٻنهي جي باهمي نسبت اهي. جڏهن خواب ڏسبو آهي ان وقت روح محو پرواز هوندو آهي. مگر جسم سان تار جي ذريعي ربط برقرار رکندو آهي. نفس محو خواب هوندو آهي.
هر هڪ انسان کي نسبت جي ذريعي زندگي بسر ڪرڻي پوي ٿي. نسبت جا ٻه پهلو آهن. جيڪڏهن اماره جو پهلو دنيوي ۽ مادياتي مقاصد حاصل ٿين ٿا جيڪڏهن مطمئنه جو پهلو ته روحاني راز حاصل ٿين ٿا تنهي جا ارتباط سان هڪ فرد جو وجود ظاهر ٿئي ٿو. روح نه هجي ته جسم بي جان ۽ بيڪار آهي، جيڪڏهن نفس نه هجي ته صفات بشريٰ کان عاري آهي. جيڪڏهن جسم نه هجي ته ڪو اسم بشر وجود ۾ ئي ڪونه اچي.

طالب: قبلا! دم دم سان ڪاهڻ ڏکيو آهي. ڪٿي ڪمائجي؟
مرشد: پهريان سخت ۽ ڏکيو لڳندو پر جڏهن ياد پچي ويو تہ پوءِ تمام لذيذ ٿي ويندو.
بمصداق حضرت پٺائي رحہ:

جيئن ڏنو مون آرياڻي، اوهان چا ڏنو!
مکڻ ماکي، مصري کان منهنجو محبت منو

بمصداق سائين جن خود:
احوال سارو حضرت عشق جو جڳ کي ٻڌايان هيئن چئي المقصد، دنيا ۾ سڀ لذت کان زنا ۾ لذت آهي. خراب ڪم ۽ حرام شئي ۾ ڪيتري لذت آهي، جڏهن اصل شئي آهي نام الله جو ۽ ان جو ذڪر وتهليل ۾ ڪيڏي نہ لذت هوندي جڏهن نام الله جو پچي وجي (ياد ٿي وجي.)

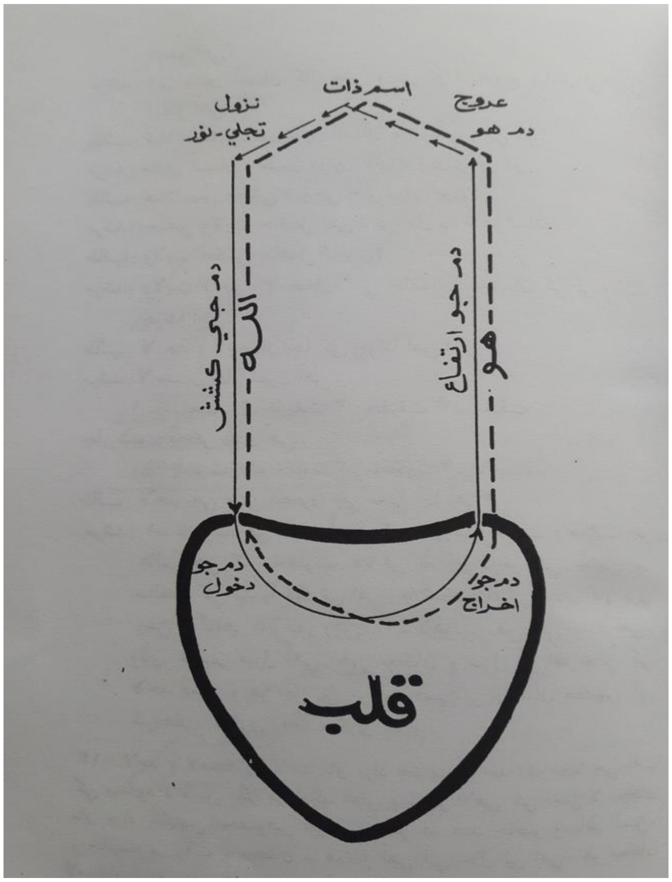

طالب: قبلا! ڪٿي لذت رهندي آهي؟
مرشد: جڏهن دم عروج نزول 12 ٿيندو آهي تہ لذت ايندي آهي.
طالب: قبلاٌ ڪٿي عروج نزول ٿيندو آهي؟
مرشد: دم ستين آسمان کان مٿي ويو تہ عروج ۽ اتان ئي نزول ٿيندو آهي.

12--- **عروج ۽ نزول**: عروج مان مراد هر هڪ دم کي "هو" جي ذڪر سان بلندي تي پهچائڻ، نزول مان مراد تجلي – نور کي قلب ۾ جلوه گر ڪرڻ آهي. حرکت عروج دم سان ٿئي ٿو. حرکت نزول تجلي، نور سان ٿئي ٿو. هن حقيقت دوران فاذڪروني اذڪرڪم جا مظهر کلن ٿا.

طالب: قبلا! ڪتي دم ستين آسمان ڪان مٿي وڃي؟
مرشد: ستين آسمان ۽ ستين ڌرتين ڪان بہ پري وڃي ٿو.
طالب: قبلا! بس ڪٿي بہ وڃي خبر نہ ٿي پوي؟
مرشد: جڏهن ولايت حاصل ٿئي تہ پوءِ دل ۾ ظاهر ٿيندي.
طالب: ولايت ڪٿي حاصل ٿيندي؟
مرشد: ولايت لاحد ۽ لامڪان [13] تي حاصل ٿيندي ان ڪي ئي ولايت چوندا آهن.
طالب: لا حد ۽ لامڪان ڇا ڪي چوندا آهن؟
مرشد: لاحد ۾ چار شيون آهن.
1- شريعت، 2- طريقت 3- حقيقت 4- معرفت
چار شيون فڪر جون آهن.
1- ناسوت، 2- جبروت 3- ملڪوت 4- لاهوت
طالب: لاحد جي چئن فڪرن جي معني ڇا آهي؟
مرشد: 1- ناسوت هي جهان آهي. 2- جبروت: محنت ۽ مشقت جو عالم آهي. 3- ملڪوت: فنا في الله جو درجو آهي، جنهن ۾ سالڪ کي تپسيا ڪرڻي آهي، ملائڪن وانگر ڪاڏي ڪان پري رهڻ ۽ گناهہ ڪان دور رهڻ. 4- لاهوت: هن جي حد نہ آهي. وڏي عظيم منزل آهي. هن مڪان ۽ منزل تي الله تعالي کي لاحد ڏسي ۽ هر جاءِ تي موجود ڏسي پر ان سان ڪنهن کي شريڪ نہ ڪري واحد ڪري ڄاڻي.

1- شريعت رستو آهي جنهن ۾ هيئنيان اسباب هوندا اهن. نماز، روزو ۽ ٻيا احڪام جيڪي سفر ۾ هٿيار آهن.
2- طريقت ۾ دنيا کي ترڪ ڪري هڪ جاءِ تي ويهڻ آهي.
3- حقيقت جي ڪري الله کي هڪ ڪري سمجهڻ، ڄاڻڻ ۽ ڏسڻ آهي.
4- معرفت ۾ سڀ شئي ۾ الله جو مظهر ڏسڻ آهي مظهر ۾ مولا ڏسڻ آهي. فڪر سان الاالله جو مقام پسجي ٿو.

طالب: قبلا! الله کي ڪٿي هڪ ڏسجي؟
مرشد: فنا ٿيڻ ڪانپوءِ خبر پوندي.

13- لاحد ۽ لامڪان: لاحد مان مراد ڪنهن بہ حد اندر خدا جي ذات کي محدود نہ ڏسڻ مگر هر جڳهہ تجلي ۽ مظهر الاهي کي ڏسڻ لا مڪان مان مراد ڪنهن مخصوص جڳهہ نہ مگر هر هنڌ حاضر و

ناظر ڏسڻ. روحانيت ۾ وقت ۽ مڪان نہ هوندو آهي. اتي حال ئي آهي. هر مڪان لامڪان نہ يعني فاصلہ جو ذڪر ڏسڻ ٻڌڻ ۾ نہ ٿو اچي.

لاحد جا عالم:

1- عالم شريعت: احڪام شريعت، عقائد، تعميل تشڪيل ۽ تڪميل جا مرحلا اچي وڃن ٿا.
2- عالم طريقت: هن ۾ اتباع، مرشد و سالڪ ۽ حڪم ڪل ڄاڻڻ جا اسباب اچي وڃن ٿا.
3- عالم حقيقت: ذات ڪبريا کي هڪ سمجهڻ ۽ ڏسڻ وارو عالم آهي.
4- عالم معرفت: هن ۾ ماهيت ڪبريا، ماهميت ذات ۽ ارتباط روح جي خبر پوي ٿي.

تصوف جا عالم:

1- عالم ناسوت: هي مادياتي دنيا جنهن ۾ انسان کي عمل ڪرڻ لاءِ الله تعالي موڪليو.
2- عالم جبروت: راز الاهي کي پروڙڻ ۽ حقيقت ڏانهن رجوع ڪرڻ آهي.
3- عالم ملڪوت: صفات ملائڪ سان منسوب ٿيڻ وارو عالم آهي.
4- عالم لاهوت: انوار و تجلي الاهي وارو عالم جنهن ۾ وحدت ئي وحدت آهي.

بشريٰ عالم:

1- عالم تمثال: هن ۾ انسان پنهنجي وجود سان ظاهر ٿئي ٿو، پاڻ جهڙن انسانن جي مثال سڌا ۽ بيهڪ ۾ يڪسان رهي ٿو.
2- عالم برزخ يا اعراف: هن ۾ انسان صفات بشري کان الڳ ٿي پهچي ٿو.
3- عالم محشر: هي حساب و ڪتاب جو عالم آهي. هر هڪ بشر لاءِ لازم آهي.

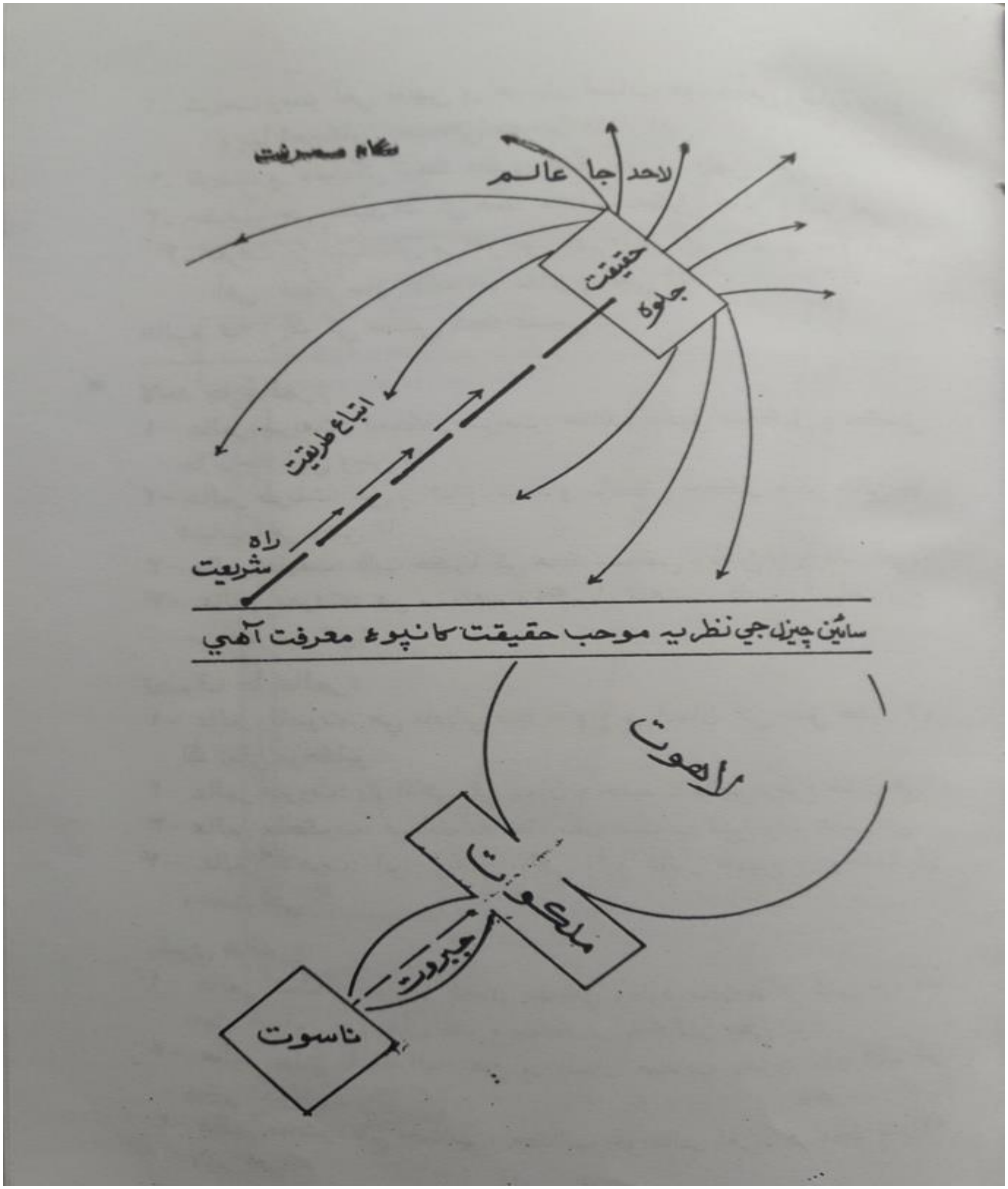
مقام معرفت
لاحد جا عالم
حقيقت
جلوه
اتباع طريقت
راه
شريعت
سائين چيزل جي نظريه موجب حقيقت کانپوءِ معرفت آهي
لاهوت
ملڪوت
جبروت
ناسوت

طالب: فنا ڪئين ٿجي؟
مرشد: فنا جو مفهوم پاڻ کي نہ ڄاڻڻ، سڀ ڪم الله جي حوالي ڪرڻ پوءِ بقا بالله ٿي ويندو.
طالب قبلا! بقا بالله ڪٿي ٿيندو؟
مرشد: بقا بالله ۾ پاڻ الله ٻڻجي وڃي.
طالب: قبلا! ڪئين پاڻ الله ٻڻجي وڃي؟
مرشد: انسان کي روح ۽ نفس آهي، جڏهن نفس مري وڃي تہ روح الله آهي.
طالب: ڪٿي ٿئي ٿو روح پاڪ ٿئي ٿو؟
مرشد: اٿي، ويٺي، گهمندي، سمهندي ذڪر پچي ويو تہ دم پاڪ ٿيو ۽ روح پاڪ ٿيو.
طالب: ذڪر ۽ فڪر جا ڏاڪا (منزلون) ڪيئن حاصل ٿين ٿيون؟
مرشد: شريعت، طريقت، حقيقت ۽ معرفت ذڪر جون ناسوت، جبروت، ملڪوت ۽ لاهوت فڪر جا ڏاڪا (پئڙيون) آهن. جيڪي هن ذريعن سان نصيب ٿين ٿيون.
1- علم اليقين 2- حلم اليقين 3- عين اليقين 4- حق اليقين

4- عالم جنت و دوزخ: هي ٻئي عالم عمل جي گهٽ وڌائي سبب مختلف عملن وارا ڏسندا.
علم اليقين، حلم اليقن، عين اليقين، حق اليقين
علم اليقين: انسان حالت يا ڪيفيت، جنهن ۾ وارادات، محسوسات، فڪر انساني ۾ مرڪزيت پيدا ڪري تہ اهو علم اليقين آهي.
حلم اليقين: اها مرڪزيت جنهن ۾ سوچ ۽ فڪر ۽ اعتدال پيدا ٿئي، جستجو لاءِ آمادگي پيدا ٿئي، اتباع جي خوبي ايري.
عين اليقين: اها مرڪزيت جتي يقين پختو ٿئي يقين ۾ عين عيان ٿئي.
حق اليقين: هن مرڪزيت ۾ چار مظهر عيان.
1- نظر 2- نظاره 3- ناظر 4- منظور
1- شهود 2- مشاهده 3- شاهد 4- مشهود
1- طلب 2- مطالبہ 3- طالب 4- مطلوب
1- حب 2- محبت 3- محب 4- محبوب
1- علم اليقين 2- حلم اليقين 3- عين اليقين 4- حق اليقين.

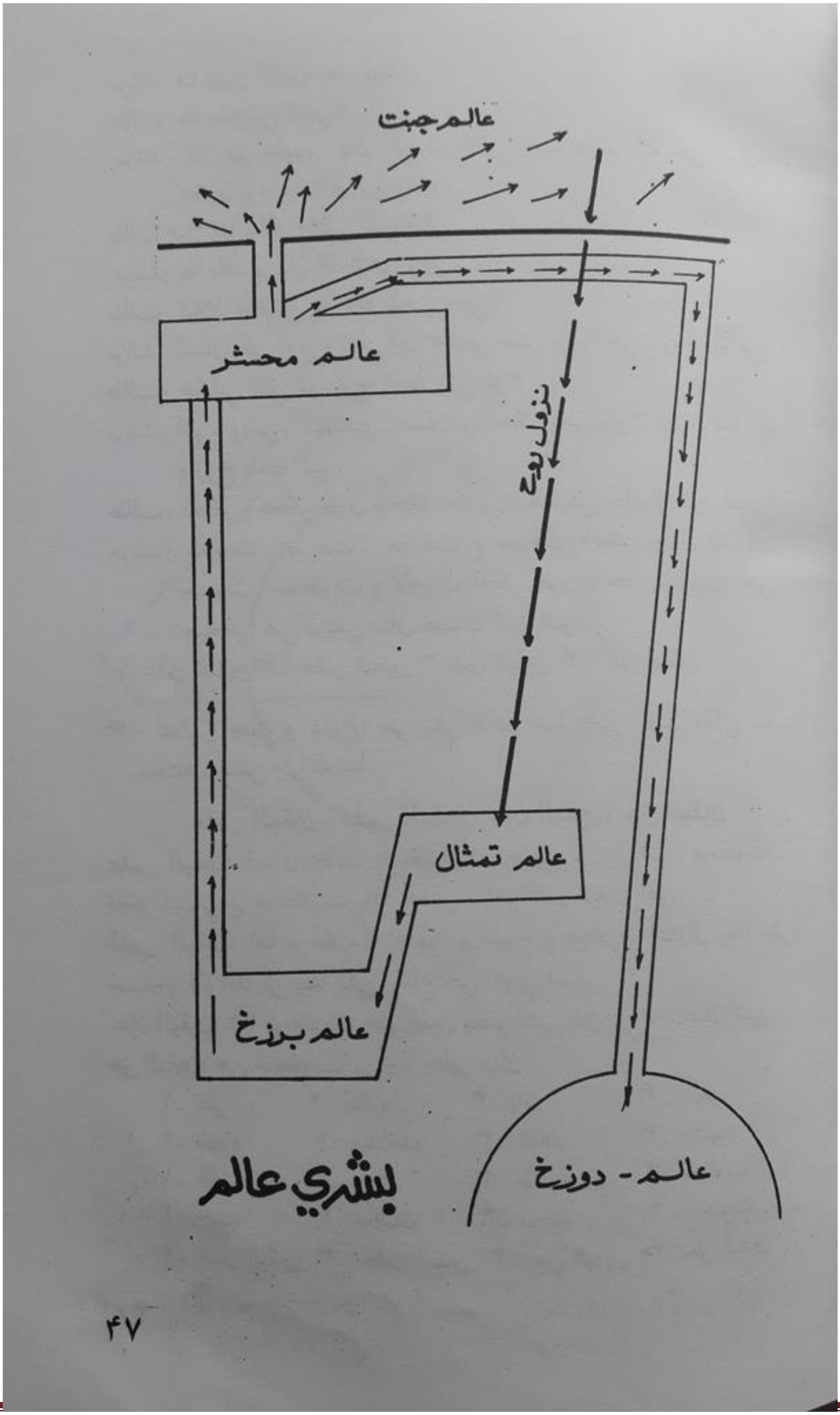
عالم جنت
عالم محشر
نزول روح
عالم تمثال
عالم برزخ
عالم - دوزخ
بشري عالم
۴۷

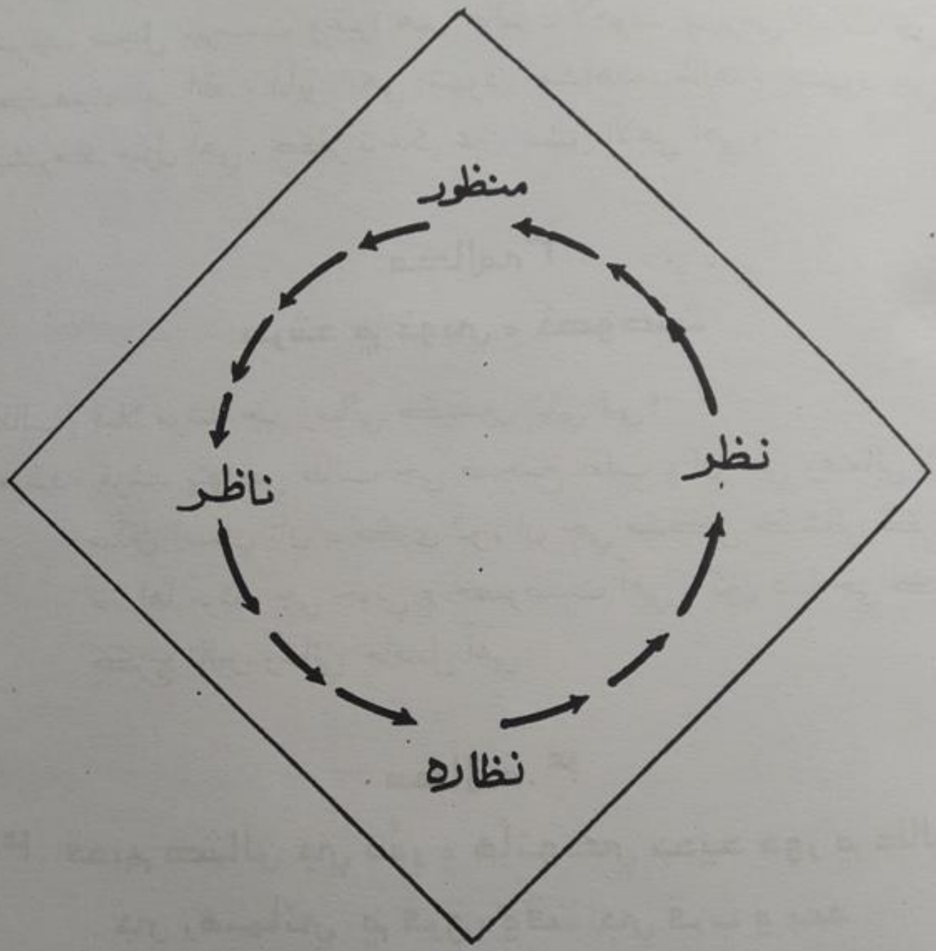

www.sindhsalamat.com

مڪالمہ: 2

نفي ۽ اثبات

طالب: قبلا! فرعون، نمرود پاڻ کي خدا سڏايو تہ ان کي ڪافر چئجي پر مسلمان ولي پاڻ کي خدا سڏائي تہ ان کي ولي الله چئجي ٿو.
مرشد: فرعون ۽ نمرود عالم ناسوت ۾ نفي جي حالت ۾ پاڻ کي الله سڏايو، ان ڪري ڪافر سڏجن ٿا. پر اولياءَ ڪرام مثلا منصور، سرمد، سچل سرمست وغيره هم عالم، لاهوت ۾ رهي اثبات جي ڪيفيت ۾ الله سڏايو. هي شهود، مشاهده، شاهد، مشهود جي مشترڪ منزل آهي. ڪفر نہ مگر عين عشق الاهي آهي.

مڪالمہ: 3

مرشد ۾ خوبي ۽ خصوصيت

طالب: قبلا مرشد جي رسائي ڪيسين ٿئي ٿي؟
مرشد: مرشد پنهنجي طالب جي صحيح طلب ۽ ان جي رهنمائيءَ لاءِ ستين آسمان تان بہ ڪري ٿو، ان جي مشڪل ڪشائي ڪري تہ، اها مرشد جي خوبي ۽ خصوصيت آهي. ڪين دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ تائين رسائي حاصل آهي.

مڪالمہ: 4

قديم ڪشالن جي دؤرۦ هاڻوڪي جديد دور ۾ طالب جي رهنمائي ۾ فرق، وقت جي قرب و بعد

طالب: قبلا پراڻي دور ۾ طالبن کي سالن جا سال ڪشالا ڪاٽڻا پوندا هئا. تڏهن ولايت تي پهچندو هو پر هن وقت ٿوري تڪليف ۾ ولايت نصيب ٿئي ٿي. ائين ڇو آهي. وقت بہ ٿورو صرف ٿئي ٿو؟

مرشد: پراڻي دور ۾ دنيا جي آرائش ۽ آسائش موجود ڪونہ هئي، ماڻهو تڪليفن ۽ ڪشالن جا عادي هئا، انهن کي دير سان ولايت ان ڪري ملندي هئي جو انهن جو تڪليفون وڌن، جسم تڪليفن جو هيراڪ ٿئي.

اڄوڪي دور ۾ آرائش و آسائش جا سڀ اسباب موجود آهي، ماڻهن کي ان آرام ۽ آسائش ترڪ ڪرڻ سان اوتري تڪليف ۽ مشڪل سهڻي پوندي، جيئن پراڻي زماني جي بادشاهہ کي ترڪ تعلقات ڪرڻ سان پهچي.

اهو ئي سبب آهي تہ آسائش جي فراهمي هوندي ترڪ _ تعلق ڪرڻ هڪ عظيم جهاد ۽ تپسيا آهي. الله تبارڪ و تعالي فطرت جي تقاضا موجب اڄوڪي ماڻهوءَ کي منهن ڦيرائي ڏسڻ سان ئي ولايت عطا ڪري ٿو ۽ سامان آسائش کي ترڪ ڪري، هڪ مولا ڏانهن راجع ٿيڻ، موجوده دور ۾ تمام مشڪل آهي. الله خبير، بصير آهي.اڳئين دور جي ماڻهو جي بنسبت اڄوڪي دور جو ماڻهو وڌيڪ حق رسائي ٿي سگهي ٿو ڇو جو دنيا جي آرام ۽ آسائش کان منهن موڙڻ، بادشاهي ڇڏڻ جي برابر آهي.

مڪالمہ: 5

لاحد جي عالم موجب فقيرانہ اسرار ۽ مسائل "جا حل"

طالب: قبلا! لاحد جي اصولن جي وضاحت ۽ حدود ۽ حل بابت وضاحت فرمايو.
مرشد: فقيرن ۽ ولين جي عملي ڪارڪردگيءَ جي تمثيل هن ريت آهي تہ:
هڪ وينل ماڻهوءَ کي ڪو راهگير ماڻهو ڪنهن ڏنڊي ياتڪليف ڏيندڙ اوزار سان تڪليف پهچائي ٿو تہ:

1- شريعت موجب تڪليف ڏيندڙ کي القصاص بالقصاس موجب سزا ملندي، ڇو تہ شريعت ظاهر اسباب موجب فيصلو ڏيندي.
2- طريقت موجب تڪليف ڏيندڙ کي ڪجهہ بہ نہ چئبو، ڏک ۽ تڪليف سهڻو پوندو قسمت تي قانع ٿي خاموش رهڻو پوندو.
3- حقيقت موجب تڪليف ڏيندڙ کي ڪجهہ بہ چوڻو نہ پوندو. پنهنجي حالت ۽ ڪيفيت جو جائزو وٺي، پاڻ کي قصوروار سمجهڻو پوندو، تي سگهي ٿو تہ قدرت ڪنهن ڏوہ جي قصاص ۾ تڪليف پهچرائي هجي.
4- معرفت موجب تڪليف ڏيندڙ جي دلجوئي ڪجي ڇو تہ ان ڪننهن مجبوري ۽ اڻ ڄاڻائي سبب تڪليف ڏني هجي، ان جي تڪليف ڏندي ڪان بہ وڌيڪ سخت هجي يا ڏندي هڻڻ سبب ڪو جاني نقصان ٿيو هجي. تڪليف ڏيندڙ جي دل جوئي ۽ تاليف قلوب لاءِ عملي قدم کڻڻ گهرجي.

1. شريعت: القصاص بالقصاص
2. طريقت: تقدير تي راضي
3. حقيقت: تجزيہ خود ۽ گناهہ خود تي نگاهہ
4. معرفت: مڪلف جي دل جوئي ۽ تاليف قلوب

مڪالمہ نمبر: 6

هي مڪالمہ ڪوئيٽا جي سفر دوران، سائين چيزل شاهہ جي شيرين دهني ڪان صادر ٿيو.

مرشد جي در تي حاضري ۽ مرشد جي ياد

سائين چيزل شاهہ: هڪ طالب کي ! اڄ دير سان آيو آهين خير تہ هيو؟
طالب: قبلا! نفس جي غلامي ۾ هيس جڏهن واندڪائي ملي تہ حاضر ٿيس.
سائين چيزل شاهہ: ادا! ڪجهہ وقت اسان کي پاڻ وٽ رکو. تجربي سان اوهان کي لطف ايندو ناسوت ۾ رهي مرشد سان گڏ هجڻ طالب جو فرض آهي. ٻنهي مڪانن جي پروڙ رکڻ گهرجي، ناسوت جي زندگي ۾ سجاڳ رهڻ گهرجي. شريعت ناسوت نہ آهي، ڪثرت ڪا شريعت ناهي اگر طالب اهڙي نگاهہ کان ڪثرت وارو ناسوت ڏسي تہ ان مان عبرت حاصل ڪري، پنهنجي پير مغان سان هجي پوءِ اهڙي ڪثرت بہ وحدت آهي. پير مغان سان گڏ هجڻ سبب ناسوت ۾ ڪا بہ تڪليف ٿيندي ڪثرت جي ڏکيائي ختم ٿي ويندي عالم ناسوت کي نفس کي چئن پهلوئن سان ختم ڪري. 1. ٿورو کائي، 2. ٿورو ڳالهائي، 3. ٿوري ننڊ ڪري، 4. ذڪر مولا جي ڪري انهن دوران تصور هميشہ مرشد جو هجي، مرشد جي بارگاهہ ۾ رهڻ سان ناسوت، نفس 7 ڪثرت فنا ٿي ويندا.

علم

سائين چيزل شاهہ: هڪ طالب کي ڪهڙن ڪهڙن علمن کان واقف آهين؟
طالب: قبلا! تنهنجي ڏسڻ سان سڀ علم وسري ويا اٿم، هاڻ اڳيئن زندگي مطابق ڪجهہ بہ ياد نہ اٿم.
مرشد: برحق: علم جا هيٺيان خاص قسم آهين.
1. علم لدني، 2. علم وحدانيت، 3. علم ڪشف القبور، 4. علم ڪشف القلوب، 5. علم ظاهريات. 6. علم نفسيات، 7. علم ادارڪ.
علم لدني ۽ علم وحدانيت باقي ۽ لازوال آهن. باقي ٻيا علم فاني ۽ بي بقا آهن. علم لدني ۽ علم وحدانيت روحانيت کي فروغ ڏين ٿا انهن جو ذڪر ذاتي سان تعلق آهي.
طالب فدا حسن شاهہ: قبلا! طالب لاءِ ڇا ظاهري علم پرائڻ ضروري آهي؟
مرشد: برحق: علم ظاهري ذريعي بہ علم باطن حاصل ٿئي ٿو.
طالب: قبلا! ڪي اولياءَ ۽ عارف علم ظاهري کان وقتي طور واقف نہ هئا، انهن کي شروع کان ئي علم لدني ۽ وحدانيت عطا ٿيل هو.
مرشد ڪامل: ادا اهي ڄمندي ئي ڄام هئا، مگر عام طالبن کي ظاهري علم حاصل ڪرڻ ضروري آهي. ڇو تہ اهو ئي علم حقيقي جي ڏاڪڻ ثابت ٿئي ٿو.
طالب: قبلاٰ اهڙو ڄمندي ڄام هجڻ جو رتبو ڪيئن مليو؟
مرشد برحق: اهو رتبو مولا جي خاص عنايت سان حاصل ٿئي ٿو.

مثلا: حضرت ابراهيم عليہ السلام کي حضرت اسماعيل ۽ حضرت اسحاق جي بشارت ملي، اها عنايت اهڙين هستين تي ٿئي ٿي. جيڪي مولا کان دم بہ غافل نٿا رهن.
”جو دم غافل، اهو دم ڪافر“

نبي الله ۽ ولي الله جي رتبن ۾ فرق

طالب قبلا! نبي ۽ ولي الله جي رتبن ۾ تفاوت؟
مرشد برحق: اهي رتبا مالڪ طرفان آهن. ٻئي ڪڏهن هڪ رتبي وارا آهن. پر ڪنهن حد ولي الله کي نبي الله کان ڪجهہ قدر وڌيڪ علم تفويض ٿئي ٿو. مثلا حضرت خضر عليہ السلام غيبت ۾ آهي. ولي الله آهي، حضرت موسيٰ نبي الله آهي. پندرهين سورهين پاره جي پڙهڻ سان معلوم ٿئي ٿو حضرت خضر حضرت موسيٰ عليہ السلام کان وڌيڪ آهي، جنهن جي تصديد ”لن تستطيع معي صبرا“ ملي ٿي. حضرت خضر عليہ السلام کان عملي استفاده حاصل ڪيو. ٻنهي جو ڪم راهہ، هدايت ڏيکارڻ آهي.
نبي الله کي تبليغ هدايت لاءِ موڪليو وڃي ٿو. پر ولي الله پنهنجي عشق سبب خدا کان راغب ٿي فاذڪروني اذڪر ڪم جي رسم تي ڪار بند رهي ٿو ۽ عشق نبوت ۾ بہ آهي. مگر ولايت وارو عشق جلڻ ۽ پچرڻ آهي. جنهن ڪري حڪم الاهي آهي. ”ان اوليا الله لاخوف عليهم والهم يحزنون“ عشق سان پاڻ کي پچائڻو آهي. جيڪو منهن سان ڪرڻو پوي ٿو مگر نبوت ۾ خدا جو امر شامل آهي. نبي الله پاڻ کي نہ جلائي ٿو ۽ نہ وري پهچڻ لاءِ وليءَ جيتري ڪوشش ڪري ٿو. الله تعالي راضي ٿي ولي الله کي اهڙو علم عطا ڪري ٿو جيڪو نبوت کان مختلف ٿئي ٿو.

طالب جون منزلون:

طالب: قبلا طالب جون منزلون ڪهڙيون آهن؟
هادي برحق: طالب لاءِ هيٺيون منزلون آهن:
1. فنا في الشيخ، 2. فنا في الرسول 3. فنا في الله، 4. بقا با الله.

رزق حلال:

طالب: قبلا طالب لاءِ رزق حلال ڪيتري لاءِ صحيح ۽ ڪيتري قدر نقصانڪار آهي؟
مرشد ڪامل: مرڪندي فرمايو تہ رزق ٻن قسمن جو ٿئي ٿو.
1- روحاني غذا واسطي، 2- جسماني غذا واسطي.

روحاني غذا جيڪا مرشد کان طالب کي ملي ھر ھڪ دم ذڪر مولا سان شاغل رھي ان مان ڪيس روحاني سڪون ۽ طمانيت قلب حاصل ٿئي ٿو. روحاني غذا لاءِ رزق حلال ھي آھن.
1- مرشد جو ڪلام، 2- درويش جو ڪلام، 3- درويشن جي صحبت.
اھي فاذڪروني اذڪرڪم مان ملن ٿيون.
جسماني غذا واسطي رزق حلال اھو آھي تہ جيڪو محنت مزدوري ڪري محنت سچائي ۽ نيڪ نيتي سان ڪجي. ان جي ابتڙ بي ايماني، ڪوٽ ڪري حاصل ڪيل رزق، رزق حرام آھي. رزق جي متعلق روز حشر تي پڇا ٿيندي، رزق حلال راھموار ڪندو مگر رزق حرام عذاب جو سبب بڻجندو.
ھڪ دفعي سائين جن ڪچھريءَ ۾ ھڪ درويش جو واقعو ٻڌايو تہ ھڪ درويش اڏامندو ڪنھن ٻئي درويش وٽ آيو گفتگو ڪرڻ ڪانپوءِ ھليو ويو. وينل درويش کان پڇا ڪئي وئي.
طالب: ھي اڏامڻ وارو وڏي ولايت وارو ھوندو؟
مرشد برحق: انھيءَ ولايت وڃائي آھي.
طالب: اھا حقيقت معلوم ڪرڻ جي اجازت ملي.
مرشد برحق: فقير کي منھنجا سلام ڏئي حقيقت پڇي اَءُ.
طالب چيو ان حقيقت کي معلوم ڪرڻ لاءِ فقير وٽ پھتس.
طالب: فقير صاحب ڪجھ ڏينھن اڳ اوھان اسان جي مرشد وٽ آيا ھئا. سائين جن چيو تہ اڏامڻ جي باوجود توھان کان ولايت ڪسجي چڪي آھي" ائين چو؟
فقير صاحب: ھڪ ڏينھن ڪنھن رڻ پٽ ۾ وڃڻ ٿيو اتي مولا کان دعا گھريم تہ مولا ھن علائقي ۾ برسات وسائي ميدان کي گل و گلزار ڪر. اللہ برسات تہ وسائي مگر منھنجي ولايت ڪسي ورتائين. چو تہ رضا الاھي جي بر خلاف رضا انسان ھئي. فقير جو ڪم رضا الاھي تي راضي رھڻ آھي.

واقعات

1. صحبت جو اثر:

سائين چيزل شاه بادشاه ھڪ تمثيل ڏيئي صحبت جي اثر متعلق فرمايو:
ھڪ ننڍڙو شينھن ٻڪرين سان گڏجي جھنگ ۾ گھمندو ڦرندو ھو، چو تہ ننڍي ھوندي کان ئي ٻڪرين جي کير تي پلي جوان ٿيو ھو. ھڪڙو پالتو شير ٻنجي ٻڪريءَ وانگر بزدل ٿي ويو ھو. ھڪڙي ڏينھن اوچتو انھن ٻڪرين ۾ ھڪ جھنگلي شير جي آمد سبب ڀاڄ پئجي وئي، پالتو شينھن بہ ٻڪرين سان گڏ ڀڄڻ لڳ.

جهنگلي شير تکو ڊوڙي پالتو شير کي پڪڙيو، ڪانئس پڇيو تہ ٻڪريون تہ ٻجي ويون تون شينهن چو ڀڄين؟ پالتو شير جواب ڏنو تہ مان ٻڪري آهيان، جهنگلي شير کيس هڪ پاڻي جي چشمي تي وٺي ويو ان ۾ پنهنجو پاڇو ۽ پالتو شير جو پاڇو ڏيکاريائين ۽ هڪ ٻئي جي ٻيهڪ ۽ هڪجهڙائي محسوس ڪرايائين ۽ کيس پڇ جي ذريعي نڪاءَ ڪڍريائينس پالتو شينهن پاڻ کي شينهن سمجهي حقيقت کان واقف ٿيو.

هن تمثيل مان معلوم ٿيو تہ جاهل ۽ نا معقول جي صحبت ۾ انسان نامعقول بنجي وڃي ٿو. پر ولين ۽ بزرگن جي صحبت ۾ رهي پنهنجي اصليت کي پرکي حقيقت ڏانهن راغب ٿئي ٿو.

2. جهڙي صحبت تهڙو اثر:

هڪڙي لوهار جي تمثيل ڏيندي پاڻ فرمايائون تہ جڏهن لوهہ جي ٽڪر کي باهہ جي مچ ۾ وجهي تپائي ڳاڙهو ڪجي تہ ان لوهہ ۾ باهہ جو پورو تاثير ۽ صلاحيت باهہ واري پيدا ٿي وڃي ٿي. ان ريت جيڪي انسان اسم ذات جي تهليل ڪن تا ان ۾ ذاتي اسم سبب ذاتيات جون ڪل خصوصيتون سمائجي وڃن ٿيون. اگرچہ لوهہ وانگر لوهہ جي ذات الڳ ۽ باهہ جي ذات الڳ آهي تہ انسان جي ذات خدا جي ذات کان ائين الڳ آهي، مگر خصوصيت ساڳ رهي ٿي. هن تمثيل مان ٻيو مقصد ٻہ نڪري ٿو تہ "وڪان عرشہ علي الماءَ الله تبارڪ و تعالي" انسان کي پنهنجي صفت مان پيدا ڪيو اسم ذات جي ڪري خود ذاتيات بنجي ويو. مثلا:

سمجهي پاڻ کي ڏس تون چاهين
ڪونهي ڪو تنهنجي ثاني الا
چيزل تون ٻہ اهو ئي آهين
آدم اعليٰ ثاني الا

3. مولا جي رهائش گاهہ

دوران گفتگو هڪ طالب مالڪن کان پڇيو: قبلا! الله تبارڪ و تعالي جي رهڻ جي جاءِ ڪٿي آهي؟

مرشد ڪامل: دل ۾ ٻہ خانا ٿين تا جن جي وچ ۾ هڪ پردو ٿئي ٿو. ڪاٻي پاسي ۾ گرمائش نفساني خواهشات جو باعث شيطاني مرڪز بنجي ٿو مگر ساڄي تي الا الله جو مرڪز آهي. جنهن ۾ خدا جي ذات رهي ٿي. خدا جي ذات کي دل ۾ اجاگر ڪرڻ ڏکيو ٻہ آهي تہ سولو ٻہ آهي فرمان آهي تہ:

"الانسان سري وانا سره"

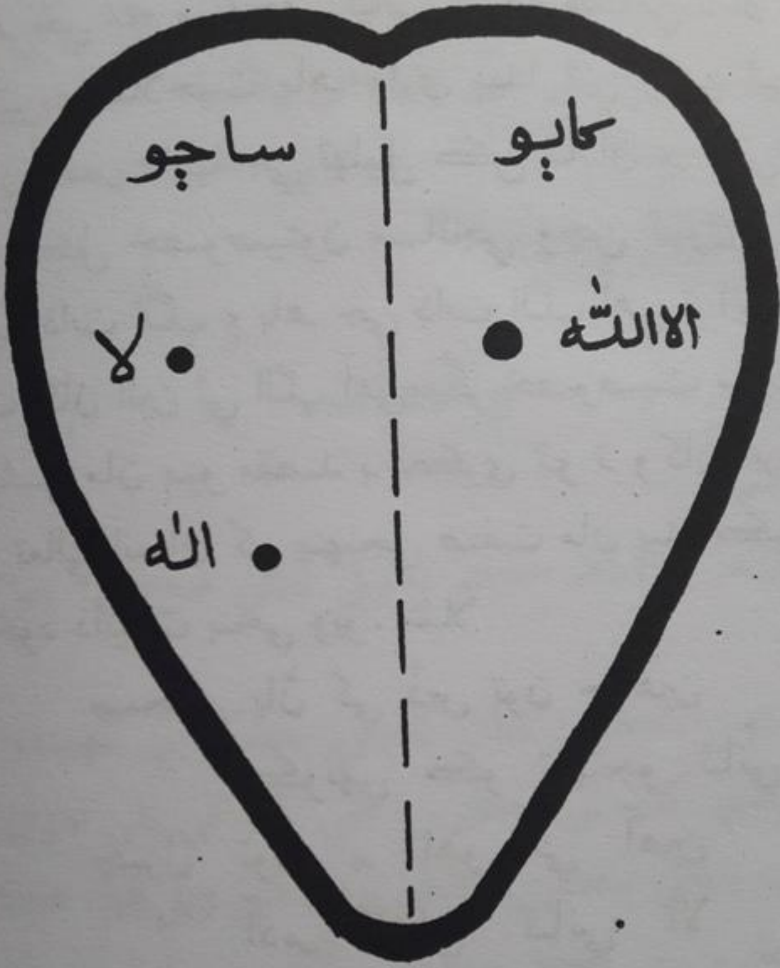
ساچو
ڪاپو
لا
الاالله
الله

4. آسمان جي تعداد متعلق وضاحت

طالب: سائين آسمانن جي متعلق ٻڌڻ ۾ اچي ٿو تہ ست آهن. ان باري ۾ وضاحت فرمايو.
مرشد ڪامل: آسمان ست آهن پر انون عرشي اعليٰ ۽ نائون ڪرسي آهي. آسمانن جي بناوت سون، چاندي، زمرد، ياقوت ۽ زبرجد جا ٺهيل آهن.
طالب: آسمان جا دروازه ڪڏهن کلندا آهن؟
مرشد ڪامل: سينن آسمانن جو دروازو هڪ وقت اسر وقت کلندو آهي. جيڪي انسان ذڪر مولا جو ڪندا آهن انهن تي نور تجليات جي بارش ٿيندي آهي.
فقير سرائي رسول بخش: اها تجليات جي بارش هر وقت يا ڪڏهن ڏسڻ ۾ ايندي آهي؟
مرشد ڪامل جڏهن دل مٿان 360 ظلمات جا پڙدا هٽي وڃن ٿا ۽ ذڪر الاهي سان جلي وڃن ٿا تہ تجليات جو مظاهرو ٿئي ٿو.
سرائي رسول بخش: قبلا انهن دروازن کان سواءِ ڪي ٻيا بہ آهن؟
مرشد ڪامل: بہ خاص دروازا ٻيا بہ آهن هڪڙو دروازو جتان ذاڪر جي عروج ۽ نزول جي رسد جاري رهندي آهي. ٻيو دروازو جتان درويش جي ضمير خيرات جي رسد جاري رهندي آهي. درويش جي برقعي مٿائڻ ڪانپوءِ اهي ٻئي دروازا روئيندا آهن.

ڪلام شريف

بسم الله الرحمٰن الرحيم

ڪلام نمبر: 1
("ڪنيات" سر شام ڪلياڻ)

تلهه: عشق بنايا ايسا — ديکو خيال خودي کو ڪايا
سولي اوپر سر ڏراڪي — انالحق الايا

1. آدم ڪو هڪ عذرڏاٽي — ڪڍ بهشتون دور تڙايا
نال ڪسي سي ڪيها بهانا — بازي يار بنايا

2. احسان ٿيا سڀ عالم تي — جڏان ميم ڪا منصب پايا
ملڪ بنيا معراج ڪيتي — شاهه ڪربل شافي آيا

3. نال شريعت شمس دي ڪيسي — جيئري ڪل ڪلايا
شاهه بلاول گهاٽي پيڙهائيئي — يونس مڇل ڳهايا.

4. يوسف ڪو وچ کوهه گهتا ڪي — مصر چا ملهه چڪايا
جر جيس ڪو اندر وچ جفادي — يحيٰ قتل ڪرايا

5. عاشق لک هزار کهائيئه — تينون ترس نه آيا
اور اسان نون ڪيا وت پڇدئين — منصور مفت مارايا

6. عشق دي الٽي چال ۾ ديکو — ڪنهن ول سک نه پايا
جوئي "چيزل" آگ سي جليا — دک سي دن نيايا

****

ڪلام:2

(سر شام ڪلياڻ)

تلھ: مجھ کو ديا ھي ساقي
شراب مستو ورنا
وہ جام ايسا پينا
پھر دوزخ سي نہ ڊرنا

-1 ڪيا ڪرينگي حور ڪو
خود جنت بھشت قصور ڪو
ايمان ڪچھ ناڪام ھي
ديدار تجھ سي مرنا

-2 ديکھو وحدت ڪا تماشا
اس ني خيال دکھايا ڪيسا
اس دنيا عقبہ دونون ڪو
درڪار ڪچھ نہ ڪرنا

-3 ھڪ درد ڪي ضرورت
مذکور ھي حضورت
عاشق قتل ڪيا ھي
پرور غريب دھرنا

-5 سارا چل گيا زمانا
چيزل رھيا مستانا
جواني گئي ئي محبت مين
اظھار ظاھر بريا

****

ڪلام: 3

(سر شام ڪلياڻ)

اهڙو لوهہ لکي انگ لايو آ برهہ باب پڙهايو آ
برهہ جون ڳالهيون نينهن جون نراليون ناز سڄڻ تنهنجا نيون نيون چاليون
دردن دود دکايو آ

سور سبق تي سکن ڪان سنهنجا ڏاج ڏولاوا ڏک تي منهنجا
سورن سڪڙو وجايو آ

مري موتو جي مام سڃاڻين ذات صفات هڪ ڪري ڄاڻين
اها صورت سڀ ۾ سمايو آ

مام انهيءَ ڪيئي مرد مارئيا سورهہ سولي اتي تہ سينگاريا
اناالحق تہ الايو آ

ونحن واعدو ويجهو ڄاڻين شڪ چڏي تون شرڪ نہ آڻين
فنغخت فيہ فرمايو آ

چٽنگ ”چيزل“ تنهنجي پئي آهي چولي ٻوليون ٻولڻهار تو ٻولي
رهبر راز وکايو آ

****

ڪلام: 4

(سر شام ڪلياڻ)

تلهہ: آڻي عشق آتش اندر ٻاري ڙي اديون
جان جسم جند ڳاري دردن ۾ تہ آزاري ڙي اديون

-1 هڪ روئي رات گذاري
ٻيو تہ سيج سمهڻ ويو وساري
ٽيون ماري يار جيئاري ڙي اديون

-2 هڪ آءُ سهٽل ڪنهن پيري
ٻيو تہ چاڪ پون جگر جيري
ٽيون ڪيري ڪيئي وري تاري ڙي اديون

-3 هڪ لڳس تنهنجي لاري
ٻيو تہ پاڻ لڪي وئي ڏيکاري
ٽيون ڪاري ڪيئي اوجاري ڙي اديون

-4 هڪ "چيزل" سک نہ سيبائي
ٻيو تہ لوڪ تتي کي تپائي
ٽيون ڪائي ڪيئي وري ڌاري ڙي اديون

****

ڪلام: 5

(سر شام ڪلياڻ)

ٿلهہ: آوين سانگ اساڏي ليئا پاوين وو يار
روئيندي نال الاوين وو يا

1- سهڻل تيڏي سڪ وچ سڙدي ماندي نون تہ ملاوين وو يار
2- تيڏي درد وچوڙي ماري روحان وچ نہ رلاوين وو يار
3- ڏيندي باهہ اندر وچ پڙڪي جندڙي نون نہ جلاوين وو يار
4- ”چيزل“ مونجهي ڪاڻ ميلاپي واڳان وطن تي ولاوين وو يار

****

ڪلام: 6

(سر شام ڪلياڻ)

ٿلهہ: دلبر دوست نہ تي موڪئون دم تون پري
ساهہ منهنجو توڪئو ڪيئن سري

1- دل تہ سڪي پئي ديدار تنهنجي ڪاڻ
او مل اچي مونجهي پئي تي مري
2- ايڏو درد دڪائي ويڙا
باهہ اندر ۾ مچ ٿو ٻري
3- هج تون هميشہ يار اسان وٽ
تنهنجي ڏني منهنجو هيان ٺري
4- ”چيزل“ پاڻ پرين هٿ ايندا
ڪير ڪشالا پنڌ پيو ڪري

****

ڪلام: 7

(سر شام ڪلياڻ)

ٿلهہ: ڪيوين ڪيتئي يار جدائي وو يار
اسان رو رو رات نيائي وو يار

-1 ڪڏان اساڏي اگڻ تي اوسين
هو وين ڪول سدائين او يار

-2 يار ٻاروچل دلڙي لٽ ڳيا
ڪريسان شهر گدائي او يار

-3 تنهن بن پيارل ڪيوين مئين ڪريسان
ڏيوين وال وڏائي او يار

-4 چيزل صدقي سرهي سارا
ڪريسان پاڻ فدائي او يار

****

ڪلام: 8
(سر شام ڪلياڻ)

تلھہ: دلڙي دوست ڪٺي ويو دم ۾ وو يار
هيس ڏاڍي ڪم ۾ وو يار

1- ڪيئي لٿي وري ڪيئي تہ ڦرين ٿو
ڪي آڙاھہ اڏ ۾ وو يار

2- ڪيئي وري چالين ڪيئي وري پالين
ڪي وڇوڙي وھم ۾ وو يار

3- ڪيئي وري ساجھر ساٿ سينگارن
ڪي مرن ماتم ۾ وو يار

4- ڪيئي وري ”چيزل“ ڪاڙي ويڙا
ڪي فنا جي فھم ۾ وو يار

****

ڪلام: 9
(سر تلنگ)

ٿلهه: بيرنگ برقعو پائي پائي
آيو آدم هتي اظهار ٿي

-1 علم العين يقين تون ڄاڻي — احد ۾ احمد فرق نه آڻين
وچون ميم وڃائي وڃائي — آيو سڀن نبين جو سردار ٿي

-2 آهين آدم عين اهو ئي — سمجهي ڏس تون ناهي ٻيو ڪوئي
غير اندر جو لاهي لاهي — ونحن پري نه وار ٿي

-3 ڪيئن نفي ۾ ناهه ٿي آئين — قطرو قلزم منجهه سمائين
بوتو خاڪي ٺاهي ٺاهي — آيو نانءُ رکي نروار ٿي

-4 ڪيئن تون "چيزل" ڪاڏهن آئين — اڳي ڪاٿي هئين هتي ڪيئن ڄائين
دم رهڻ هتي آهي آهي — سر تي سهندين سختيون بار ٿي.

****

ڪلام: 10

(سر تلنگ)

ٿلهہ: سمجهي ڏس تون چاهين چاهين
آهين آدم اصلي ڪير وو ميان

-1 آدم ٿي هت ڪاڏنهن آئي اربع عناصر نام سڏائين
تون اصلي ناهي ناهي اٿي هوش عقل جو ڦيرو وو ميان

-2 قطرو قلزم جي منجهہ پيڙوخاڪ منجهاروُن آدم ٺهيڙو
سينو ڪيڏو تون ساهين ساهين اٿي من تنهنجي ۾ ميرو وو ميان

-3 سمجهي پنهنجي پاڻ وڃائج ذاتي اسم سان قلب ڪمائج
غير وجود جو لاهي لاهي ڪيڏو عشق ڪيو آ انڌيرو وو ميان

-4 ڪيڏو شان تنهنجو هيڙو ملڪن سر ڪي سجدو ڪيڙو
چا چيزل تون آهين آهين ٿي پاڻ ۾ پنهنجو سير وو ميان

****

ڪلام:11

(سر تلنگ)

ٿلهہ: ڳولي ڏس تون ڳولي
اتي اندر ۾ اسرار وي

1- پنهنجي اندر ۾ پائي ڏس جهاتي، سرآن ساڳي ذات سفاتي
آهي تنهنجي چولي چولي ڏس دل اندر ديدار وي

2- ونحن واري واٽ نهارج اسم ذاتي دل تي ويهارج
ڏس اکيون تون کولي کولي آهي سڀ تو ۾ سنسار وي

3- ڳولهي ڏس پاڻ تون ويهي سيني اندر ٿي سير سپوئي
پل نہ ٻي ڪنهن پولي پولي ناهين پري تو ڪئون وار وي

4- چيزل پنهنجو پاڻ سڃاڻج نفس نفي ڪري موجان ماڻج
ڪير اندر تو ٻولي ٻولي اتي آڻج ايڏو اعتبار وي

****

ڪلام: 12

(سر تلنگ)

ٿلهه: نانهه جو نقطو سڃاڻ
پاڻ نہ پائج پوءِ وري ڄاڻي

-1 نفس ناسوتي نانهه سان مرندو
جڏهن جبروتي جوشن ۾ جلندو
ملڪ ملڪوتي ماڻ
لنگهي لاهوت ۾ لاحد هاڻي

-2 حلم العلم ال پنڌ تي هورو
ڪر فقر تہ فنا ٿيڻ ڳؤرو
عين ال خاص ڪير ايمان
حق الحق تي يقين تون آڻي

-3 ڏاڍو شوق شريعت سان رک
ٻڌي توڪل طريقت تون سک
هل حقيقت ساڻ
معرفت مطلب قلزم ڪاڻي

-4 بادي ناري آبي خاڪي
ڇڏي عناصر ٿي فلاڪي
پنهنجو سڃاڻج پاڻ
”چيزل“ ڳڌ تي پري چو ٿو تاڻي

****

ڪلام:13

(سر تلنگ)

تلهہ: ڏسي اها موج مستي جي
پيا وجي بحر ۾ ڪاهي
نہ ٿا ترسن اهي عاشق
سانگو سر ساهہ جو لاهي

-1 اهي مڇ عشق ۾ پيڙا
پتنگ قربان لک ٿيڙا
موتو فنا في الله ميڙا
ٻڌو سندرو سورهين ساهي

-2 اسم هڪ الف سان جيءُ اڙ
سبق سورن سندوئي پڙهہ
شمع جي شعاع تي تون سڙ
پوڻ منجهہ باهہ جي چاهي

-3 روئان شب روز هي دم دم
اندر آڙاهہ آهي ماتم
هميشہ درد تنهنجو غم
سوري جي سر مٿئون آهي

-4 چيزل هي آگ تي ساڙي
لکيو ازلي پنهنجو پاڙي
رڳان، هڏ ، تن جسم ڪاڙهي
چڙهين تون ڪيئن وجي تو ڦاهي

****

ڪلام: 14

(سر تلنگ)

تلهہ: ٻڌي توڪل سچا طالب
تڏهن تلقين سچاڻي

1. ڪمائج دم اسم ذاتي
وهي ٿي قلب تي ڪاتي
پائي ڏس پاڻ ۾ جهاتي
نفي اثبات ڪي جاڻ

2. تڪيو جن توڙ جو آهي
چڙهن منصور تا ڦاهي
سانگو سر ساهہ جو لاهي
تڏهن وجي موج هو ماڻي

3. اندر ۾ باهہ ويو ٻاري
رڳان تن من جسم ساڙي
سڙي ڪي ٿو سور اوجاري
ساجن سهجن جا سک ٿو ڪوماڻي

4. چيزل ٻي ڳالهہ نہ آڻج
سورن ڪي سيج ڪري ڄاڻج
مري موتو منصب ماڻج
عجب اعتقاد اتي آڻي

****

ڪلام: 15

(سر تلنگ)

تلھہ: لوڪ چا ڄاڻي عام
عشق اٽائو التي بازي

1. رمز انھي ۾ رند ڪي رھندا
سورھيہ سور ۽ سختيون سر تي سھندا
ڪي غازي ڪٽندا گام
درد وڃائي دور درازي

2. انا الحق ٿو عشق پڙھائي
سوري اتي منصور چڙھائي
اولو رکي اسلام
نہ ڄاڻن محبت ملان قاضي

3. محو خيال مستي ۾ آھن
سر جو سانگو ھو ٿا لاھن
پاڻ ڪرن قتلام
غرق وحدت ۾ آھن غازي

4. وحدت واعظ عشق جو آھي
الا قليل نصف جا ڳائي
آھي نينھن وارن جو نام
چيزل اگھندي اتي وڃي آزي

****

ڪلام: 16

(سر تلنگ)

ٿلھ: لڳا سوز ڳيا سنسار
نال تساڏي مئين يار لاتي

1- لوڪ عالم سڀ مارن طعني
عاشق رهندي سڀ مست ديواني
طلب تيڏي هي ديدار
خلق ساري دي مئين خواري چاتي

2- نال خيال دي محبت لاوين
خاص خريد خودي نون ڪاوين
ٻڌ نہ ٻي ڪا پچار
جل گئي جان تي ساري چاتي

3- سڪندي عمر وئي آ ساري
دوست نہ ڏيندا ڪا دلداري
روئيندي آن زارئون زار
لڪ چپ چوري مئين جهاتي پاتي

4- عاشق رهندي مست نرالي
چيزل آيم سخت ڪشالي
اندر هي تہ آزار
قربان تساڏي ماري ڪاتي

****

ڪلام: 17

(سر تلنگ)

ٿلهہ: پيتم جام تمام
دستئون ساقي پرڪر وحدت

1- پيالا پيتم جام الستي
سرڪي سوز دي لاتي مستي
نظر ڏٺم نروار
هارجاءِ حق ٿي هويا ثابت

2- وحدت پرڪر پيالا پيتم
رخ روشن تڏاهين ٿيم
صاف صورت صبحان
هر مظهر وچ لاحد لاشڪ

3- ڪي وت چاڻن محبت معني
سالڪ سمجهن رنديگانا
خيال رکين هڪ خاص
ظاهر باطن دم دم محبت

4- حق پاڪ صنم صبحان هي سارا
وفي انفسڪم ڏٺس اشارا
چيزل مام سڄاڻ
راز اهين وچ هو يا رحمت

****

ڪلام: 18

(سر تلنگ)

ٿلهہ: ڪون اسان نون لوڪ سمجهاوي
اسين آدم دي اولاد نہ ڄائي

1- ڪاڻ تماشي هتڙي آيم
مٽ نہ ڪنهن دا نہ ڪوئي ڄايم
سير سلطاني حقيقي پايم
خيال ڳيا لنگهہ سفر سجائي

2- نفس نصيحت آپ نہ ڪردا
خوف خدا جي رب نہ ڏردا
عشق واليان نون هي علم اندر دا
حرف هڪو ٻئي ڪم اجائي

3- اهي اکيان شل انڌيان هوون
يار پنهل بن ٻئي ڏي واجهاون
ديدان هميشہ دل وچ لاون
تير تفنگي ابرو ٻچاوي.

4- عشق واليان نون هادي هدايت
راهہ رهبر سچ ڏسي هي وحدت
ٻيا ڪون ڪريسي سانون نصيحت
چيزل نعرا نينهن وڄاوي

****

ڪلام: 19

(سر تلنگ)

تلهہ: عشق ڪيو اثبات
نفس عقل جون ويون سڀ ڳالهيون

1- پاڻ وڄائي پڌر پياسي
جاڏي ڪاڏي عين ٽياسي
ڪاڏي وئي ظلمات
نينهن تنهنجي جون آهن نراليون

2- عشق ڇڏيا سڀ لڙئي لاهي
هر جاءِ حاضر هڪ اهو آهي
سمجهڻ ساري صفات
خاص انهي جون آهن خياليون

3- پنهنجو پاڻ سمجهي ڄاتم
ونحن اقرب قول سڄاتم
طلب تنهنجي آ هڪ تات
جنگ جسم سان پياٽا جاليون

4- چيزل اصلي ناهي اولو
سڪ وارن ڪان سمجهڻ سولو
عشق وڏي آ آفات
اول آخر ڪئون اهي تنهنجو چاليون

****

ڪلام: 20

(سر تلنگ)

تلھہ: لک ڪيان شڪران
منھنجي اڱڻ تي ڪيئن تون آئين

-1 ايڏيون پلايون تنھنجون پايان
چئي ٻين کي چا تہ ٻڌايان
سر ڪيان قربان
اھڙو وري ناتو ڪيئن تو لائين

-2 انگ اصل ڪئون اڳي ئي آھي
ھن ۽ ھن سان منھنجو چاھي
دل ڪيئي ويران
ھاڻي وري پاڻ کي چو تو لڪائين

-3 ونحن اقرب پاڻ چئي ويو
اولو اکين جو ڪيئن تہ لھي ويو
ٿيو ظاھر عين عيان
لاحد واريون تو رمزان رلائين

-4 چيزل سڌ نہ ڪا سار لڌائون
پيار ڏئي ڪيئن مچ ۾ وڌائون
درد جو ٻڌ داستان
ماندي سان مل چو تو ستائين

****

ڪلام: 21

(سر تلنگ)

ٿلهه: ڪهڙيون ڪيان تنهنجون ڳالهيون نراليون
لوڪون لڪايان چئي چا ٻڌايان

1- ڳجهه جون ڳالهيون سلڻ نه جهڙيون
پنهنجي اندر ۾ پاڻ سان ڪيڙيون
ڪري نظر ڏس پاليون نراليون
ڪير ٻيو آه ڪنهن ڏانهن تي پائيان

2- ڪيئي عاشق قتل ڪرايئه
سرمد جهڙا مست مارائيه
تنهنجو اصل ڪئون چاليون نراليون
نازن واري سان تي نيهن نڀايان

3- ايڏو بار بره جو آهي
پتنگ پون ٿا مچ ۾ ڪاهي
تن ڪي لبن تي لاليون نراليون
ڳڻ تنهنجا مان پئي تي ڳايان

4- چيزل ڪيئي صدقي سارا
عشق جا ڏس تون نينهن نظارا
چڙهي سولي تي جاليون نراليون
وحدت واري وصال ۾ آهيان.

****

ڪلام: 22

(سر تلنگ)

ٽلھ: عشق جو پيتم جام
شوق شراب جو مست پيالو

1- وحدت وارو جام پيارئين
قلب روشن دل ڪيائين
خودي ٿي تہ تمام
ڪلي نظر تي ويو آ ڪشالو

2- بي خود مست برھ ڪيو آ
عشق انا الحق پاڻ چيو آ
سک منصوري مام
چڙهي سوري تي ڏس نينھن نرالو

3- ساقي سرڪي صاف پياري
مست ڪري جنھن مئين آ ماري
دل ڪي وجهي ويا دام
دم دم سان تنھنجو هڪڙو نالو

4- چيزل ڪيف ڪلال پياريو
موتو قبل ال ماري جياريو
کھڙي ڪل بي عام
ستت ڪر تون پنھنجون سنيالو

****

ڪلام: 23

(سر تلنگ)

ٽلھ: عشق جو پنڌ آ پري پري
سمجھڻ آهي مشڪل معنيٰ

1- ڪي تہ برھ جي باھ ۾ پيڙا
مجنون وانگي مست جو ٽيڙا
آيا عشق جي اري اري
سوين دليلان ڪن ٽا دانا

2- عالم عاقل اونا ڄاڻن
نفس عقل ڏي پيا ٽا تاڻن
جيئري وري ڪو مري مري
پتنگ پچن ٽا اهي پروانا

3- شوق وارن جا شغل شهانا
مست رهن ٽا منجھ مئخانا
دل وئي نہ ٽي وري وري
بي خود بحر ۾ آهن بيگانا

4- چيزل ٻڌ تون سندرو ساهي
پئو تہ برھ جي باھ ۾ ڪاهي
ڳالھ ڪيون پئي ڳري ڳري
درد ڏکن ۾ آهن ديوانا.

****

ڪلام: 24

(سر تلنگ)

ٿلهہ : اچي عشق اٿاريون اندر منهنجي ۾
ڪيئي نينهن سنديون نيون ڳالهيڙيون

1- اچن اوقات ٿا اهڙا اوبر
روئي وڃايان پنهنجا حالڙيون

2- ساعت ساعت سورن جي آ
جوشن ۾ ويهي جالڙيون

3- سئو ڦيرا قربان تن تئون
مڏيون صدق سي مالڙيون

4- چيزل ڪي چڪ چور جو ڪيڙو
روئي وهايان نيون نالڙيون

****

ڪلام: 25

(سر تلنگ)

ٿلھ: برھ اسان کي بيمار ڪيو آ
نڪو سيج پلنگ نڪو سک ٿو وڻي

1- ڳجھ مرض اندر جو آهي
سورن ساڙيو آ سنڌ سنڌ تہ ڳٽي

2- سوين طبيبن ستيون تہ ڪمايون
نڪو فائدو فرق هاٽي

3- ڪائڻ پيئڻ زھر جو ٿيڙو
دکي ڪيو آ درد آٽي

4- ڪڏھن چيزل سان ڪر نہ وڇوڙو
قلم قضا جيڪي باب ٻٽي.

****

ڪلام : 26

(سر تلنگ)

ٿلهہ: پل پل پوندي ني پور
ڏاڍا عشق اويڙا

1- دلڙي مئين لاتي سنگت نہ ساتي
تتي ڦاتي وچ تہ ڪلور

2- دڪي دم جيتا سهاڳ جو نيتا
تيڏي عشق ڪيتا چڪنا چور

3- نڪلن دانهان ٽڏڙيان آهان
ٻيان واهان وسريم مور

4- عشق اويڙا وسريم ويڙها
پيا ڳل دا جهيڙا نور

5- چيزل روندا ول يار نہ ائوندا
ڏاڍيان ڳالهيان ڳاؤندا دور

****

ڪلام: 27

(سر تلنگ)

تلهہ: دردن ۾ دل آهي آهي، ڏک سورن ۾ سڙي ساهہ ويو

1. سور آياڻم ستت سويرا، عشق اصل ڪئون لاتم پيرا
سندرو ٻڏو مان ساهي ساهي

2. درد اندر ۾ عشق اويڙو، جيءُ جسم سان لڳو آ جهيڙو
عشق عقل کي ڊاهي ڊاهي

3. دانهان ڪيان ٿي وسريم واڻان، عشق اولانبو عرش تي لاتا
باهہ ڏئي ويو ناهي ناهي

4. ساهہ ڪيان صدقي گهوري، جان جسم هڏ پيجي ٿو پوري
ڳاهہ ڪيون ٿو ڳاهي ڳاهي

5. چيزل صدقي سر جي ٻولي، ڏک اچن پيا پاتم جهولي
ڪاهہ ڪيون ٿو ڪاهي ڪاهي

****

ڪلام: 28

(سر تلنگ)

ٿلهہ: عشق عجب هتي آيو آيو، هي تہ ناتو ٿي نينهن نيايان

1- عشق بينو ميدان ملهائي، سورهہ سر جو سانگو لاهي
جيئري جسم جلايو جلايو مون تہ چئي ٻين ڪي چا ٻڌايان

2- عشق ڪيڏا وري ڪم ڪريا ڪربل ۾ آٽي گهوٽ گهرايا
ڪوفين ڪوڙ ڪمايو ڪمايو هي تہ انگ ازل جو لکئي ڏانهن پايان

3- شمس الحق جي کل کلائي سوريءَ تي منصور مارئي
انا الحق تہ الايو الايو هي تہ جلد جسم ڪئون جدا ڪري لاهيان

4- انگ ازل جو لکيو پنهنجو پاڙيو صوفي جو سر نيزي چاڙهيو
سرمد سيس ڪپايو ڪپايو اهي ناز تنهنجا وري ڳڻ ٿي ڳايان

5- چيزل آهن کهڙيون ڳالهيون عاشق ماري ڏسي ٿو پاليون
پير پرجهي پايو پايو آهي عشق اويڙو ڪن منجهہ ڪاهيان

****

ڪلام: 29

(تلنگ)

تلھ: محبت موجان لايون لايون
اچي نينهن مچايا ناز ميان

1- هڪ الف اندر منجهہ آيو
غير خودي جو خيال وڃايو
ويو عشق چنبن ۾ چايون چايون
ڏک سورن جا ڏئي ساز ميان

2- خفي غفي تي روحي سالب
ذات اسم تہ ذکر آ غالب
ڪشف قلوب ڪمايون ڪمايون
هڪ وحدت وارا آواز ميان

3- مست ڪري دل بي خود ساري
درد ڏکن جي آهي تہ آزاري
ڏيئي سور ويو سمجهايون سمجهايون
هڪ رمز ڦاسايا راز ميان

4- سڌ پوي تي سرت نہ ڪائي
چيزل رات ڏکن جي آئي
ويو پيچ پرين سان پايون پايون
چڏي علم عقل عرفان ميان.

****

ڪلام: 30

(سر تلنگ)

ٿلھ: پنڌ اتي ڏاڍو اوري اوري
پري چو تو پاڻ ڏسائين

1- توڪل وارا توڙ ڪئون هيڙا
موتو قبل ال اڳ ئي ميڙا
سر صدق ڪيائون گھوري گھوري
رهبر نيئي تو روءِ رسائي

2- سڪ ڪئون سندرو ٻڌائون ساهي
پنڌ اڳتئون انهن جي چاهي
ويا ڪنهن جي نہ ٿوري ٿوري
پنهنجي سر تي ورھ وسائي

3- جاڏي ڪاڏي ڳالھ اھا ئي
حق بنا ٻي وات نہ وائي
ڏکيا ڏونگر ڏس ڏوري ڏوري
ويھ نہ پنهنجو پاڻ ڦاسائي

4- عشق ازل ڪئون اڳ ئي آيو
چيزل ڪر تون ساجھر سعيو
ذاتي ذڪر ڏس چوري چوري
پارس سان ڏس پاڻ گسائي

****

ڪلام: 31

(سر تلنگ)

ٿلهہ: آھن ناز تنھنجا اھي نوان نوان
مون سمجھي سڄاتو تون پاڻ آن

1- ڪربلا ۾ ڪوس ڪرايئي
عاشق پنھنجا پاڻ مارايئي
سوز اڄن ٿا سنوان سنوان

2- شاھ بلاول گھاٽي پيڙايئي
شمس الحق جي کل ڪلايئي
رند ٿيا وڃي روان روان

3- پيارو تنھنجو خاص جو ھيڙو
ابراھيم آڙاھ منجھہ پيڙو
حال ڪھڙو ڪنھن کي چوان چوان

4- چيزل عاشق اتي ڪيئن اڙندا
سوريءَ تي منصور بہ چڙھندا
پير نہ پوئتي پوان پوان.

****

ڪلام: 32

(سر تلنگ)

ٿلھ: سھڻي صورت جو ڪھڙو ڪيان مون بيان
منڙو مست ٿيو حسن ڏسي حيران

1- لڳيون رمزان نين دلڙي ديواني
سچي آ صنم جي صورت سبحاني
لاحد لنگھي ويا لاھوتي لاثاني
برھ تن باطن آھي عشق عيان

2- سدا سورن ۾ سرتيون وينان جاليون
سھڻي رڪيل جون پون ياد ڳالھيون
روئان راتون ڏينھان ڪيان روز راڙيون
سئو ڦيرا صدقي قدمين تي قربان

3- عاشق انھيءَ ڪي وڏو سوز ساڙي
جان جسم جند جن ڪيو حوالي
ڪڏھن متان ڪٽي سھڻل نين پالي
ھڻي تير ابرو ماري مجگان ڪان

4- جن ڪي ھدايت ويا سي ولايت
فيض فقر آھي شاھ عنايت
راز رڪيل جو ملي آ امانت
چيزل نڪي آه نيڻن نند آرام

****

ڪلام: 33

(سر تلنگ)

ٿلهہ: دوست آهي منهنجو اھو دل وارو
اڄ تہ اسان وٽ ايندم هاڻي

1- پل نہ ٿي هڪ پري تون پاسي
دلڙي تو لئہ باسان ٿي باسي
سڄو آهي منهنجو سارو سارو
سڀ ڪنهن کي تو پاڻ سڃاڻي

2- ٻئي تہ ڪنهن کي ڪين مان چوندس
مري ويندس توکي نہ ڇڏيندس
ساھہ ڪئون آهي ڏاڍو پيارو پيارو
حال اسان جو هڪ تون ڄاڻي

3- ايڏيون سختيون دل تي سهي ٿي
سڏ سورن جي ڪانہ پوي ٿي
سخت ڏکيو آهي چارو چارو
ناحق ڇو تو پيو رولي ٿوراڻي

4- چيزل پنهنجي دل کي جاڳائج
ذاتي اسم سان قلب ڪمائج
دم ناهين تہ وسارو وسارو
محبت جو ميدان تو ماڻي.

****

ڪلام:34

(سر تلنگ)

ٹلھہ: سک سوز سھٹل دي سڑئيان
لک درد وندیان دیان ڈڑيئان

1- میکون پیر مغان سمجھایا
ساڈا بخت ٹیا سوایا
مین نال الف دي اڑيئان

2- عشق آیم سر زوري
رات ڈینھان دي لوري
مین باب برھہ دي پڑھيئان

3- چيزل چاک فراقين ماريا
ٻجھہ ڳٹتين اسان نون ڳاريا
مین ویسان مول نہ کڑیان

****

ڪلام: 35

(سر تلنگ)

تلھ: دل وئين سڄي ڪسي
ايڏي بي پرواهي ڇو ڪري

1- ڪيئي عاشق قتل ڪرايئي
سوليءَ تي منصور چڙهايئي
حال ايھو نہ تو ڏسي

2- شمسل حق جي کل ڪلايئي
ڪربل ۾ ڪيڏا ڪم ڪرايئي
ناز ڪيون پيو هسي

3- پري پيالو جام پياريئي
محبت ۾ ڪٺي مست ڪرايئي
وحدت ۾ تو وسي

4- چيزل دلڙي ياد ڪري تي
هيڏي هوڏي ڪين لڙي تي
لوھ پارس سان گسي

ڪلام: 36

(سر تلنگ)

ٿلهہ: سائت هڪ نہ ٿي سار ميان
آيا سخت غمن جا بار ميان

1- جاڪو تو سان نينهڙو لايم
صحت فرحت سک وڃايم
پل هڪ نہ ٿي مون ڪان پري پري
ڪرين ٿو دل تي وار ميان

2- پتنگ پون ٿا مچ ۾ ڪاهي
سر جو سانگو لاشڪ لاهي
ڪنڌ اڏيءَ تي ڌري ڌري
ڪسي پير مغان پئي ڏار ميان

3- درد اندر ۾ دکايم دونهو
سورن ۾ آهي ستت سونهون
باهہ اندر ۾ ٻري ٻري
هي تہ روئي پٽي ڪيدي پار ميان

4- چيزل پنهنجو پاڻ ۾ پيهي
ڏيئي اوجاڳو ڏس تون ويهي
ناءُ وٺيون پيو ٺري ٺري
هڪ دم دم سان ديدار ميان

****

ڪلام: 37

(سر پيلو)

ٿلهہ: قلندر لعل اپني سي جلالي هون جلالي هون
نشا وهدت خمر پيئا موالي هون موالي هون

1- جسي مجهہ ڪو ديا پيالا
اسي ڪا شان هئي اعليٰ
صاحب صورت سخا والا
اسي ديدار خيالي هون

2- سچي سرڪي ديا ساقي
رهيا هئي خيال ڪل باقي
ڏٺم صورت صفا ذاتي
برهہ بيشڪ بحالي هون

3- ايسا انوار عجب ديا
سينا سارا صفا ٿيا
حجابئون غير ڪل ڳيا
وره سي خود وصالي هون

4- همارا لعل هم ساعت
جسي مجهہ ڪو ديا وحدت
اسي هر دو جهان عزت
چيزل ازلي آزاري هون.

****

ڪلام: 38

(سر پيلو)

ٿلهه: پلايا حوض ڪوثر ڪا
ووهي ساقي هوا ڪيسا
شرابون شوق ڪا پيالا
ديا هي جام وه ايسا

1- هويا مدهوش مئخانا
جو محبت ۾ ملا مجهه سي
صنم ڪي دست سي پيئا
عجب خوشبوءِ هئي خاصا

2- ڪيا ظاهر ذڪر ذاتي
گيا ظلمات ڪا پردا
جو عين غين سي هڪ هئي
دوئي يڪدم هوا ماسا

3- نہ جنت بهشت حوران ڪي
جو خواهش وو رهي دل سي
يڪي ديدار ڪي سڪ هئي
جدائي ۾ رها جيسا

4- چيزل ڪا حال هي سارا
جو عالم لوڪ ڪيا جاني
ديا دتعدي و تنسي
تڪبر سي ڪيا پاسا.

****

ڪلام: 39

(سر پيلو)

ٿلھ : واھ واھ مليا مرد حقاني هويا سر سبحاني
برقعا پا انساني مليا مرد حقاني

1- جنهن دي ڪيتي مئين سوالي يار مليو سي مست جلالي
ڏتڙس شوق شراب پيالا پيتم جام وصالي و هوا
نشا نينهن اتاريا سير ٿيا سلطان

2- پير يمغان سانون پارس مليا جنهندا قرب ڪمالي و هوا
گهن ڪر ڪولھ ٻلهايس ميڪون ڏتڙس دست دلالي و هوا
مهل انهي معراج ٻڌيو سي عرش مٿي آسماني

3- ملڪ مولا دا عجب تماشہ سمجهي سير ڪيو سي
لدني رمز تي راز حقيقي آدم خاڪ ٿهيو سي
گل ڦل باغ باغيچا بن ڳيا دنيا هي جڳ فاني

4- عشق لڳاين عاشق هويا گوشي گذر ڪيا تا وهوا
موتو پهلي موت سي مرنا دونو جڳ جيا تا وهوا
اسڪا معني مطلب هويا بيحد برھ بياني

5- فيض فتحپور عشق الاهي گهوٽ رڪيل دا شاني
شعاع شمع تي عاشق آون پتنگ سوين پرواني
جهوڪ ميرانپور عبدالستار چيزل قدم قرباني

****

ڪلام: 40
(سر پيلو)

ٿلھ: مرنا ھئي وہ مرنا ھئي مرڻ سي ڦر ڪيا ڊرنا ھي
سورھيہ سردا سانگا چوڙين سوري تي سر چڙھنا ھي

1- موت سي پھلي آپ ڪون مارين سر دا سودا سيس سنپالين
قدم پچوتي پوءِ نہ نھارين اھو ڪم قتل دا ڪرنا ھئا

2- ايسا مست رھو رس يارو موت سي پھلي آپ ڪون مارو
سوري چڙھہ ڪر سير گذارو سر جدا ڏڑ ڏرنا ھئي

3- وحدت وادي واہ جو ھويا عمي اڪثر اقتا ڏويا
اوڪٿ فيما عشق لگايا يفعلويب ارنا ھي

4- ايسا پيار پريت ھي ياري اھل صفا چوڑ نند پيار
عاشق رو رو عمر گذاري صرف سورين وچ سڙنا ھئي

5- سڪ منصوري مام سجاڻي سر سوري تي نيزي چاڑھين
اناالحق نار نارا مارين ڪفر دا ڪلما پڑھنا ھئي

6- رھو تہ عاشق بي ريائي خيال وجودئون ترڪ طمائي
مٺ نہ مائٺ نہ ڪو يائي پلڪ ھڪو ھت رھنا ھئي

7- ياڪم الاياد الاوين وچ نفي دي مر تون جاوين
چيزل ايسا عشق لگاوين بيھر بارڻ وچ ٻرنا ھئي

****

ڪلام: 41

(سر پيلو)

ٿلهہ: شان تنهنجو آهي اعلي
فتح پور والا والا

-1 مرشد منهنجو شاهہ رڪيل آ
سڀ لهي ٿو سنڀالا
-2 عرب عجم جو احمد تون آن
لڪين آهن تنهنجا نالا

-3 دارا سڪندر در تنهنجي تي
نانگا گهمن ٿا نرالا

-4 پنڌ ڪري وجي پاڙهين ڏسندس
چائٺ چمندس دالا

چيزل تنهنجي در جو دايو
تون ننگي ننگ پالا

****

ڪلام: 42

(سر پيلو)

ٿلھ: دم نہ ھتڙي رھندس
فتح پور ويندس ويندس

1- جاتي آھي ڪار قتل جي
سر اڏي تي ڏيندس

2- پنڌ پوڻن جا پيرين پيادي
سھجئون سڪ مان سڏيندس

3- طلب طمع ڪئون جيڪي تارڪ
حال انھن کي چوندس

4- چيزل صدقو سڪ وارن تئون
پير تنھن جا چمندس

****

ڪلام: 43

(سر پيلو)

ٿلهہ: اڳيون ڄاڻي نہ ڄاڻي
اسين ان جا آهيون
اسين انهي جا آهيون
اسين انهي جا آهيون

1- جيتر جيئندس در نہ ڇڏيندس
ايندو هاڻي تہ صبحاڻي

2- دوست پنهنجي ڪاڻ دلڙي ماندي
ايندو هاڻي تہ هاڻي

3- سڪ مان ساريان پئي ٿي سنپاريان
دل ٽاڻي پئي ٽاڻي

4- چيزل عاشق ڪيئي تہ کهايئي
پيڙي گهاڻي ٿو گهاڻي

****

ڪلام: 44

(سر ضلو)

ٿلهه: مئڪون رانجهن يار نه ملندا
ميڏا جيءُ اندر پيا جلدا

1- مئين سڪندي سال گذاريم
هڪ ساعت يار نه آيم

مئڪون رانجهن روءِ نه لايم
ميڏا ڏکڙا ڏيهن گذردا

2- جند جوشئون جان جلايم
سڀ سک وجود وڃايم
ڪوئي ڦيرا يار نه پايم
مئڪون لڳڙا درد قهر دا

3- جڏان نينهن ماهي نال لايم
سڀ طعني سر تي چايم
اپڻا ننگ ناموس وڃايم
ميڏا ايوين لکيا ها ازل دا

4- ڏاڍي ڏکڙين ڏيل ڏکايم
مئين ناتا نينهن نڀايم
دل وچ دردان دود دکايم
پر چيزل ڍڪ زهر دا

****

ڪلام: 45

(سر ضلو)

ٿلهہ: جڏان نينهن ايم نڪو سڪ سهايم
ويتر وڇوڙا ڏوجها پيش آيم

1- مئين تہ مني نون اهو مرض لڳڙا
جاري اندر وچ ڏاڍا زخم سڙدا
ڪنهن نون سڻانوان اهو حال دل دا
راتيان ڏينهان مئين رو رو نيايم

2- هڪ نہ مسايل ماريل هجر دي
ڏوجها بار غم دا ساعت نہ سردي
دم دم پنهل ڪان دانهان ڪريندي
ساري عمر مئين سڪندي گذاريم

3- پيا رات روهاتي ڳئي جدا
ڏاڍي مونجهہ من وچ تسان بي پرواهي
ڏکيا وقت لنگهدا سڪ ڳيا سيوئي
نهين خواب وٽندا ٻن سيج ساڙيم

4- اصلي اسانون لکيا اهو رايا
پنهل پيارا هڪدم نہ آيا
پيا پور چيزل سينا سوز ساڙيا
ڏاڍي ڏکان دا ڳل هار پايم

****

ڪلام: 46

(سر ضلو)

ٿلهہ: نڪو ملڪ ٿم مال سپ پئي لٿايم
عقل انڌي ڪان ڦڪ نہ بچايم

-1 دنيا اجائي سپ ڪر صفائي
ڳڌ گهٽي ٽيندئي ايندي وڏائي
ڪڍ تون ڳڌہ کي لاهتي اللہ هي
ناحق مڏي تي منهن نہ مٿايم

-2 عقل انڌي جون ملڪ ميرا تان
ڪائڻ سمهڻ خوش لذت خوراڪان
پٽ تہ سچو هجي پهريان پوشاڪان
اهڙي بدن ڪان مولا بچايم

-3 عاشق اصل ڪئون توڪل تڪيہ ۾
فائدو ڏنو جن فڪر ۽ فائقي ۾
مڏيون چا ڪندا مال هٽندا مٿي ۾
سچ جو سفر باري برهہ بچايم

-4 سڪ ڪئنو سبق حرف حقيقي پڙهيا سي
دنيا تتي جا تعلق تڙيا سي
چيزل سورن ۾ قلبون ڪڙهيا سي
شاهہ رڪيل چڪن ڪون چڏايم

****

ڪلام: 47

(سر ضلو)

ٿلھ: ايھو احوال اندر دا ڪھنون آک سڻاوان مئين
آتش آڙاھ ٻل ڳيا اپني جان جلاوان مئين

-1 سينا سولين ساڙيا سارا
جگر دا ماس گڏ ڳاريا
برھ پڙڪا پيڙ ٻاريا
پتنگ سي جان پچاوان مئين

-2 برھ دي باھ ٻل گئي ھئي
جسم جل ڪر فتح ٿئي ھئي
صحت فرحت خوشي ڳئي ھئي
روئڻ سي روح ريجھاوان مئين

-3 پرين پيارا ڪھان ملتا
روئڻ سي روح نھين رھتا
تسلي دل اندر ھوتا
جدائي سر سھانوان مئين

4. عجب نوڪان جليان ڪيھان
روز ٿي روئان راتيان ڏينھان
چيزل سک ڪيئن سمھان ويھان
برھ برسر اناوان مئين

****

ڪلام: 48
(سر ڪلنگڙو)

ٿلهہ: دلبر يار ڪا سينگارہ — مئين ديدار ڪرتان هون
دم ڏار دل يارہ — سر قربان ڪرتا هون.

1- ڳل وچ هار ڪر سينگارہ — ظالم ظلم ڪيا هئي
تيري ناز خوش آوازہ — عشق عذاب ديا هئي
مجگان مار اندر ڳار — سينا ساڙ ڳيا هئي
مئين نادان هان بدنامہ — بيحد بار پرتا هون

2- مئين مشتاق قدمين خاڪہ — تيري هاٿ هويا هون
هڪ دن وار ڏي ديدارہ — تڪ تڪ يار رها هون
هنجون هار رووان زارہ — دکي سي ڏار ميان هون
هڪ بيواهہ ڏوجهي آهہ — درد ڪي دانهن ڏرتاهون

3- مجهہ سي پال نظر نال — ڪيسا حال ڪيا تا
ڪرلبيس روپي ويس — ڦر پرديس ڳيا تا
هي ارمان صبح شام — ڪجهہ ناڪام ڪيا تا
ٻٽتين ڳار مجهہ ڪون مار — زارؤن زار روتا هون

4- مئين قربان جند جان — سارا ساهہ ڪيا هئي
مڏيون مال گهرٻال — جو ڪڇ خيال هوا هئي
ٿيا آزار ڳيا سنسار — خوش خيال ڳيا هئي
اج دن روز صنم سوز — سڪ ۾ ساهہ سڙتا هون

5- تيري نام بن ويران — دلبر دم نہ جيا هئي
دلڙي توڙ مجهہ ڪو چوڙ — ڪيسا قهر ڪيئا هئي
ڪاڏي طعام ٿئي حرام — سمهڻ سيج ڳيا هئي
چيزل جال هڏڙي ٻال — جوشين نال جلتا هون

****

ڪلام: 49

(سر پيروي)

ٿلهه: چشمن سان تير هڻن نيڻ ڪٽن
ڏاڍيون ڦهريون ڪجليون خماريل ڙي اديون

-1 ديدان دل منجهه هڻن
ڪيفي اکيون ڪيس ڪرن
ڏورئون ڏسڻ ساڻ ڏنگن ونگڙو وجهن
ڏاڍيون زابر زلفان زور اورڙي اديون

-2 ناز منجهؤن نيڻ ڪٽن
جيءَ ۾ جيڏيون ڪان هڻن
سوريهه ڪي سرڙو ڏين پتنگ پچن
ڏاڍيون محبت مچ جون مچايل ڙي اديون

-3 حسن جون فوجان چڙهن
عاشق سر قتل ڪرن
صادق ڪيئي پيا ڪسن روز اچن
ڏاڍي سهڻي صورت سمايل ڙي اديون

-4 چاڪ چيزل روز چڪن
دل منجهه دونهان درد ٽا دکن
محبت جا مچ ٽا مچن اولانبا اچن
ڏاڍي تنهنجي درد دکايل ڙي اديون

****

ڪلام: 50

(سر پيروي)

ٿلهہ: تنهنجي درد دلبر ڪيا ڪيئي آزار
اچي سور سختيون سونهان ٿيم هزار

1- تنهنجي عشق ماريا سوين سوز ساڙيا
ڪنن قول پاڙيا وڍي سڙو ڏار

2- ڪيئي ڪنڌ ڪپائي سوين سر وڍائي
اهڙو عشق آهي ٻڌو هي پچار

3- پيارا پاڻ مارايئي نيزي سر چڙهايئي
ستم ڏيئي سهايئي گهوڙي گهوٽ سوار

4- تنهنجي نينهن نوبت ٻگا شينهن هئبت
انهي راز رحمت متي سرمدار

5- آيو عشق زوري لڳي تن کي لوري
پئي جيءَ ۾ جهوري ويا سڀ سنسار

6- ڏنا سيڪ سورن تنهنجي گهوٽ گهورن
چيزل چاڪ چورن وهن نيڻن نار

****

ڪلام: 51

(سر پيروي)

ٿلهہ: اڄي سور ٿيم سنگت ساٿي
منهنجي دلڙي ڪيئن وجي ڦاٽي

1- رڻ روهہ رئي اڳيون رڪ ٽارائن
وجن پيا عشق پوءِ نہ واجهائن
شينهن ٻيلائي چيتا پيا ڪائن
رڙڪي هڏ جسم هانءُ ڇاتي

2-ڪو مرد هجي اڄي پڙ ۾ ڪاهي
شل نہ نينهڙو ڪوئي نہ لائي
تڪو وري تاب آتش جو آهي
رکي ڪنڌ اڏي تي ڪاتي

3- سڏ سورن جي جن کي آهي
لڱت لڳي ويهان ڪيئن مان لڪائي
عام نہ ڄاڻن ٻين ڪان ڇاهي
پائي سئي جي لنگهي ٿو هائي

4- ڏاڍو بار برهہ جو باري
خبر تنهن کي آهي توبيهہ زاري
چيزل دلڙي سخت آزاري
هان سک جي سڏ نہ ڪا ڄاتي

****

ڪلام: 52

(سر پيروي)

ٿلهہ: سمهڻ ننڊ ويم سک جي ساري،
مان تہ روئيندي رات گذاري

1. سيج پلنگ ساڙيان طول وهاڻا
ڪائڻ ڪاڏا زهر تي ڄاڻا
ڏکڙا ڏسي پڄي سک ويم سياڻا
انهيءَ ڳاراڻي ڳڻتن ڳاري

2. جبل جا جهاڪا رڪ جون راهان
رت پئي رووان ڪيان تي دانهان
پري پري سڏڪا تڌڙيون ساهان
انهي ماتم مونجهن ماري

3. لڳيون نينهن جون نوڪان ناز نوان
اڇن سر تي سختيون سور سهان
ڪهڙو حال ڏکن جو ڪنهن کي چوان
آڻي آگ آتش اندر ٻاري

4. جيءَ ۾ لڳي آجان تي جاڻي
عشق وارن کي ڪير سڃاڻي
حيرت هوش وڃايم هاڻي
چيزل چاڪ پون ٿا چوڏاري

****

ڪلام: 53

(سر پيروي)

ٿلھ : ايھا عيد اچائي ارمان اٿم
دم دوست ٻنان ويران اٿم

1- پياري پنهل ٻنا مان ڪيئن عيد ڪيان
نيڻن روز وهن ٿا نير نوان
هن جيڏيون جڳ ۾ ڪيئن مان جيئان
لڳو ڪان ڦهر جگر جان اٿم

2- جنهن هوت پنهل سان مان حج ڪيا
اهي هال جا واقف منهنجا هيا
هاڻي سرتيون سفر تي ڪيئن ويا
نڪو اچڻ نہ انجام اٿم

3- جنهن ڪنئون ساھ منهنجو هڪدم نہ سري
پنهل ڪيچ هليو ويو ڪلور ڪري
هن ڏکي جي ڏسڻ ڪئون دور پري
سچو سورن جا سامان اٿم

4- ور ويهي ڪيئن مان وساريندس
لکيو لوح قلم انگ پاڙيندس
ساري عمر سورن ۾ گذاريندس
چيزل مونجھ اندر ماتام اٿم.

****

ڪلام: 54

(سر پيروي)

ٿلهہ: اچي پرچ پرين مان سان يار
تو لئي هتي منهنجو ساهہ سڪي ٿو

-1 سڪ اندر ۾ سڪ نہ ٿي ساريان
پنهنجي پنهل کي ويهي نہ وساريان
آهي دل منجهہ دلبريار
توٽي لڳايان ڪين لڪي ٿو

-2 ڏوهہ گناهہ مني جون منديون
هن بندي جون ڏس نہ گنديون
اڳي قول ڪيئي اقرار
هاٽي وري مون وٽ چو نہ ٽڪين ٿو

.3 الست بربڪم راز وڪائيئي
قالو بليٰ جو سبق سيکائيئي
آهي نينهن وارن سان ناز
درد اندر ۾ زخم ڏکي ٿو

-4 حيرت هال سمجهڻ اهنجو
پولو پائڻ چيزل پنهنجو
اٽي پردي اندر منجهہ پاڻ
الانساني اولو رکي ٿو

****

ڪلام: 55

(سر پيروي)

ٿلهہ: لڳو درد جدائي وارو ڪان ميان
سارو جسم وجود ويران ميان

-1 عشق تنهنجي جي آزاري آ
برهہ باهہ اندر منجهہ ٻاري آ
هي ميان درد وڇوڙي جي ماري آ
ڪهڙو سڪ جو ڪيان بيان ميان

-2 باهہ اندر منجهہ پئي ٿي ٻري
هڪڙو دم نہ هجان تو ڪئون ڌار پري
هي ميان تنهنجي ملڻ ڪان پئي ٿي مري
آهيان پيار منجهانئون حيران ميان

-3 زخم اندر منجهہ ڏاڍو ڏکي
جيئن ڦاڙيل ڦٽ پيو چاڪ چڪي
هي ميان تنهنجي ڏسڻ ڪان پئي ٿي سڪي
ڪيان ساهہ صدق قربان ميان

-4 چيزل آهي دلڙي اداسي
ڪيئن تہ پرين وئي آهي توسان ڦاسي
هي ميان محبت تنهنجي ڪاڻ پياسي
آهيان پتنگ شمع تي پروان ميان

****

ڪلام: 56

(سر پيروي)

ٿلهہ: ايندم اوڏهو شال
ورِي ڪندا تہ وصال
تنهنجي ملڻ بنان
منهنجا ڏکيا ڏاڍا حال

1. ور تہ پنهنجي جون واٽان نهاريان
دل ڏاڍي آهي پئي ٿي سنڀاريان
ڏيان ٻاهہ تن کي هڏ پئي ٿي ٻاريان
سک ۾ سڙي وئي لنگهي ويا سوين سال

2- ڪيچي ڦهر ڪري پنهل ڪڍي ويڙا
ڏيرن ڏکيءَ سان ڏاڍا ڊوهہ ڪيڙا
ساٿي سويرا اڇي سور ٿيڙا
ٻڌ تہ وڇوڙي جا وڏا ڏاڍا ٿي مثال

3- ڪيچ شهر ڏي ويندس مان ڪاهي
پنڌ تہ ڏونگر جو ڏاڍو ڏکيو آهي
سک ڪئون جو سسئي ٻڌو سندرو ساهي
پير پٿر ڦاڙي ڦاڪون ڪيا پئمال

4- ڪيئن تہ پنهل سان ٿيڙم جدائي
ڪنهن کي ٻڌايان ڪونهي حال ياٸي
ساري رات رووان نڪا ننڊ ڪائي
چيزل سکن جا سڙي ويا سپ خيال

****

ڪلام: 57

(سر پيروي)

ٿلھ: منهنجي توکئون سوا ٿي ڪانہ سري
تون دوست نہ ٿي مون ڪئون دم تہ پري

-1 عشق الانبو ٻاريو آ
تن ماس هڏن تئون ڳاريو آ
لکيو لوح قلم پنهنجو پاڙيو آ
تقدير قضا ڪيڏا ڪم ٿي ڪري

-2 ٿيا چاڪ سيني منجھ چير سنوا
نيٽين روز وهن ٿا نير نوان
اچن سور سيئي مان سر تي ڪنيان
ڏاڍا ڏک تہ ڏسي ٿو ڏيل ڏري

-3 جاڪون تو سان نيھڙو ٿيو
سڀ ڪائڻ پيئڻ سک ويو
ايڏو عشق اچي آزار ڪيو
جيئن باھ اندر ۾ مچ ٿو ٻري

-4 تنهنجا طرحين طرحين جا ناز نوان
سانيي سور سيئي مان تہ ڪيئن ويهان
چيزل غم جون پهري پوشاڪ پايان
توٽي جيڏا ڪٽي ڏيو بار پري

****

ڪلام: 58

(سرپيروي)

ٿلهہ: ڏسي هن ڏکي جي حال تي مٿي خيال ڪجي
مٿي خيال ڪجي معلوم مر تہ هجي

-1 توکئون سوا ٻيو ڪير آ
نکو ٻيو پيو سجهي

-2 عشق چکي آڙاهہ ۾
جيئن ڪٺانهون رجهي

-3 رت رووان تو ڪان روز پئي
جيءُ پنهنجو جهلجي

-4 چيزل عشق آويڙ ۾
سکيو ڪيئن سمجهي

ڪلام: 59

(سر پيروي)

ٿلھ: سرتيون سک ويا چڪن چاڪ پيا
ڏکيا آيا ڏولاوي جا ڏينھن وو

-1 ڏکي ڏاڍي تہ ڏھاڳ جي
ڪر ھل ڪيچ ھيا

-2 عشق تنھنجي تہ آزار ۾
سوين سور رھيا

-3 ڪنھن ڏھون پايان ڪينڪي
لکئي قلم ڪيا

-4 چيزل طلب توحيد جي
محبت منجھ ميا

****

ڪلام: 60

(سر پيروي)

ٿلهہ: پنهنجي پنهل جي ڪاڻ ميان رلندي پئي روهہ ۾

1- سنجهي سات ڪٽي ويا او مون ڪي نہ نياؤن ساڻ ميان
2- هتئون ڇڏي تہ هلي ويا او خالي هنڌ تہ وٿاڻ ميان
3- روئان پيئي رڻ پٽ ۾ او اوني اباڻا آڻ ميان
4- چيزل رسندم راهہ ۾ او رهبر ايندم ڄاڻ ميان

ڪالم: 61

(سر پيروي)

ٿلهہ: سڏڙا ڪيان ٽي ڪوڪان ڪوهياريل تنهنجي ڪاڻ ماندي آهيان ملندس شال

1- انگ ازل جو لکيو منهنجو آهي ڪيچ شهر ڏي ويندس ڪاهي
سور وارن جي لهدنو سنڀال

2- پنڌ ڏکن جو موٽي نہ مڙندس چوٽ جبل تي مون وڃي چڙهندس
پاڻ ڏسي ويا ڏکيا منهنجا حال

3- سرتيون سورن جون ڳالهيون مان ڳايان لوڪ عالم کي چا تہ ٻڌايان
تن لئہ سڪان پئي لنگهي ويا سال

4- ڪڏهن تہ چيزل مان واٽ ايندو درد وندي کي دلاسو ڏيندو
لک تہ پايان تنهنجون پلايون پال

****

ڪلام: 62

(سر پيروي)

ٿلهہ: مان تہ سورن تئون صدقي
پرين پسايو جن وو يار

-1 يايان پلايون ڏکن جون
او واقف ڪيو آهي تن وو يار

-2 ڏک ڏسان مان روز پئي
او سکن کي ڏيان ٻن وو يار

-3 ڪوهيارل اتم ڪيچ ڏي
او مون کئون شل نہ رسن وو يار

-4 چيزل آڙاهہ عشق جو
اولانبا تہ اٿن وو يار

****

ڪلام: 63

(سر پيروي)

تلھ: ڪنن جا ڪڙڪا وو يار
سڏي وڃائي پئي سير سان

-1 لڙھان لھرن وچ ۾
اوٽ ناھين اڙڪا وو يار

-2 تڪو لنگھائيندم تار مئون
دوست نہ ڏي دڙڪا وو يار

-3 توڪل ترھي سان تريس
ٻپ وڏا تي ڪڙڪا وو يار

-4 چيزل سان تہ ملڻ جي
ڪر اچي ڳڻ ڪا وو يار

****

ڪلام: 64

(سر پيروي)

ٿلهہ: مون ۾ ٿي عيب هزار
حال منهنجو توکي معلوم آهي

-1 دل تہ منهنجي دلبر تو سان آهي
ٻئي تہ ڪنهن سان منهنجو ڇاهي
سائين منهنجا سردار

-2 نينهن لڳو آ تو سان جائي
لوڪ عالم کي خبر نہ ڪائي
دم نہ ٿجاءِ مون ڪئون ڏار

-3 عشق تنهنجي مدهوش جو ڪيرو
ڪائڻ پيئڻ سپ زهر جو ٽيڙو
وسري ويا سنسار

-4 سڪندي وئي آ عمر ساري
درد فيراقن وڇوڙي ماري
رووان ٿي زارئون زار

-5 چيزل عشق اٽانگو آهي
سر جو سانگو ڇڏ تون لاهي
هٽي نعرو ٿي نروار

****

ڪلام: 65
(سر پيروي)

ٿلھ: لٽيل دل پئي ڦرجي
ڳڻتين ۾ نہ ڳار يار

-1 سسئي سورن ۾ سڙي
پنھل تيس ڏار

-2 ڏير تہ ڏاڍ ڪري ويا
ڪيچن ڪيڙي آڪار

-3 مل اچي مان سان پرين
نہ تہ مٺي ڪي ڪٺي مار

-4 ڏکي پئي دانھان ڪري
سڏ ٻڌج سردار

-5 سھڻل تنھنجي سڪ ۾
رووان زارئون زار

-6 سورن ساڙيو ساھ کي
اندر سخت آزار

-7 ھاڻي حال ڏکيو ٿيو
ستت لھہ تون سار

-8 چيزل پئو تہ چکي ۾
سورن ۾ ڪٽي ٻار

****

ڪلام: 66

(سر پيروي)

ٿلهہ: ڪيئن سمهي گذاريم سيج تي چڏي ور ويو
چڏي ور ويو مونسان ڏيرن ڏاڍ ڪيو

-1 ڪاهي پڄندس ڪيچ ڪي
اچي پيرين پنڌ پيو

-2 باهہ ڏيان تہ ڀنڀور ڪي
سورن ساٿ رهيو

-3 ڏکيا پنڌ ڏونگر جا
مون کي ڪنهن نہ چيو

-4 چيزل پنڌ پرين ڏي
واقف حال هيو

ڪلام: 67

(سر پيروي)

ٿلهہ: مونجهي آهي ماندي
آيل وو آريءَ ڄام ڪاڻ

-1 سسئي سج ۾ راتڙي
او روهن ۾ رهندي

-2 ڏير تہ ڏيئي ويم ڏوجهرا
او جبل جهاڳيندي

-3 آئي ڏاڍي ڏوجهرين
او سور مڙئي سهندي

-4 چيزل چڙهندس ڏونگرين
او لڪ لنگهي لهندي

****

ڪلام: 68

(سر پيروي)

ٿلهہ: مون کي ماروئڙن جي
آهي طلب تمام وو يار

1- جن جي آهيان مان تن ڏي ويندس
توڙي ڪرن قتلام وو يار

2- ماروءَ ويا اٿم ملڪ انهي تي
مون کي ڏئي ويا مام وو يار

3- ڏاڍا سر تي ڏک تہ ڏئي ويا
دل کي وجهي ويا دام وو يار

4- چيزل ساري عمر سورن ۾
کهڙي کل بئي عام وو يار

****

ڪلام: 69

(سر پيروي)

ٿلهہ: ڏونگر جا ڏاڪا وو يار
ڏوريندس ڏڪن سان

1- پنهل جا پيرا ڏسي
وڏا ڪندس واڪا وو يار

2- ڏسي جوش جبل جا
او دل ڪري دهڪا وو يار

3- لڪ وڏا لاڙا اٿس
او جبل جا جهاڪا وو يار

4- چڙهي چيزل چوٽ تي
او ڪوڪ ڪندس ڪاڪا وو يار

****

ڪلام:70

(سر پيروي)

ٿلهہ: ملڪ مولا جي موجان ٿا ماڻيون
هڪ بنا ٻئي ڪنهن کي نہ ڄاڻيون

-1 جاڏي ڪاڏي سهي تہ سڃاتم
پنهنجي پرين سان پڪو پيچ پاتم
سمجهہ وارا توکي ٿا ڏسن سياڻيون

-2 ڳولي ڦولي يار لڌو سي
هر دم هڪ سان خيال ٻڌو سي
عشق بنا ٻيون ٿي ڪوڙيون ڪهاڻيون

-3 سمجهہ ڪري تون سهي تہ سڃاڻج
پنهنجو پاڻ کي اصلي نہ آڻج
هر دم هڪ تي يقين ٿا آڻيون

-4 چيزل صدقي سر ڪيان گهوري
جان جسم هڏ پيجي ويو پوري
اصلي اڳ جون ڳالهيون تہ پراڻيون

****

ڪلام:71

(سر پيروي)

ٿلھ: مشڪل جيئري مرڻو آ
مشڪل جيئري مرڻو آ
چوٽ سوليءَ تي چڙھڻو آ

1. پنھنجو پاڻ کي قتل ڪري ڏس
سر اڏي تي ڌرڻو آ

2- عشق جو پنڌ آ ڏاڍو اوکو
ڪم قتل جو ڪرڻون آ

3- بره جون باھيون ٻيڙ ٽا پڙڪن
سوز انھي ۾ سڙڻو آ

4- چيزل ايڏيون سختيون سر تي
بار بره جو ڪٽڻو آ

****

ڪلام:72

(سر پيروي)

ٿلهہ: پاڻ پنهل ڪيچ ويو مون کي ڪنهن نہ چيو
ڪين لڌائين وو ستيءَ جون سنپاران الا

-1 سسئي کي سنجهي سرتيون ڏاج ڏکن جا مليا
ٻڌ توڪل جهاڳ جبل لکيو ٿي ازل
ڪهڙيون ڪيان مان ڪنهن سان پچاران الا

-2 ماءُ جهلي جهولي ۾ وجهي ڏني تہ ڏکن جي لولي
سپ ڪٽجاڻ پوءِ نہ پئجاڻ ڪجهہ نہ چئجاڻ
متان مونکي ڏين مياران الا

-3 ڏک چئي ڏولاوا ڏاڍا سنگت ٿيا اچي سرتيون
پاڻ ويندس پنڌ مان ڪندس لڪ لنگهندس
ڪوڪان ڪيان ٿي ٻڌندو تنواران الا

-4 چيزل سيوئي سسئي سور ڪنيا هن سر تي
واٽ ڏک هڪ تہ بکي ٻيو وجي پئي تکي
پير تتي جا ڦاڪون ٿيا ڦاران الا

****

ڪلام:73

(ستر پيروي)

ٿلهہ: مون نہ هتي رهندس وو يار
گھوريان گھر تہ پنيور جا

1- پڪا پنهنجي پرين جا
او ڏورئون وجي ڏسندس وو يار

2- جاتي رات رهي ويا
او رند ڏسي رڙندس وو يار

3- هن پنيور کي باھ ڏيان
او ڪيچن سان ملندس وو يار

4- چيزل ويهان ڪيئن واٽ تي
او پنڌ پيرا پڇندس وو يار

****

ڪلام:74

(سر پيروي)

ٿلهہ: مارو ويا پنهنجي ملڪ تي
او ڦاڙي ڦٽ تہ فراق ميان

-1 درد ڏيئي دلگير ڪيائون
چير وجهي ويا چاڪ

-2 ٻٽتين ٻاريو ٻجهہ ۾
او غرض ڪيو غمناڪ ميان

-3 ڏيئي وڇوڙو هليا ويا
او ماندي آهي مشتاق ميان

-4 چيزل دم ڪيئن ڏار ٿيان
او انگ لکيو حق پاڪ ميان

****

ڪلام:75

(سر پيروي)

تلهہ: الائي ڪڏهن ايندا
ويندا ڏينهن ڏکن جا

-1 پرين ايندم پاڻ ميان
نال ورتيون نيندا او يار

-2 هتي رهندس ڪينڪي
چاڪون مون کي چڏيندا او يار

-3 سڪ ۾ ساهہ سڙي ويو
گولي کي گڏيندا او يار

-4 ”چيزل“ حال اندر جو
ڪنهن کي نہ ڏيندا او يار

****

ڪلام:76
(سر جوڳ)

تلهہ: آيا عشق حقيقي شاهي شور مچايا
موج محبت والي ازلي آتش لايا

-1 عشق ازل دي ماريا نعرا — پيچ ڳيا ڪل انذارا
دئي ڪنون دل هڪا هوئي — صاف وجودؤن سارا
هادي حاضر ناظر — مخفي مام الايا

-2 نفس عقل دي عزت منصب — لذت ڪل وڃايا
حوران پريان جنت جايان — خواهش نفس امارا
هر دو جهان وسارين — پيچ پرين هڪ پايا

-3 عشق اولانبا لايا، — دل وچ محبت مچ مچايا
حرف هڪوئي هادي ڏسيا، — سولان سبق پڙهايا
حال حڪايت والا، — پيريمغان سمجهايا

-4 بار بره دا باري آيا، — نوبت نينهن وڄايا
راز حقيقي رهبر والا، — چم اکيان سرچايا
چيزل چشم ماهي دي — ڏاڍي چوٽ چلايا

****

ڪلام:77

(سر جوڳ)

ٿلھ: پيالا مست پلايس نينھن نشانھين لھندا
سرڪي ساقي والي وھواڪيف خمردا

1- ساقي سانون پرڪر پيالا وحدت جام پلايا
مست ٿيو سي محبت وچ بي وائي ڪل وڃايا
ڀولا ڀج ڳيا سارا ھر جاءِ نور نظر دا

2- شوق شراب تي عشق الاھي لام لذيذ چڪايا
سؤبار صدق تنھن سھٽل نئون جنھن اپنا اسم وڪايا
دئي دور تڙايا ونحن قول پرين دا

3- آب حيات اسان نون ازلي دستئون خضر ملايا
حال حيات ھميشھ ھر دم خطرا موت وڃايا
عشق آگ اندر وچ لڳڙا سوز صنم دا

4- ھادي حرف حڪايت والا علم سارا سمجھايا
اولا ڪر انساني آيا احدؤن عبد سڏايا
چيزل صحيح تھ سڃاتم برقعا پايا بشر دا.

****

ڪلام: 78
(سر جوڳ)

تلهہ: هم اسي اسرار سي هر وقت هر دم گم هوا
ڪؤن اندر پيا ٻوليندا اور ديگر تم هوا

-1 خاڪ ۾ حق پاڪ هئي
واحد سڀ وجود هئي
فرقان ۾ فرمان هئي
انسان سر اتم هوا

-2 اسم جسم جان هئي
صورت سڀ سلطان هئي
لاحد لامڪان هئي،
خيال ڪل ختم هوا

-3 ڪفر اور اسلام ۾
آدم اعليٰ شان ۾
اها ذات هئي انسان ۾
خاص مظهر خود هوا

-4 دائمي ديدار هئي
فرخندسي آثار هئي
چيزل همہ ڪل يار هئي
اثبات ۾ ظاهر هوا

****

ڪلام: 79
(سر جوڳ)

ٿلھ: عالم اسي آڙاھ سي، جلنا ھيا جسڪو جگر
تجھ ڪو طلب تڪرار ڪا، ھر وقت ھيئ ھم ڪو صبر

1- تيري ڪتابون مين لکت
میري پاڪ حق ڪي ھي صفت
اس ڪا مذھب اسڪي ملت
ديگر ھمہ ھئہ ڪل ھي مڪر

2- پڙہ پڙہ ڪتابون ڪا سبق
ڪيون عشق سي نھين غرق
احد احمد ڪيھا فرق
ظاھر نظر سي ھي بشر

3- قاضي ڪنھن زير و زبر
مسلي پڙھن ڏاڍي فخر
او عشق سي ھئين بي خبر
وحدت نہ ڄاڻن سي ذڪر

4- وارين نمازون ڪا ورق
سجدا صنم ڪو ديو ويڪ
عرشئون مڪان جس ڪا فلڪ
اسڪو عيان ساري نظر

5- ھر دم طلب توحيد ڪا
آدم بنيا ھئي خاڪ ڪا
دم پاڪ چيزل ذات ڪا
ھر جاءِ ھو يا شيءِ قدر

****

ڪلام: 80
(سر جوڳ)

ٽلھ: تيري عجب اسرار کا مجھ کو ھوا ڪيسي خبر
ھم ھون ھر دم درد سي ديوان او دربدر

-1 گلي گلي ۾ گول ڪرڪي
يار آيو سي نظر
ديدار ميري دل کو لٽيا
ڦر آوي ڪيوين صبر

-2 برہ ڪي بازار ۾
سودا ڪيا ھئي سربسر
العشق نارالله ميرا سي
جل گيا جان و جنگر

-3 بي نيازي يار ڪي
بيحد ڪيا ھئي بي خبر
بن پيارل يار دي
کاوڻ پيوڻ ھئي سڀ زھر

-4 مجھ کو ورہ ويران ڪيا
ڪل گيا ھئي ٻار گھر
جس ني چيزل دوڌ دکايا
ھر دوجھان اسکو اجر

****

ڪلام: 81
(سر جوڳ)

تلھہ: عشق جون اٿيون چاليون چاليون
چئي مان چا تہ ٻڌايان

-1 عشق اندر ۾ آڙاھہ ٻاريو
سيج پلنگ سڀ مان سمجھڻ ساڙيو
جيئري مري ٽا جاليون جاليون

-2 عشق بنامثل جھنگل حيوانا
توڙي ھجن ڪي ملان ملوانا
سڀ ٻڌن سچ سياليون سياليون

-3 مام مردن جي ڪيرسجاڻي
سالڪ ٻاجھئون ٻيو ڪير تو ڄاڻي
ڪھڙيون ڪيان ڪنھن سان ڳالھيون ڳالھيون

-4 مرد اھا ٽا منزل ماڻھن
جاتي سوريءَ تي منصور ڪي چاڙھن
قول وجن پنھنجو پاليون پاليون

-5 چيزل چڏ تون فخر وڏائي
سڀ ڏنتا ٻيا تي ڪم اجائي
ڪري نظر ڏس ڀاليون ڀاليون

****

ڪلام: 82
(سر جوڳ)

ٿلهہ: ڪيچي مان سان قهر ڪري ويارولي ويا رڻ ۾
چڏي ويا سسئي کي سج ۾

-1 ڏاج ڏکن جا ڏير ڏئي ويا
سور لکين سر تي سوين
پنهل بنا پرديس انهي ۾
هتڙي ڪونہ وٽي

-2 ساعت جن ڪئون ڪين سري
ويا کهڙي ڳالهہ ڳٽي
انهيءَ جيئڻ ڪئون صدقي سسئي
شل ڪو موت ڪٽي

-3 ساڙي شهر ڀنڀور جو ويا
پينگ چڏي بر ۾
هن تتي تقدير لکيو هو
جيڪا باب ٻٽي

-4 چيزل آهان عشق وارن جون
دانهان ڪن دل ۾
دم دم چڙهيل چاڪ چڪن ٿا
ڦاٽن ڦٽ پلين

****

ڪلام: 83
(سرجوڳ)

ٿلهہ: سمجهي سرت سان ٿيءُ
مسافر ٿي ماڳ اجايو

-1 جي تون ڄاڻي جيءُ ڄاڳائج
غير پليتي پاڻ نہ وڃائج
جيئري مري تون جيءُ
تڏهن ٿيندءِ سفر سجايو

-2 فڪر ڪري تون ٿي وڃي فاني
اصل نڪو تنهنجو نانءُ نشاني
هن ڪي چڙي ڏي هيءُ
الف ڪمائي اسم ڄاڳايو

-3 آيم اوجاڳا ننڊ نہ ڪائي
درد ڏکن آڻي دل ڄاڳائي
پر ڪري پيالو پيءُ
رهبر واري رمز ريجهايو

-4 موج مستي جي بي خود ساري
آگ اندر ۾ آتش ٻاري
وحدت وارو ٿي ويءُ
پيار چيزل توکي پرت پڄايو

****

ڪلام: 84
(سر جوڳ)

ٿلهہ: عاشق الله کي لوچي لڏوُن، ڏس ڪيئن لهي
پاڻ کي پئمال ڪيئون، ثابت ٿيا ساڳي سهي

-1 هي اشارو آ انهن کي
جيڪي چڙي ويا ٻئي
طرفين کان تارڪ ٿيا
هڪ دوست دلڙي رهي

-2 اصل کان اقرار هيڙو
پاڻ پنهنجو ويا چئي
قالؤ بليٰ واري قول تي
پڪا ٻول ٻڌي وينا نهي

-3 سر مٿي سوري چاڙهي
اناالحق چون هوڪا ڏئي
الله آدم عين آ
ونحن ڏي ويا اوهي وهي

-4 چيزل اولو عشق لاٿو
ظاهر وجي ذات تي
ليس في الدارين غيري
ڪنهن کي ٻڌائين ڪيئن ڪهي

****

ڪلام: 85
(سر جوڳ)

تلهہ: مرد ٿي منصور جان
چو ٿو ڏچين تون عام ڪئون
عاشق الف اثبات ڪر
واندو نہ ٿي هڪ نام ڪئون

-1 جن ڪي طلب مولا سندي
اهي غير ڪون ويڙا لنگهي
هر دم حاضر حق ڏسن
محبت سندي مئخان ڪئون

-2 سهجون ڏيئي سر ڪين مڙ
سورهہ مٿي سوريءَ تون چڙهہ
ناتو نيائج نينهن سان
نيزي سندي نشان ڪئون.

-3 توبهہ ڪري توڪل ٻڌي
ڏس سالڪي تون رندي
عارف ائين عوشاق ٿئين
سانگو لاهي سر ساهہ ڪئون

-4 ورد واري ڇڏ طمع
رهہ مست چيزل تون مدام
ٿي نينهن ۾ نانگو نشان
ڪلي عقل عرفان ڪئون

****

ڪلام: 86
(سر وھاڳ)

ٿلھ: منھنجي دل جي خبر ڪنھن کي ڪانہ پئي
ساري رات اسان جي روئندي وئي

-1 دل درد منھنجا روئن دانھن ڪئي
متي عرش عظيم تي آھ وئي
ڦاڙيا ڦٽ تہ فراق ھزار ڪيئي
ڪھڙو حال ٻڌايان مان ڪنھن کي چئي.

-2 ايھو خون جگر جو پيئڻ آ
ڪھڙو درد غمن جو جيئڻ آ
ڪنھن کي ڏک جا ڏوراپا نہ ڏيڻ آ
اڳئيون روھ جبل جي آ رڪجي رئي

-3 اھڙي عشق آڙاھ ۾ ڪير اچي
گھري مچ ۾ مانجھي مرد مچي
ڏسي شعاع شمع جيئن پتنگ پچي
پرين پاڻ ويو ڏاڍا ڏک تہ ڏيئي

-4 ”چيزل“ ڪر نہ تون ساھ سکيو
اھڙو درد جو دل منجھ دوڌ دکيو
منھنجي قسمت ۾ جيئن قلم لکيو
جند جان سجي مان قربان ڪئي

****

ڪلام: 87
(سر وهاڳ)

ٿلهہ: او دلڙي ڪٺي دلبر يار ويو
منهنجو ساهہ سورن ۾ پيو

-1 ويني ڳٽيان پئي وار مان
ٻي نہ ڪيان ڪا پچار مان
او روئي پريان سڏڪار مان
منهنجو حال هي ڏکڙن ڪيو

-2 ڪر تہ اچي ڪو وصال مان
روئيندي لنگهي ويم سال مان
او ماري هجر ڪيو پئمال مان
اچي درد دل منجهہ هي رهيو

-3 سَوَ سور سهمان پئي سهان
پنهنجو حال ٻين کي ڇا چوان
او هاٽي ٻڌايو مان ڪيئن ڪيان
مون ڪئون دوست دلبر ڏار ٿيو

-4 چيزل اهي اوٻر اچن
تنهنجي جوش ۾ جيرا پچن
او محبت سندا مچ تا مچن
اندر عشق جو آڙهہ هيو

****

ڪلام: 88
(سر ڪونسيو)

ٿلهہ: هل هوت ڏي تون هيڪلي
چن آسرا اصلي نہ ڪر

1- ڪيئن ستي سهٽل ويم
هاٽي پنڌ ڏاڍو مشڪل ٿيم
سرتيون جبل جهاڳڻ آيم
ڪوڪان ڪيم سڏڙا تون پر

2- سڪ ڪئون اٿي سندرو ٻڌي
هل ڪيچ ڏي پيرين پنڌي
ڏاڍا ڏکيا ڏونگر لڪ لنگهي
وڃ دوست دلبر جي تون در

3- شهر پنيور جا آسرا
لاهي ڇڏج لوڪئون ليئا
سرتيون ڏولاوا ڏک مليا
ٻڌ سورن جي ساهي ڪمر

4- هئي هئي پٽيندي عمر ويم
اهو انگ ازل ڪئون لکيو هيم
”چيزل“ لڳت مون سان لڳم
دکن دوڌ ٿا دونها اندر

****

ڪلام: 89
(سر سهڻي)

ٿلهہ: دور هئي يارو ديس همارا ڪهان عجب سي آيا هئي
وهوا سير اسي هئي جڳ ڪا ڪس ني آپ بنايا هئي

-1 ڪهان آدم نون جب جوڙ بناڪر
ڳجهہ اسرار چپايا هئي
بيرنگ دا اهو راز الاهي
انت ڪسي نہ پايا هئي

-2 ڪن فيڪون دا ڪن ڪهاڪر
صورت سپ سمايا هئي
الانسان تي برقعہ بشري
اپنا سر چپايا هئي

-3 قم باذني قول ڪهاڪر
قالو بليٰ بتايا هئي
عرش منور آپ بنايس
قدوس ڪونہ وڪايا هئي

-4 ڪڏان احمد شاه وچ عرب دي
امن عدالت آي هئي
شهنشاهہ رسول سڏاڪي
اپنا فيض وڏايا هئي

-5 طاهر اپنا نام ڌراڪي
عابد لوڪ سڏيا هئي
چيزل ميري ذات نہ ڪوئي
ناتہ ڪسي ڪا ڄايا هئي

****

ڪلام: 90
(سر سھڻي)

تلھہ: ڪون ھماري حال ڪا واقف
آدم اصل نہ ڄائي ھون
ظاھر ذات صفات ھي ميري
ملڪ فنا وچ آئي ھون

1. آدم دي وچ آپي آڪر
بشري بيک بنائي ھون
احمد اسم نام ھمارا
ميم ڪا برقعا پائي ھون

-2 حال حلاج ھم اوست ٿيو سي
سر پر سانگا چائي ھون
دم دم انالحق جو ڪھيا
سولي سر چڙھائي ھون

-3 شمسي ڪمبي قول ڪھيوسي
کلڙي آپ کلائي ھون
وچ ڪربل دي ڪنڌ ڪپاڪر
سر پر ستم سھائي ھون

-4 ڪل شيءِ الا يار ٿيو سي
خطري خام وڃائي ھون
ماسو الله موت نہ ڪوئي
چيزل پول پلائي ھون

****

ڪلام: 91
(سر سهڻي)

ٿلهہ: ڪڏان تہ ڪعبا مست قلندر
ڪڏان نفي وچ ناهيون وهوا

-1 ڪڏان قضائف پاڪ مسلا
هنري حڪم هلايون وهوا
ڪڏان وت ويندي وچ بت خاني
شيشا شوق انايون وهوا

-2 ڪڏان شاهي تخت سڪندر
سرلو لاڪي پايون وهوا
ڪڏان گداگر گشت ڪريندا
درد در چيريون چمڪايو وهوا

-3 ڪڏان انالحق آپ اليندا
سر منصور سڏايون وهوا
سوري چڙهہ ڪري سير ڏيو سي
نعرا نينهن وڄايون وهوا

-4 رڪيل سائين راز وڪايا
ستت لڏائين سنپاران وهوا
ڳلي ڳلي ۾ سير تماشا
رنگ ۾ پور وت وهايون وهوا

-5 ”چيزل“ چارئي عناصر چوڙين
هڪ دل نال هڪ هووين وهوا
هو وڻ هستي حال مڙوئي
پاڻ ۾ پنهنجو پانيو وهوا

****

ڪلام: 92
(سر سهڻي)

تلهہ: مئين هون ڪافر عشق سي عاشق
مسلماني سي ميرا ڪيا
دين ڪا مذهب دور هئي يارو
اور اسي سي تيرا ڪيا

-1 ڇوڙ ڪي هستي گهن ڪر مستي
ڳل و جٽيان پاوڻ ڪيا
تلڪ لڳاوڻ ساڏ سڏاوڻ
سجدي سر جهڪاوڻ ڪيا

-2 ملان مسجد واعظ ڪريندي
جوڑڪي مسئلي جائز ڪيا
نال رجاوت ڪارڻ ڪثرت
اپنا فخر وڏاوڻ ڪيا

-3 عاشق عين حقيقت والي
قلبي ذڪر ڪماوڻ ڪيا
نام نزول هئي شان تنهاندا
آيت آپ لڪاوڻ ڪيا

-4 ”چيزل“ پولا آپ نہ پاوين
لوڪان خلق مناوڻ ڪيا
جو ڪوئي آپ نون آپ مناوي
ٻئي تہ ڪنهين نال ڪم هي ڪيا

****

ڪلام: 93
(سر سهڻي)

ٿلهہ: ڏس مدينو مرسل جو
ڪعبو آهي تو سان ساڻ

-1 جاتي حج حقيقي آهي
ڪر طواف تون دل ڪي ناهي
ونحن اقرب ويجهو چاهي
پرجهي ڏس تون پنهنجو پاڻ

-2 انا احمد احد هڪوئي
ميم جو برقعو ناهي ڪوئي
واحد شاهد سڀ ۾ سوئي
بلا ميمي رمز سڃاڻ

-3 ڏس تون پنهنجو پاڻ ۾ ڳولي
ڪير اندر ٿو ٻوليون ٻولي
لا الله ڀل نہ ڀولي
الا الله جو مقصد ڄاڻ

-4 ڪعبو خاص خليل بڻايو
تون آن اصلي ڪنهن جو ڄايو
آدم ٿي تہ الله سڏايو
”چيزل“ اولو عالم ڪاڻ

****

ڪلام: 94
(سر سهڻي)

تلھ: پاڻ الله آدم تي آيو
برقعو پائي انساني الا

-1 انا احمد بلا ميمي
محمد نور نشاني الا

-2 الانسان تي خلق الا آدم
آهي سر صبحاني الا

-3 ونحن اقرب پاڻ چيائين
دل ۾ اتي دل جاني الا

-4 سمجهي پاڻ کي ڏس تون چاهين
ڪونهي تنهنجي ثاني الا

-5 چيزل تون پي اهو ئي آهين
آدم اعلي شاني الا

****

ڪلام: 95
(سر سهڻي)

تلهہ: خاطر الف اسم بن آدم
اسي قرب ڪنهين هٽ آيي هون

-1 قول اڳي اهو ٻول ٻڌوسي
دم دم دلبر ياد ڪيتوسي
اسان دل دا مطلب پايي هون

-2 مستي اسان نون محب ملايا
هستي وئي سڀ دور جي ٿيڙا
اسان جسم جان جلايي هون

-3 الف اسان نون اثبات اندر وچ
نينهن نفي هڪ نام نظر وچ
اسان روحي رمز دلايي هون

-4 پلئي پڪي اڇي عشق پيوسي
تان طمع سڀ ترڪ ڳيوسي
اسان چيزل ڪين ڪمايي هون

****

ڪلام: 96
(سر سھڻي)

ٿلھ: الف دا علم پڙھاوڻ سک
سولان نال نپاوڻ سک

-1 علم باطوني جوئي پڙھيا
عمر ساري وچ سولان سڙيا
ھڪ دي نال پريت جو رليا
روئيندي رات ريجھاوڻ سک

-2 عشق اندر وچ آگ ٻليندا
جيرا ٻڪيان ھانءُ جليندا
پن ڪباب تي رمز رليندا
خون جگر دا کاوڻ سک

-3 ٻارڻ عشق جنھين سر ٻردا
ھويا جيئيري موت قبر دا
عاشق آڙھ وچ پيا سڙدا
جيئري جان جلاوڻ سک

-4 چيزل سور سدائين ھو ون
ڪر خوراڪ خوشي نون کاون
نال غمان دي نينھن لڳاون
آڙه عشق اڙاوڻ سک

****

ڪلام: 97
(سر سھڻي)

ٿلھ: عاشق الف سان اکڙيون اڙايون
بي جو پولو لاھيو تن
سوز فراق ۾ جيڪي سڙيا
جاري اسم جاڳايو تن

1- ترڪ طمع ھو طلب نہ ڪنھن ۾
خواھش خواب وڃايو تن
سھڄئون سي ئي سرڪ جي پيتئون
دردون دوڏ دکايو تن

2- جوڳي جسم جلائي سارو
سامن سور وھايو تن
جيڪي لاھوتي لام سان لڙيا
وھوا سفر سڄايو تن

3- ھو غازي منجھہ گم ٿيا وحدت
مري پاڻ ملھايو تن
ستت سيئي سچ لڳھي ويا
ڪڏي ڪڏي قدم وڌايو تن

4- ساھہ سڄو قربان صنم تئون
گھوري سرڙو گھمايو تن
جيڪي چيزل چرخو چورن
صاحب سچ تہ سمايو تن

****

ڪلام: 98
(سر سهڻي)

ٿلهہ: منهنجي آهي سنگت سورن سان
اسان روئي روز نهاريون ٿا

-1 پهريون جسم جلي ويو سارو
اسين ٻيهر ٻارڻ ٻاريون ٿا

-2 موتو قبل الانت موتو
اسين موٽي پاڻ کي ماريون ٿا

-3 ونحن اقرب امرائين آ
اسين دم نہ خيال وساريون ٿا

-4 چيزل عشق اٽانگو آهي
اسين سوري سرڙو سينگاريون ٿا

****

ڪلام: 99
(سر سهڻي)

ٿلهہ: دم وسارو دل ڪئون ناهي
ياد هميشہ يار ميان

-1 هر جاءِ حاضر هادي آهي
درشن ڪيون ديدار ميان

-2 فاذڪروني اذڪرڪم
پري ناهي تون ڪئون وار ميان

-3 تو منجهہ تو ساڻ گڏ اهو ئي آهي
تو منجهہ آ اسرار ميان

-4 چيزل احمد احد هڪو آ
محمد آهي مختيار ميان

****

ڪلام: 100
(سر سھڻي)

ٿلهہ: دل يار توکئون ڏار
هڪ دم نہ جيئان مان
روئان زار ڪيان پار
پيالو زهر پيئان مان

-1 لڳي تانگهہ تنهنجي سانگ
اڏايان ڪانگ هتي پئي
پريشان ٿيو خفقان
هاڻي ڪئين ڪيان مان

-2 ڏينهان رات تنهنجي تات
وائي وات هميشہ
هج تون شال ساڏي نال
تيڏي ڪولهہ جيان مان

-3 تنهنجا هنڌ ڏسي رند
پيرين پنڌ پچان پئي
چکن چاڪ ڦٽ فراق
ڪنهن کي حال ڏيان مان

-4 تنهنجا ناز هي غماز
ٻڌ تون ساز سورن جا
چيزل ساڻ ملندم چاڻ
سرتي سور ڪنيان مان

****

ڪلام: 101
(سر سهڻي)

ٿلهه: عاشق شعاع شمع تي آهن
پتنگ ٿئين پروانا سڙ

-1 جيئڙي پنهنجو پاڻ پچائي
ويهه تون عاشق مچ مچائي
ڳلي ڳلي ۾ ٿو يار نچائي
سوريءَ تي هسوار ٿي چڙهه

-2 عشق جو سمجهي اهو اشارو
هاڻي آيو تنهنجو وارو
ٿي ڪسي قتلام تون سارو
وڍي جدا ڪر سر هي ڌڙ

-3 ساڙيو تنهنجي سوز فراقن
چور ڪيو آ چڪنا چاڪن
آيا سر تي سور عشاقن
راتيان ڏينهن روج ۾ رڙ

-4 سمجهي پنهنجو پاڻ وڃائج
الف اندر ۾ دم ڪمائج
ٿي عروج نزول سمائج
چيزل اعظم اسم تون پڙهه

****

ڪلام: 102
(سر سهڻي)

ٿلهہ: شاهہ رڪيل تہ فتح پور وارو
ناڙي ۾ جنهن جو نعرو آ

-1 بشري برقعو عربيءَ وارو
ساڳي آهي سر اهو سارو
پنجتن جو پرين پيارو آ

-2 عاشقن جو تہ امام بہ آهي
عالم ۾ اقطاب سڏائي
تو ڪئون سوا نڪو چارو آ

-3 دوست اچي ڏي ڪا دلداري
سڪندي عمر وئي آ ساري
دل ڪئون دم نہ وسارو آ

-4 چيزل تنهنجو در نہ ڇڏيندس
قدمن تئون قربان مان ٿيندس
صدقو سرهي سارو آ

****

ڪلام: 103
(سر سهڻي)

تلهہ: ڏس ’ري‘ ’ڪي‘ ’يي‘ لام ميان
ڪر سجدو سر قتلام ميان

-1 رازق رب جو پاڪ پيارو
سڀ جو آهي سردار سونهارو
جنهن پياريو آهي جام ميان

-2 ’الف‘ ’لام‘ ’ميم‘ ’زال‘ تنهين ۾
چارئي لفظ مثال انهين ۾
اتي مخفي معني مام ميان

-3 عبديت جو برقعو پائي
واحد ٿي پنهنجي ذات ڇپائي
توکي ڪير سڃاڻي عام ميان

-4 ”چيزل“ توکي صحيح تہ سڃاتو
پيريمغان کي حق ڪري ڄاتو
آهي آل نبي تہ امام ميان

****

ڪلام: 104
(سرسهڻي)

تلهہ: ويڪو اس نون ڪون هئا هئي
ڪس ني درد دڪايا هئي
ڪس ني درد دڪيا هئي
وهي ڪهان ڪب جايا هئي

-1 مرڻ جيئڻ دي ڪل نہ ڪائي
پهلي موت منايا هئي
موتو قبل الانت موتو
مرنا جيئندي آيا هئي

-2 شوق شراب دا پيالا مجهہ ڪو
مئي دا جام پلايا هئي
ڳيا انڌيرا ٿي روشنائي
باطل ڪوڙ وڃايا هئي

-3 اسم اعظم دا باب اهو ئي
پيريمغان تہ پڙهايا هئي
ثابت صاف نظر ۾ آيا
وجهہ الله تہ سمايا هئي

-4 ”چيزل“ عشق ازل دا آيا
بي خود بات بتايا هي
انالحق دا نعرا ماريس
سوري سر چڙهايا هئي

****

ڪلام: 105
(سر سهڻي)

ٿلهہ: ڪيئن مسافر ڪاڏنهن آئين
ڪاٿي آ تنهنجي اصلي جاءِ

-1 ڪاڏنهن آئين ڇا تو پائين
ڪيڏو پنهنجو پاڻ پڏائين
توکي سمجهہ نہ پئي آ ننيڙي لاءِ

-2 ديس ڇڏي هت آئين پرديسي
پيار انهيءَ ۾ ڪيئن وئين ڦاسي
تون تہ وڪر ويهي ڪين وڃاءِ

-3 ايڏيون سختيون سر تي سهندين
ملڪ انهيءَ ۾ هتي نہ رهندين
تون تہ دم اسم سان قلب ڪماءِ

-4 چيزل فڪر فنا جو آهي
وقت اهو تي ويهہ نہ وساري
تون تہ ڳالهہ اها ٻي ڪين ڳالهاءِ

****

ڪلام: 106
(سر سهڻي)

تلهہ: فنا دنيا گهڙي هڪ آهي
مڏيون مال پرايو آ

-1 سمجهي سوچي ڏس تون ويهي
ڪاڏي ويا تي مٺ اهي ائي
توڪي پرور پاڻ گهرايو آ

-2 ڪيڏا سانگا ڪرين تو سهيڙي
مال خزانا دنيا ميڙي
تون ناحق نامر ڏاريو آ

-3 خيال ڪري هي ساعت سڄاڻج
محبت وارا مزا اوهي ماڻج
هاڻي وارو يار ورايو آ

.4 چيزل ملڪ مولا جو آهي
اڄن تا عاشق تو ڏي ڪاهي
تون تہ ڪيڏا ڪاف ڪرايو آ

****

ڪلام: 107
(سر سهڻي)

ٿلهہ: مستن واري ملڪ انهي تي
جاتي ناهين ڏوهہ ثواب

-1 پنهنجو سمجهي پاڻ ڏسن ٿا
سر سجاڻي سجدا ڪن ٿا
توڪي ونحن وارو آهي خطاب

-2 صورت اصلي عين تون آهين
الانساني پاڻ سڏائين
تو تہ ڪول اڪيون ڏس لاهہ حجاب

-3 عاشق زهر پيالو پيئن
موتو قبل ال مري ٿا جيئن
تون تہ سڙي پتنگ جان ٿي ڪباب

-4 چيزل بشري برقعو پايو
عام ڪان اولي احد سڏايو
تون تہ تجلو نوري ڪول نقاب

****

ڪلام:108
(سر سھڻي)

ٿلھ: اکين ايڏو انصاف ڪيو
جيئن تجلي جاليو ڪوھ طور ميان

-1 رخ تنھنجو آھي مثل مھتابي
صورت سھڻي رنگ گلابي
آھي پاڪ پيشاني نور ميان

-2 ابرو نين خماريل آھن
پنبڻين جا پيڪان ٽا مارن
ڪيو لعل لبن چڪچور ميان

-3 وجھ جنھن جو الانساني
ساڳي آھي سر سبھاني
آھي خاص خدا جو حضور ميان

-4 چيزل اھو عرفان ٻہ آھي
تنھنجي حسن جو بيان ٻہ آھي
آھي ذات الاھي ظھور ميان

****

ڪلام: 109
(سر سهڻي)

ٿلهه: لڳ ڳيا ترڪش تير حسن دا
زخم سيني وچ جاري الا
صورت ويک تماشه جلوا
ڪليئي باغ بهاري الا

-1 واهه چشمان دي چال چڱيري
اکيان خوب خماري الا
مرڪڻ نال مشتاق ڪتوئي
حسن ماهي دا هزاري اللا

-2 دلبر دي ديدار ڪتي
سڪندي دلڙي ويچاري الا
دم دم دانهنا عرش الاهان
دوست نه ڏيندا دلدار الا

-3 مل تون ميڏا يار پيارا
هوت آوين هڪ واري الا
صدق وچان سؤ وارصنم تؤن
گهول گهتنا جند ساري الا

-4 الف اسانون يار پڙهايا
ب ت ث سڌ ساري الا
شهر فتحپور راز الاهي
هو هو دي هڪاري الا

-5 چيزل موهيا چشم ماهي دي
دردان دل آزاري الا
هردم هو وان نال پنهل دي
عمر وڃايم ساري

ڪلام: 110
(سر سهڻي)

ٿلهه: منجهه دروني درسن ڪولي
ڳولي اندر ۾ لڌڙم يار

-1 فذڪروني پاڻ سڄاتم
سچو آندم اتي اعتبار

-2 پنهنجو پاڻ ۾ ڄاتم پيهي
پري ناهين تو ڪئون هڪ وار

-3 رڪيل سائين سچي راهه ڏسي
توڙ رسائيندم نيئي سردار

-4 چيزل پاڻ نه ڄاتم پنهنجو
نينهن ڪيو ڪٽي هتي نروار

****

ڪلام: 111
(سر سهڻي)

ٿلهہ: اثبات ٿيم هاڻي ڪيئن نہ چوان
ٿيو ظاهر سڀ باطون عيان

-1 فذڪروني اذڪر ڄاتم
ونحن اقرب قول سڄاتم
جوڙ پڙهي ٿيس رمز روان

-2 پنهنجو پاڻ کي سجدو ڪيڙم
صاف وجود ۾ واحد هيڙم
ٿيا الاالله جا سبق سنوان

-3 اربع عناصر نام سڏائين
ڪاڏهون آئين ڪاٿي ڄائين
ٿيا دم دم سان ديدار نوان

-4 چيزل عاشق عين بہ آهن
موتو قبلل مري تا جيئن
چڙهي سوريءَ تي پوءِ نہ پوان

****

ڪلام: 112
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: أتي اور اندر ائٿ سان
چڏ تون سمهڻ جو ساءُ

-1 تند وجهي انهيءَ تار جي
تون تہ پوٽيون اوپي اٽاءِ
ڪرٽو پيو تي ڪم گهٽو
اجا ڪوڙين پئي تي ڪپاهہ

-2 ويهي وقت وڃايئي
نڪو چت رکيو تو چاهہ
سپ ويني آن سٽ وڃائي
پوءِ ڪندين هاءِ هاءِ

-3 سنهو ڪتئي ڪينڪي
ٿلهو ٿورو ناهہ
جيڏن سرتين جوڙيون اٽايون
تو نہ اٽيو هڪ پاءُ

-4 چيزل چور چرخي ڪي
ٻن سمهڻ ڪي ڏي باهہ
هر دم تنهنجا طعنيٰ تائن
تتي ڪي نہ تپاءِ

****

ڪلام: 113
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: ڏس تتي جا تال هي
جيئن وٽئي پيو لٽ وو

-1 اچي وجي پي واٽ سان
دعويٰ ڏوتي جي سٽ وو

.2 سالڪ سمجهن ڳالهہ ڪي
آهي گهوري گهٽ وو

-3 دل هڪا هڪ يار سان
منهن نہ موڙي مٽ وو

-4 چيزل چئي مان چا چوان
پاڙ پٽيءَ جي پٽ وو

****

ڪلام: 114
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: هن پنيور ڪي ڇڏ وو
اتي پنهل جا پير ڏس

-1 لنگهي ويا تہ لڪن ڪئون
پري سڏڪا سڏ وو

-2 ويندس رهندس ڪينڪي
لوءِ منجهارئون لڏ وو

-3 مان تہ مونجهي آهيان
هن گندي ڪي گڏ وو

-4 چيزل چني ڇڏ آسرا
آڏاٽا نہ اڏ وو

****

ڪلام: 115
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: وڃي پنهنجي پنهل سان مون ملندس
هن پيٺگ پنيور کي باهہ ڏيندس

-1 ساڙيا سيج پلنگ کي
روهہ ڏکي ۾ وڃي رهندس

-2 پنڌ ڏکن جا ڏوجهرا
جبل جهاڳي وڃي رهندس

-3 رند ڏسي رڙندي وتان
سک تہ لڳي ٿم ڪيئن سمجهندس

-4 چيزل هل تون هوت ڏي
سور سيوئي سر سهندس

****

ڪلام: 116
(سر ڪوھياري)

ٿلهہ: منهنجو نئون لڳو آھي نينهن وو يار
ڪيئن ٻڌايان ٻين کي

-1 رات لنگھي ٿي روج ۾
ڏکن سندو ڏينهن وو يار

-2 اندر گھوريو گھر پيو ماري
ٻاھر پيچي شينهن وو يار

-3 اچي اٿو آھي اوچتو
کو محبت سندو مينهن وو يار

-4 چيزل ڪتيءُ ڪين کي
اٿي ٿلھو ٿورو پينهن وو يار

ڪلام: 117
(سر ڪوهيار)

ٿلهہ: هن تہ مني سان مل تون اچي
ڏاڍي سڪڙي لڳي آ نٿو صبر اچي

-1 سڪ تہ سنجهي سور اٺاريا
بيحد وڏو آ برہ ڦٽي

-2 ويندس ملڪ انهيءَ ۾
قسمت ڪيو آ قيد هتي

-3 ڪيچي ڳالهہ ڪهي ويا
هيءَ تہ نماڻي ڪجهہ نہ ڪچي

-4 برہ سنديون باهيون ٻريون
منهنجي اندر ۾ مچڙو مچي

-5 چيزل چاڪ سيني ۾
ملم نہ ڪائي نہ ناسور ڇٽي

****

ڪلام: 118
(سر ڪوھياري)

ٿلھ: سج ۾ سسئي سڏ ٿي ڪري
ڏاڍو سخت ڏکيو آھي پنڌ پري

-1 اوکا پنڌ نہ پھاڙ جا
ڏونگر ڏسي منھنجو ھنياءُ ڏري

-2 روھ ڏکي رڻ راھ ۾
منزل مونجھارو ڪيون ڳڻتين ڳري

-3 پٿرن پير پٿون ڪيا
وجي ٿي ويچاري پوءِ نہ وري

-4 ملندس ھوت پنھل سان
ساعت سواءِ جنھن ڪئون دم نہ سري

-5 چيزل آگ اندر ۾
پيڙ ٽا پڙڪن باھ ٻري

****

ڪلام: 119
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: ماءُ سورن ڪاڻ سسئي جٽي
وجي صدقو ڪندس سر ڪيچ ڏٽي

1- سمهي سيج پلنگ تي
ننڊ نہ نياڳي وئي آڪٽي

2- ڏونگر اتي هاٽي ڏور تون
ڏاگهن ڏڏي آهيان رند نہ اٽي

3- واقف نہ انهي واٽ جي
هوتن وڏو آ هيڪار هٽي

4- چيزل ڪيچ شهر ڏي
وک نہ وڏائي وجهہ تون گهٽي

****

ڪلام: 120
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: دکن درد هزار
مليا ساٿ سورن جا

1- قلم لکئي تہ قضا ڪيو
دلبر مون کان ڏار

2- سڙان تنهنجي سڪ ۾
رووان زارئون زار

3- ويندس واٽ ڏکن جي
موٽڻ مون کي ميار

4. چيزل مون سان يار جو ملندو
ستت لهندو سنيار

****

ڪلام: 121
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: سڪايل انهي ساٿ سان
ماندي وجي ملندي وو يار

-1 ڏسي پير پنهل جا
لوچي وجي لهندي وو يار

-2 ڏسي جوش جبل جو
روهن ۾ رهندي وو يار

-3 ڏکيل دل نہ ڏکائجي
سور سيوئي سهندي وو يار

-4 چيزل حال اندر جو
ڪنهن کي نہ چوندي وو يار

****

ڪلام: 122
(سر ڪوهياري)

ٿلهہ: مون کي چو تہ چڏي ويا
ڏئي ويا بار ڏکن جا

-1 ڪاهيون ويڙا ڪيچ ڏي
هٿئون لعل لڏي ويا

-2 ويندس رهندس ڪينڪي
سونهان ٿي تہ سڏي ويا

-3 سرتيون سڪ تہ پرين جي
ڏکي دل تہ گڏي ويا

-4 چيزل ان جي آسري
آڏر ٿي تہ اڏي ويا

****

ڪلام: 123
سر ڪوهياري

تلھہ: ويجھو تي پنڌ پٽر جو
دلڙي نہ تي دلگير وو

-1 صدقو ڪندس سر ڪي
نيڻن وهائيندس نير وو

-2 لائيندس خاڪ لڱن ڪي
لوئي پائيندس لير وو

-3 ايندم شال اڱڻ تي
مرسل منھنجو مير وو

-4 چيزل مرشد منھنجو
رکيل شاه فقير وو

****

ڪلام: 124
سر ڪوهياري

تلهہ: هن ڏڪي ڪي ڏوجهرا
آيا پيرين پنڌ

-1 مان تہ روئي ڏسان رند
هن ڏڪي ڪي ڏوجهرا

-2 ڏونگر ڏک تہ چو ڏئين
ساڙيان سيج هنڌ

-3 پنڌ وڏا تہ پهاڙ جا ميان
اڳيون واري بند

-4 ڏيندس لهہ لڱن جو ميان
وڃي سارا سَنڌ

-5 چيزل صدقي سرڙو ميان
کهي ڪاتيون ڪنڌ

****

ڪلام: 125
سر ڪوهياري

تلھہ: درد ڪيو دلگير وو
ڪونهي ڪو سرتيون سورن پائي

1- راڙيون ڪندي راتڙيون پلو وو منهنجا يار
نيڻين وهن ٿا نير وو

2- دل وچوڙي درد ۾ پلو وو منهنجا يار
چاڪ پون ٿا چير وو

3- ڪيئن سمهان سڪي سيج تي پلو وو منهنجا يار
تڪا هڻين ٿو تير وو

4- چيزل انگ ازل جو پلو وو منهنجا يار
جيڪي لکيو تقدير وو

****

ڪلام: 126
سر ڪوهياري

ٽلهہ: سڀ ڪئون گهٽا مون ڏي سڄٽا
سرتيون آيم سور

-1 لکيا اصلي اڳ جا
ظاهر ٿيا تہ ضرور

-2 پرين پاڻهي موڪليا
مون ڪي سر منظور

-3 ايڏو بار برهہ جو
قلم ڪيو آ ڪلور

-4 چيزل پيار پرين جو
محبت جو آ مذڪور

****

ڪلام: 127
سر ڪوهياري

تلهه: ڏاڍو غم جو گذارڻ آهي ڏکيو
جيڪي باب منهنجي تقدير لکيو

-1 ناهين ننڊ تہ نيڻن کي
سمهڻ ويو آرام سکيو

-2 رووان رت تہ پنهل ڪاڻ
اندر ٻري آڙاهہ چکو

-3 اچن اولانبا عشق جا
درد جو دل منجهہ دوڌ دکيو

-4 چيزل بار برهہ جو
رهبر آٽي راز رکيو

****

ڪلام: 128
سر ڪوهياري

تلهہ: مري ويندي سانءِ
نہ مڙندي سانءِ
ويندس خان پنهل ڏي

-1 وندر جي تہ وٽن ۾
لوچي لهندي سانءِ

-2 ڏکيا پنڌ تہ ڏونگر جا
لڪ لگهندي سانءِ

-3 ڏيرن جي تہ ڏکن جون
ڳالهون چوندي سانءِ

-4 چيزل ڏاج ڏکن جا
سور سهندي سانءِ

****

ڪلام: 129
سر ڪوھياري

ٿلهہ: او مان پنھنجو پاڻ ڦاسايو   دلبر دلڙي ڪٺي ويو زوري

-1 ڪاف ويني ٿي مان ڪاھيان   مان تہ ڏک جا ڏينھن نپايان
ڏاڍي ماتم مونجھ ۾ آھيان   پئي جيئہ جسم منجھ جھوري

-2 اوھو ڏينھن الائي ڪڏھن ٿيندو   منھنجو مرشد مان وٽ ايندو
اچي دل کي دلاسو ڏيندو   مان تہ صدق ٿيان سؤ گھوري

-3 گھڙي ھت نہ ٿي گھاريان   ھڪ دم دم سان ٿي سنڀاريان
توکي ويھي ڪيئن مان وساريان   لڳي لونءَ لونءَ ۾ تنھنجي لوري

-4 چيزل ڪيچ ڏٽين ڏي مان ويندس،   وڃي ڏک جو حال مان ڏيندس
مان ھتڙي ڪين ڪي رھندس،   اصل ڪين ڇڏيندم چوري

****

ڪلام: 130
سر بلاولي

تلهہ: بازر نرخ نوان هي تيار، وهوا ڪليا باغ بهار

-1 بازر بازي يار بنائي، ڪرگهن سودا وٽج سچائي
اوندي ويندي خبر نہ ڪائي، لکين لک هزار

-2 برهہ تيڏي دي پٽري بازي، ٻاجهون سردي مول نہ راضي
چوٽ سولي تي چڙهدي غازي، عاشق انهي آزار

-3 واپار وحدت والا ونديا، نفس عقل دا رولا رنديا
سور ڏسي سوين سڙيا سنگيا، سوره سر ڪئون ڏار

-4 نفل نمازان مارن متي سجدي ڏي ڏي اجائي ٽڪي
قلبئون ڪين ڪمازون ڪچي، بن وحدت دي ڪل خار

-5 ملان قاضي سبق پڙهاون، فذڪروني قول نہ ڄاڻن
دنيا واسطي متي مارن، عامل عملدار

-6 نفس عقل دا مونجهہ مونجهارا، يج ڳيا پولا دم نہ وسارا
تي قلندر ماريم نعرا وچون نفي نروار

-7 صوفي سمجهين رک صفائي، حق بنان ٻي وات نہ وائي
رکيل مام اها سمجهائي چيزل دم نہ ڏار.

****

ڪلام: 131
سر بلاولي

ٿلھ: تيري عشق ڪا افضل شان
صدق قربان صدق قربان

-1 هم ايسا عشق لڳايا هئي
سر- دي نہ قدم هٽايا هئي
ڪب جيئندي ئي مرجايا هئي
سر ساھ ڪيتم نذران

-2 جس نوبت نينهن نشان ڪيا
سڀ طبق صحن چوغان ٿيا
دل عرش عظيم قرآن ٿيا
سٽ سر زمين آسمان

-3 ڪڏان عاشق سخت آزرڻ ڪيا
وچ هجر فراق گذارڻ ڪيا
هڪ دم نہ خيال وسارڻ ڪيا
ٿر ڪيها هئي ارمان

-4 چيزل پولا پيچ ڳيا سارا
هو هو ماريا حق دا نعرا
قول الستي دم نہ وسارا
مئين گهول ڪران جند جان

****

ڪلام: 132
سر بلاولي

تلهه: ديدار خود دکايا
پرهيز مين کيا
بازار اپني عشق کا
کيون تيز مين کيا

-1 آج دن ملڻ کي طلب هئي
تيرا جواب هئي
تيري جواب مجهه کو
بيزار مين کيا

-2 اکنون هويا عاشق
تيرا مثال هئي
تيرا مثال ايسا
اياز مين کيا

-3 امروز بيقراري
دلگير انتظار
تيري جو انتظاري
ديروز مين کيا

-4 چيزل اسي دنيا ۾
تيري ياد نام هئي
تيرا نام ميري دل کو
پرواز مين کيا

****

ڪلام: 133
(سر بلاولي)

تلهہ: جس ني جلايا مجهہ ڪو
او دوست هي ميري دل
آنسو آنکهون سي چلتي ٿي
يہ راز هئي اصل ڪا

1- تيري اسم ڪي آگ ۾
سر ساهہ سينا سڙڳيا
ٻلنا هوا وو ٻل ڳيا
يہ ڪام هئي ازل ڪا

2- يہ هئي تمنا آرزو
ايڪ دوست ڪي ديدار ڪا
تصدي داده مي شود
پيار مئينون پل ڪا

3- ڪيا سناوان بات ساري
عشق ڪي اسرار ڪي
مجنون مفلس هو گيا
تيرا ناز هئي آجڪل ڪا

4- ڪيسا قتل ڪيا هئي
عاشقان نون بي قصور
قربان تيري نام پر
سر ساهہ صدقي چيزل ڪا

****

ڪلام: 134
(سر بلاولي)

ٿلهہ: لڳم آڳ اندر وو يار، جيرا جوش جلايا
نڪا سڌ نہ خبر وو يار، ٻاري برہ ٻڇايا

1. عشق اندر وچ آگ مچائي،ٻيڙ پڙڪن بات نہ ڪائي
نڪو سک نہ صبر وو يار، سينا سوز تپايا

2. نہ سک قرار آرام سحر هئي، خواب خوشيون ڪل طعام زهر هئي
برهہ لڳم بيحد وو يار، نيڻين ننڊ وڃايا

3. عشق اولانبا لڳڙم لوري، آيم سر تي آتش زوري
بيوس دل لٹ ڪس وو يار، نازين نال نوايا

4. مئين ماندي نون ماهي موهيا، درد اندروهہ اندر وچ هويا
ترس نہ ڪيتس تل وو يار، نيزا نينهن وهايا

5. بار برهہ داسر تي آيم، سڀ عمر غم ڏکندي نيايم
سدا سور سرس وو يار، دونها درد دکيا

6. ڏينهنان ڏوڙا ڏکڙا آيا، چيزل سنڌ سنڌ سوز سڪايا
پيڙ ڏيئي پن سٺ وو يار، تڪا تيغ چلايا

****

ڪلام: 135
(سر بلاولي)

ٿلهہ: جيڪي نينهن بنا نادان
ڏس تون انڌن جا ارڪان

-1 هادي هدايت ڪين سڃاڻن
اهي عمر ڪرن پيا زيان

-2 راتيارن ڏينهان طلب تمامي
اهي حرص ڪيا حيران

-3 دنيا دنيا ڪندا وتن ٿا
ڪنيون ويندا ارمان

-4 پيريمغان جي دستئون پيتم
چيزل پُرُ ڪر جام

****

ڪلام: 136
سر بلاولي

ٿلهہ: ٻڌ سورن جي تہ پچار ڏاڍي
ڏاڍي عشق آزاريو يار

-1 عشق اٽانگو اصلي آهي
ڪيئن ڪيائين سر ڌار

-2 ڪربل ۾ ڏس ڪيئن ڪهايئي
سيئي هيا سردار

-3 صوفي سائين شاهہ عنايت
نيزي ٽيو نروار

-4 سوري تي منصور چڙهايئي
تنهنجا الٽا ٽي اسرار

-5 شمس الحق جي کل ڪلائيئي
پنهنجا پاڙيئي پئي اقرار

-6 ڪهڙيون ڳالهيون ڪنهن سان ڪيان مان
تنهنجا خوني خيال خمار

-7 چيزل سودو سر جو آهي
سچو ڪرج واپار

****

ڪلام: 137
سر بلاولي

تلهہ: ڪعبو پاڻ ڪري ٿو طواف
ڏس تون عشق جو هي انصاف

-1 نفل نمازان سنتان ساريون
سنگ سپوئي معاف

-2 ونحن سان تہ وصال ڪري ڏس
سينو ٿيو هي صاف

-3 ظاهر سپ ظلمات جو آهي
ڪاٽي ويا ڪوه ڪاف

-4 چيزل عين الله جو آهي
ڪونهي ڪوڙ خلاف

****

ڪلام: 138
سر بلاولي

ٿلهه: عجب عشق وارن جون، ڳالهيون مان ڳايان
صبر جو سدائين چئي، چا ٻڌايا

-1 اهڙي آگ آهي، دوزخ کي اجهائي
عاشق سر سهائي، ناتو تي نپايان

-2 بره بيقراري لڳي، چوٽ جاري
نيزي جي سواري، عاشق آزمايان

-3 صبر ساڻ سرور، ڪيڏو ڪيس ڪربل
ٿيو واقعو گهر گهر، تي ماتم منايان

-4 سورن ۾ سهائي، اهو پيار آهي
هزارين ڪهائي، ڪيئي گهوٽ گهايان

-5 عاشق آهي پياسي چڙهيا ڪيئي ڦاسي
سوري سيج خاصي نيزي نينهن لايا

-6 ڪيئي هُل هلائي ڳجهو پيو ڳالهائي
سچي ڪل ڪلائي، اهي ناز تي پايان

-7 اندر آگ ٻاري، عاشق تو آزاري
لڪئون لک ماري، سورهيه تي سڏايان

-8 ڏسي ٻاهه مچ تون، پتنگ وانگي پچ تون
سڙي سارو سچ تون، جسم تي جلايان

-9 سچي سڪ ۾ سڙندا مرڻ ڪئون نه مڙندا
وجي چوٽ چڙهندا، حاذق تي هلايان

-10 اهو حال ڪنهن سان، نہ ڪر عام ٻئي سان
لڳو نينهن توسان، نيٽين ننڊ وڃايان

-11 ڪنا جي ڪلالن، انهي خاص خيالن
مرڻ جي مثالن موتو موت آهيان

-12 نہ ڪر تون وسارو، ازل جو اشارو
لڳو نينهن نعرو، تي نوبت وڃايا

-13 چيزل پيچ پايو، پرين پاڻ آيو
ٿيم ڪم سجايو، متان دم وڃايان

****

ڪلام: 139
سر بلاولي

تلھ: در دروني جسم ڪي بادشاهي مين ڪيا
بادشاهي ڪڇ نهين هم خود خدائي مين ڪيا

1. اس اسم ڪي طوفان مين موج اعظم ڪي رهي
مزڪور ذاڪر ايڪ هي ڦر ڪيون جدائي مين ڪيا

-2 ظاهر ميري ذات هيِ، ڪون پهچاني گا ڪيي
انسان اعليٰ شان هيِ، يہ سمجھ سدائي مين ڪيا

-3 آپ ڪو خود مين ديکها هيِ، اسرار ظاهر هوگيا
حق آيا باطل گيا، يہ نام ندائي مين ڪيا

-4 ايسي چيزل بات ڪا ڪرنا نهين ضرور
وہ مشتمل ميري سات هي ونهن ودائي مين ڪيا

****

ڪلام: 140
سر راڻو

ٿلھ: اسان مسڪينان نون مار سٽيوئي
ڪر بيواھ بيوس وو
ڪر بيوھ بيس وو
زوران زوري دل ڪس وو

-1 ڪوڪان ڪيان پئي ڪون٘ھ ٻڌي پيو
ھين مٺي سان عڪس وو

-2 ماندي ھن تہ مريض جو
ڪون٘ھ پيو ڪو ترس وو

-3 ڪائڻ پيئڻ سڀ سڪ ھليا ويا
ويو ھل تہ ھوس وو

-4 ھن تہ بندي ڪي برھ بيماري
سور ڏئي ويا سرس وو

-5 سائين ساريان سڪ منجھارئون
رھبر رڻ ۾ رس وو

.6 چيزل جھوري جيءَ اندر ۾
ڏکن ڏنو ڪو ڏس وو

****

ڪلام: 141
(سر راڻو)

تلهہ: جان جلي وئي جندڙي ساري
برھ ٻيڙ هت ٻاريو آ
برھ ٻيڙ هت ٻاريو آ
منهنجي ساهہ کي سورن ساڙيو آ

-1 جان جلي وڏو سورن ساڙي
قول ازل لکيو پاڙيو آ
سک قرار آرام نہ ڪوئي
ڳڻتين اندر ڳاريو آ

-2 درد ڏکن ۾ دلڙي ماندي
موت وڇوڙي ماريو آ
عرش الاهان وجن پيون آهان
مون روئندي رات گذاريو آ

-3 برھ جا ڀڙڪا کن تا ڪڙڪن
عشق اويڙو آيو آ
لهر ۾ لڙهندا ڪنڌي نہ ڪائي
توڪل ترهي تاريو آ

-4 سخت ستايو ڏني سورن سوداءِ
دردن دل کي آزاريو آ
چيزل عشق اصل ڪئون اهڙو
جنهن سر سولي نيئي چاڙهو آ

****

ڪلام: 142
سر راڻو

تلھ: پرچ پرين اچي پيارل مون سان
ماندي آھي موت تي

-1 سڪ تنھنجي ۾ ساھ سڪي ٿو
زخم اندر ۾ روز ڏکي ٿو
دم دم چڙيل چاڪ چڪي ٿو
راڙيون ڪيون روئندي وتي

-2 ڳڻتين ڳاريو جيءَ ۾ جھوري
دل ڪٺي ويو دلبر زوري
ھڪ لڳي آھي تنھنجي لوري
تو ڪئون سواءِ ڪيئن رھان ھتي

-3 ناتو تو سان نينھن نڀايم
طعنا تنڪا سر تي چايم
عشق تنھنجي ۾ جان جلايم
سڪي سمھان ڪيئن سيج تي

-4 چيزل لکيو لوح جو آھي
امر ائين ويو قلم وھائي
سچو سندرو ٻڌم ساھي
راضي آھيان تنھنجي راز تي

****

ڪلام: 143
سر راڻو

ٿلهہ: پاڻ ڏاڍي سان دل ڦاسائي، ناحق نيهڙو مان لايو آ
مون کي ڏکن ڏاڍو ڏکايو آ

-1 حال ڪان ڪدي بيحال ڪيائين، سڌ نہ ڪا سنيار لڌائين
صفا پيهين پئمال ڪيائين، سڪندي کي تہ سڪايو آ

-2 اڳي خبر مون کي ڪانہ جو هيڙي، عشق اصل ڪان اهڙو آ
جيئري کل ڪلايئي ساري، جان جسم تہ جلايو آ

-3 پاڻ وڇوڙو فراق ڏئي، ويا، ڏينهان راتيان روئڻ آ
اکيون صفائي ڪونہ سڪن ٿيون، ڳوڙها ڳلن تي وهايو آ.

-4 چيزل صدقي سِرُ تن تان، جن مون کي ايڏا ڏک تہ ڏنا
پئي نيايان ڪنهن کي ٻڌايان، سورن آٽي ستايو آ.

****

ڪلام: 144
سر سورٺ

ٿلهہ: تنهنجي سهڻي صنم سينگار
مونکي مستان ڪيو

-1 مجگان مارن تير تفنگي
ابرو نين اھڙاون جنگي
ترڪش جو تکو تيز
لنگھي سيني پار پيو

-2 منهن مهتاب تي سهڻي صورت
سوين حوران سڪن پيون زيارت
ڪيئي ملڪ مشتاق
درسن ديدار ڪيو

-3 قرب ڪمال تي رخ نوراني
سر لولاڪ ڇٽ شهاني
اھڙي صورت اظهار
جوڙي جنسار ڪيو

-4 دم دم چيزل دوڙ دڪن ٿا
سور سوين ڪيئن سر تي اچن پيا
ڪسي ٿي قربان
ورھ ويران ڪيو

****

ڪلام: 145
سر سورٺ

ٿلهه: تنهنجي محبت ۾ ڏينهان رات
پوي ٿي ڪل ڪانه مون کي

-1 پيريمغان مون کي پاڻ چيو آ
مري جيئڻ اثبات
آهي فرمان مون کي

-2 عشق اوندوه اويڙانهي منجهه
جلي وئي جسمات
ڪيو آ پروان مون کي

-3 بي خود بحر انهي منجهه آيس
رندن جي رسمات
ڪيو آ نيشان مون کي

-4 چيزل سر سولي تي آهي
ٻڌ بره جي بات
لڳي آ جڙ جان مون کي

****

ڪلام: 146
سر سورٺ

ٿلھ: تنھنجي درد وڇوڙي جو يار
لڳو آ فراق مون کي

-1 درد منجھارئون دانھان ڪيان ٿي
دل ڪسي دلدار
پيو آھي سيني چاڪ مون کي

-2 باھ بره جي آتش اھڙي
تن تپائي تڪرار
ڪيو آ ساڙي خاڪ مون کي

-3 راتيان ڏينھان سڪ سدائين
واندي نہ ھڪ وار
ڪيو آ مشتاق مون کي

-4 چيزل عشق ازل کئون آيو
ڪيئن ڪيو مون کي ڏار
لکيو آ ميثاق مون کي

****

ڪلام: 147
سر سورٺ

ٿلهہ: تنهنجي عشق ٻاريو آڙاهہ
پتنگ ويا اهي تہ پچي

-1 سڪ ڪئون سندرو ٻڌائون ساهي
ڪونہ ٿيو همراهہ
صدق ڪيئون سرڙو اچي

-2 مچ ۾ عاشق اچن ٿا ڪاهي
سورن ۾ سڙيو ساهہ
مانجهي بينا مرد مچي

-3 ايڏيون بلائون برهہ بچايون
رند وني ٿيا راهہ
بهادر ويا اهي تہ بچي

-4 چيزل مرشد مولا آهي
ٻڌ وحدت ويساهہ
اٿي اها ڳالهہ سچي

****

ڪلام: 148
سر سورٺ

ٿلهہ: تنهنجي عشق ڏنا آزار
ڏاڍا ڏک چو ٿو ڏئين

1- سورن جي آ سڌ نہ ڪائي
مل اچي هڪ وار
ڪندين نت ڪيئن تہ ائين

2- اهڙيون ڳالهيون اڳ جو هيڙيون
قول تنهنجا قرار
پري هاڻي ڪيئن ٿو ٿئين

3- تو ڪئون سوا ٻيو ڪير نہ ڪوئي
تنهنجي آهي آڌار
ٻئي شل جڳ تہ جيئين

4- چيزل مست ٿيو مئخاني
نشي ڪيو نروار
پيالو جڏهن مئي جو پيئين

****

ڪلام: 149
سر لوڙائو

ٿلھ : عاشق ٿئين سڄ عشق مين
چڏ دور دنيا جا مزا

-1 توبھ ڪري توڪل تون ٻڌ
اٿي بره جو باري ھي پنڌ
ھتڙي رھڻ جو ناھي ھنڌ
ڏي ساھ کي سورھيہ سزا

-2 دارا سڪندر ويڙا چڏي
تو کي موت ٿو ماري سڏي
ھتڙئون ويا ڪيئي لڏي
گام کڻ غازي غذا

-3 توکي حول آھي ڪيترو
دنيا نہ ايندءِ ڪم ذرو
اچڻ وڃڻ جو ھي درو
کڻ بار سر جيڪي جزا

-4 سمجھي سجاڻي ڄاڻ تون
چيزل وڃائج پاڻ تون
موجان سورن جون ماڻ تون
رھ راز تي راضي رضا

****

ڪلام: 150
سر لوڙائو

ٿلهہ: ناز نيڻن جي مرڪڻ ماريو
چشمن ڪيو چڪچور مون کي
تنهنجي محبت، ڪيو مخمور مون کي

-1 حسن تنهنجي آهي صورت ساڳي
عين هڪو تہ حضور مون کي
تجلن تنهنجن طور وڪايو
زهد ڪيو آ ضرور مون کي

-2 ناز نرالا اچن ٿا سر تي
وحدت ڪيو آ وهلور مون کي
عشق ڪٽا هو آتش ٽڙڪن
درد مچايو ڪلور مون کي

-3 روز ڏهاڙيون ور جو وڇوڙو
درد ڦٽي ڪيو دور مون کي
دل سڪي پئي ديدار تنهنجي ڪان
پون پرين جا پور مون کي

-4 ديدن سان هٽي دل کي موهيو
گهائي وڌو تنهنجي گهور مون کي
چيزل درد اندر آ دل منجهہ
ساڙي ڇڏيو آ سور مون کي

****

ڪلام: 151
سر لوڙائو

ٿلھ: اڄ تہ اسان وٽ اھي پرين ايندا
جن لئي دلڙي آھي حيران

1- اڱڻ ٻھاريان عطر ٿي ھاريان
روئي روئي روز نھاريان
سڏڙا ڪيون توکي پئي تہ سنپاريان
دردن آٽي ڪيو ديوان

2- نام تنھنجو ھڪ ياد پڙھان ٿي
سڪ تہ لڳي آھي ساري سڙان ٿي
پئي تہ ڪٽا ھي منجھ تہ ڪڙھان ٿي
موھي وڏو تو ڪري مستان

3- دل ڪئون دلبر ويھ نہ وساري
اصل جنھين جي لڳي آھيان لاري
ڳٽتي اوھان جي وڏو من ڳاري
درد وندي جو آھي درمان

4- نازڪ نينھڙو تو سان لايم
چيزل پنھنجي پاڻ وڃايم
ڏاڍي تہ ڏکن ۾ جندڙي آيم
صدقو وڃان مون آھيان قربان

****

ڪلام: 152
سر لوڙائو

ٿلهہ: لڏم پيير رنڌڙي اديون
مان لوچي لڏو آ پنهنجو پاڻ ۾

1- واٽ ڏونگر جي ڏک نہ ڪوئي
نڪوپري آهي پنڌڙي اديون

2- اڄ اڳڻ تي مان وٺ آيو
هوڪان ڏينس هر هنڌڙي اديون

3- ونحن واري واٽ سان ويندس
سسي لهي توڙي ڪنڌڙي اديون

4- اٽڪل ڪوڙ اجائي بازي
فعل ويو ڦير ڦنڌڙي اديون

5- عشق چيزل هي اولانبو لايو
سورن ساڙيو سَنڌ سنڌِڙي اديون

****

ڪلام: 153
سر لوڙائون

ٿلهہ: مٺا ماروئڙا ڇا ڪون ڇڏي ويڙا
اصلي انهن جا ڪهڙا قول هيڙا

-1 ڦاڙي ويا ڦٽ فراقن جي ماري،
دلڙي دردن جي آهي تہ آزاري
ڏکيا ڏينهن آيا خوشي وئي ساري،
دم دم پرين جا اچي پور پيڙا

-2 ڪاڻ سمهڻ ويا سيج ساڙيون،
خالي ڏسان مان اهي محل ماڙيون
دلگير دلڙي روئي ڪري راڙيون،
جانب جدائي اهي حال ڪيڙا

.3 ڏئي ويا دلاسا دل ڪٺي ويا ساڻ،
هيڪل هتي ئي ويني پليان پنهنجو پاڻ
وعدا و نحن جا موٽي ايندم اوهي ڄاڻ
سورن سالن جا دک دور ٿيڙا

-4 چيزل سڪان پئي ڪڏهن يار ايندو
محل انهيءَ ۾ معراج ٿيندو
غم ڇئي وڇوڙا ورتيون نال نيندو
صدقي انهن تان جن بار ڪنيڙا.

****

ڪلام: 154
سر مانجھ

ٿلھ: فيض فتحپور ۾ فاقيو ڪي
سر ڏيئي سورهيہ اچن
پتنگ ڪيئي پروان ٿيا
اهي مرد مانجهي ٿا مچن

-1 سر ڏيڻ جو ڪر تون سودو
ڪنڌ اڏيءَ تي ٿا ڪسن
مرد اهي منصور هن
هڪ گام نہ پوئتي هٽن

-2 انهي دهشتي درياءَ ۾
ڪن ٿا اتي ڪڙڪا ڪن
جيڪي گهريا انهي گهير ۾
ثابت نہ سي موٽي بچن

-3 ڪي والايت تي ويا
ڪي ٿا اجا اوري پچن
ڪن کي لڳت اهڙي لڳي
وجهي خاڪ منهن چائي چتن

-4 ڪن کي نزاڪت نينهن جي
نوڪان لڳيون منهن نہ مٽن
رڪيل راز الله آ
ويساھ سان چيزل ڪٽن

****

ڪلام: 155
سر مانجهہ

ٿلهہ : انهي سير جا سونها سوين
ڪيئي واٽ وحدت جي ويا

-1 سر تري تي ٽا اچن
ڪسجي وڃن ڪجهہ نہ ڪڇن
انهي آگ مچ ۾ ٽا پچن
شمع شعاءَ تي عاشق هيا

-2 توڪل سنڌو ترهو ترن
اهي مرد نہ موٽي مڙن
ڪن ٽا اتي ڪڙڪا ڪرن
وڃي پار پرتي هو پيا

-3 ڪي وحدت واندا ٿيا
ڪي زهد تقويٰ مجهہ پيا
ڪن نعرا اناالحق جا چيا
منصور ٿي اها ميا

-4 ڪي سڄاڻ ۾ اچن
ڪي لوڪ ڪئون لڪا وتن
ڪي اڏي تي اجان اچن
سرمد سوين هوندا رهيا

-5 سر سوري تي چوٽ چڙهہ
منصور ٿي تون ڪين مڙ
چيزل سچو ڪلمون تون پڙهہ
لاالہٰ اندر الا اللہ ڪيا

****

ڪلام: 156
(سر مانجھ)

ٿلھ: مئين هون مست مولائي، طالب تڪيہ توڪل دا
دل وچ درد هميشہ، صاحب صاف صبر دا

-1 دنيا ڏوتي خاص خرابي، مرد سڄاڻن معني
تارڪ ترڪ ڪريندي تنهنڪون، هوسن جنگ جوانا
سالڪ سمجهن چاڻن، ساري سڌ خبر دا

-2 نفس ندورا ناتڪ انڌا، ڪنهن نون ڪين سڃاڻي
خاطر دنيا دؤڙ اجائي، ڪوئي نہ مطلب ماڻي
ڪارڻ مجيا مردا، خالق خوف نہ ڪردا

-3 عاشق ارض فلڪ ڏهون آون سي ڪون سهج سهاون
جن ملائڪ حوران سڪديا، سؤ سؤ ڳاوڻ ڳاون
شاهي شان تنهاندا، ڪوڙا ڪم قصب دا

-4 ڪر سڪونت صاحب دلدا، رک خيال خدائي
دم دم دي وچ هو هو اللہ، ڪر نہ زيان اجائي
چيزل برھ بهاري ڪيها غم گذر دا.

****

ڪلام: 157
سر مانجهہ

ٿلهہ: ڦاسائي ڇڏي ويڙا ڇڏي ويڙا مون کي ڇڏي ويڙا
شل ڪوئي نہ نينهڙو نہ لائي

-1 مون کي چئي نہ ڪنهن سمجهايو، اهڙو عشق اٽانگو آيو
ويو جان جسم تہ جلائي

-2 ٻڌ عشق وارن جون ڳالهيون، اٿي روزئون روز نراليون
ڪيئي عاشق ڪيئن ٿو کهائي

-3 اهڙو عشق اصل ڪئون آهي، ويو لهم لڳن جو لاهي
هاٽي خون جگر جو ٿو کائي

-4 ٻڌ درد وندن جون دانهان، مٿي عرشي وجن ٿيون الاهنا
هاٽي ڏکيل دل ٿو ڏکائي

-5 ڏئي عشق ويو تہ اشارا، سيوئي سک وجائي سارا
ويو عشرت عيش وجائي

-6 آٽي درد مچايم دونها، سيوئي سور اڇي ٿيم سونها
ويو ڪاتب قلم وهائي

-7 ايڏو بار برهہ جو آيو، سپ چيزل سر تي سهايو
ڏسو پتنگ جان ٿو پچائي

****

ڪلام: 158
سر مانجھ

ٿلھ: پون بره جي باھ ۾ عاشق
ڪھڙو سر جو سانگو آ
ڪھڙو سر جو سانگو آ
ڏاڍو عشق اٽانگو آ

-1 سوريءَ تي منصور چڙھايئي
اسم اناالحق آپ الايئي
ڪھڙو دين ايمان
محبت مرڻ مهانگو آ

-2 آگ اسم سان جسم جلائي
ماري نفس خوديءَ کي ڪائي
پاڻ سر ڪرن قتلام
لاحد پھريون لانگھو آ

-3 خون جگر جو عاشق پيئن
موتو قبل مري تا جيئن
ورھ ڪين ويران
مستيءَ ۾ سر نانگو آ

-4 وحدت ويھي ڪين وساري
دم دم دلڙي ياد سنپاري
نينھن ڪيم نيشان
چيزل سر سھانگو آ.

****

ڪلام: 159
سر مانجھ

ٽلھ: سڙي سولان سک نہ سنپار، وو ماهي يار
منٽي روءِ روءِ رل رل، رھ ڳئي ئي

-1 سولان ساعت نال گذرندي، سيج پلنگ سک سمھڻ نہ ڏيندي
ساڙيس گھر ڪل ٻار، او ماهي يار
ڳالھيان ڪر ڪر ڳٽتين ڳل ڳئي ھئي

-2 سڙ سڙ ميندي سرخي جو ويندي ڪجل مساڳ تي سيندڙ نہ ٺهندي
ستر ڳيو سي سينگار، او ماهي يار
مونجهي ماتم دي وچ مرڳئي ھئي

-3 لڳا ڪان قهر دا درد جدائي، موتي ملڻ دي اميد نہ ڪائي
دل پئي سڪي ديدار، او ماهي يار
اکيان تڪ تڪ ڳوڙھين ڳل ڳئي ھئي

-4 سر ڦيري صنم تان صدقي مئين ٿيسان، جيئندي جڳ وچ مول نہ هوسان
موت اڳي رب مار، او ماهي يار
ٻولي ٻاروچل نال ڪر ڳئي ھئي.

-5 ڪيچ ڪنون ڪو پيغام نہ آيا، رو رو آب اکين ۾ وهايا
مليم ڏکان داهي ڏاڻ او ماهي يار
ساري رات اسيڏي لنگھ ڳئي ھئي

-6 سور سپيئي سر پاتم جهولي، ماءُ ڏکان دي ڏتڙم لولي
ڪر چيزل سر قربان او ماهي يار
گولي نالي پنهل دي گڏ ڳئي ھئي

****

ڪلام: 160
سر مانجهہ

ٿلهہ: روئندي وتان پئي رڙان
ماندي ويندس مري

-1 ساهہ منهنجو ٿو توکي ساري
دمہ دمہ ساڻ سنپاري
گهڙي هتي نا گهاري
ساعت ڪين سري

-2 هوت پنهل ڪان هاڻي
پاڪ ڏٺي ٿو جاڻي
هڏ جسمہ پيا گهاڻي
پيڙي پاڻ وري

-3 چاڪ پون ٿا جائي
سور نہ ڏين ٿا ساهي
مل اچي تون ماهي
نہ تہ پوءِ ٿيندس چري

-4 چيزل سان دل لائي
پنهل ويو ڦاسائي
ساهہ سورن ۾ آهي
دردن ڪولي دري

****

ڪلام: 161
سر مانجھ

ٿلھ: مارون مسافر ويڙا، سانگ ڪري تان سفر
سانگ ڪري تان سفر من ۾ مچائي حشر

-1 جنن سواءِ ڪين سري ڇاڪون ڇڏي ويا پري
محبت ڪان پئي مري ڏار ڪري ويا دلبر

-2 ڏکن ڏکايو ڏاڍي، اديون ڙي وجان ڪيئن ڪاڏي
مڙي آيا سڀ ماڏي، سورن ڏنو آ صبر

-3 ايڏي جدائي نهي، دلڙي نہ ٿي پئي سهي
ملڻ بنا ڪين رهي، ڇوري ڇڏي ويا ڇپر

-4 ڏاڍي ڏکن ۾ آيم، ناحق مان ڪيئن ڄايم
قلم لکئي ايئين ڪيم، تڏهن ڇڏي ويو ٿم ور

-5 هڪ تہ جدائي ماريو، ويتر تو وساريو
ڇو ٿا مئيءَ کي ماريو، پاڻ پوندو پوءِ قدر

-6 ”چيزل“ ڪنهن کي چوان دل جون ڳالهيون اجا
سڀ سنڀالي ڪيان، اندر پنهنجي جو اوٻر

****

ڪلام: 162
سر مانجهہ

ٿلهہ: ويندس ماڳ وري، آهيان هڪڙي گهڙي

1. سک سمهڻ نہ آرام آ، وئي ڳاراني منجهہ ڳري

2. عشق سندي آڙاهہ ۾ ٻارڻ ويو ٻري

3. موٽي اچڻ نہ آسرو، مهل اها اٽي ٻڙي

4. چيزل تنهنجي آسري ڪوٺي آهيان ڪري

****

ڪلام: 163
سر مانجهہ

ٿلهہ: مون ڪي ماروئڙن جا، پل پل پور پون
پل پل پور پون، اکڙيون رت ٽيون روئن.

1- مارو ملڪ مليرﮬ مر جان خوش هجن

2- ساعت ساعت سانگن ڪان، سرتيون سال لنگهن

3- موٽي ملندي مارئي، ويندي شال وطن

4- قسمت قيد نصيب ڪيو، قابو منجهہ ڪوٽن

5- چيزل باهہ برهہ جي من ﮬ مچ ٽا ٻرن

****

ڪلام: 164
سر مانجهہ

ٿلهہ: مان تہ ڪنهن ڪي ڪين ٻڌايا
پنهنجي قسمت ڏهون تي پايان

-1 سڪندي سڪندي سال لنگهي ويا
روئي رات نپايان

-2 ڪڏهن ملندا مارو مان سان
او مونجهي ڏاڍي آهيان

-3 ڏيئي جدائي پاڻ هليا ويا
انگ لکيو ڪيئن لايان

-4 چيزل شاهہ سورن ۾ آهي
پير نہ پوئتي پايان.

****

ڪلام: 165
سر پهاڙي

ٿلهہ: از حجر دوست درد دل گريان زار زار
افغاءِ آه هر دم برسرز بار بار

-1 شب روز رقص درغم، ديوان شد مدام
مرهم ز درد دل ما ديدار يار يار

-2 مسڪين ما مسافر، زيراڪ دام ڪرد
ازبال بي پر آشد، پرواز وو مدار

-3 گاهي جدا نشينم، الازازين چني
از خود قتل نمودم، عضوا پار پار

-4 ويران هزار عاشق، چندين ڪند چہ ما
جز حرف حق نہ دانم، ديگار ڪار ڪار

-5 غم سوز ميگزارم، چيزل زاز تمام
مخبر زمان نہ گردد جسمي وو جان نار نار

****

ڪلام: 166
سر پهاڙي

ٿلهہ: ما غريبان ڪس نہ دانمِ
يڪي ديگري در دوستي
همچون عاشق رؤ نہ ترسد
دربان وو دربستئي

-1 الحال من حال نہ گشتہ
خود مڪاني لامڪان
باطنت پنهان ڪرده
داخلي در پيشتسئہ

-2 همين وقت حسر تہِ گذارم
هر روز تنها بود لم
در جهان هيچ ڪاري
بيمار ما ازرو ستئي

-3 گرهمين خواهي ڪي طلب
از خويش تن برون بہ ڪن
الا حب فراق من الموت
شد ڪاران ڪز ڪشتئہ

-4 يڪ جاءِ بود از ڪم زخورده
رفتن توئي لاچار باش
پردئہ پندار دارد
درچست چيزل ڪشتئہ

****

ڪلام: 167
سر پهاڙي

ٿلهہ: بلاشڪ حسن سي هم هئي
ووئي مشتاق محبت ڪا

-1 اگر مڪرل مشائخ بن
تانا تياز تحمت ڪا
منع تقويٰ مجهي ڪرمر
يہ ئي برباد بحمت ڪا

-2 اگر عاشق تو بن هووين
وظائف نام ڪا ڳاوين
ملامت توڪ ڳل پاوين
ڪجا لعنت يہ رحمت ڪا

-3 اگر علم عظمت بن
تلاوت سي طلب ڪرنا
وجاهت ملت سي مرنا
يہ هي تحصيل تحمت ڪا

-4 اگر واصل ولايت هو
محل حق سي فخر الله
بسي ملڪيت الابلا
چيزل القاب الهت ڪا

****

ڪلام: 168
سر پهاڙي

ٿلھ: غريبن جو غور توکي لازم ڪرڻو آ
لازم ڪرڻو آ ننگي ننگ ڪٽڻو آ

-1 سچي آهيان ساري تنهنجي ٻي نہ ڪنهن جي
ايندو اڇي ڪندو وارث واهر منهنجي
آهيان تہ حوالي تنهنجي، تو ڪئون ڪين ڦرڻو آ

-2 سڪ ڪئون سڏيندس توکي نہ ڇڏيندس
حال ڏکن جو ڏوراپا نہ ڏيندس
تون آهين صاحب دل جو، در تنهنجي تي ڏرڻو آ

-3 تو ڪئون سواءِ ڪير آهي ڪنهن کي سهايان
تنهنجي ملڻ جون اميدان نہ لاهيان
دلبردلڙي لٿي وئي، سڪ تنهنجي ۾ سڙڻون آ

-4 پيار ڏئي منهنجي دل تہ ڪسي وئي
هڪ تہ اسم ذاتي نام ڏسي وئي
سچو آهيان عاشق تنهنجو چيزل سولي چڙهڻو آ

****

ڪلام: 169
(سر آسا)

ٿلهہ: علم اسان نون عشق پڙهايا
الٽا باب بتايس وهوا

-1 بيسر باب بره دا پڙهدي
عاشق سوري تي سر ڏي چڙهدي
مام منصوري ميدان تي ڪڙدي
ان الحق تہ الايس وهوا

-2 فرض فنا وچ آپ سجاڻين
دم دم خيال نفي دا ڄاڻين
الا شيءِ لاتڪ ثاني
ذات صفات و ڪايس وهوا

-3 آپ صنم اظهار تي آيا
لوڪ عالم ڪنهن پيڌ نہ پايا
هر هر جاءِ حق آپ سمايا
عبدون احد وڪايس وهوا

-4 مشڪل معني حرف حڪايت
نال توحيد دي هويا ثابت
چيزل سمجهين عشق اشارت
سر سبحان وڪايس وهوا

****

ڪلام: 170
سر آسا

ٿلھ: مان ڪاڏي ڳوليندس ڪيچ ڏي
منھنجو پنھل ايندم اڄ ڙي اديون

1- ڏک ڏونگر جا وات اٽائي
پيرين پيادي پڄ ڙي اديون

2- رات انڌاري روھ ڏکي ۾
صبح ٿيندو سڄ ڙي اديون

3- ھن ولھي جو ور تہ ھليو ويو
روئي روئي ڪري رڄ ڙي اديون

4- ڪيئن چيزل تنھنجي قلم لکيو آ
سمھڻ ويو ٿم سھڄ ڙي اديون

****

ڪلام: 171
سر آسا

ٿلهہ: چاڪ فراق وڇوڙي ماريس
اندر آهي اڪير وي ميان

-1 درد اندر ۾ ڏکن ڏکايس
سورن ڪيو سڌيروي ميان

-2 هر دم تو لئہ رت رئيندس
نيڻين وهن ٽا نير وي ميان

-3 سک ۾ سارو ساهہ سڙي ويو
جوش پون ٽا جهير وي ميان

-4 چيزل ڪيئن توکي ڪنهن سمجهايو
پير مغان سچ پير وي ميان

****

ڪلام: 172
سر آسا

تلهہ: ڦاٽن ڦٽ تہ فراق وو
حال اهو تہ بہ ڪنهن کي نہ چوان

-1 محبت تنهنجي ڪان پئي تہ مران ٿي
ماندي آهيان مشتاق وو

-2 ايڏو زخم اندر منجهہ آهي
دانهان ڪيان دردناڪ وو

-3 جيڪي آيا اصل ڪئون اهڙا
انگ لکيو آ حق پاڪ وو

-4 دل ۾ درد دکن تا ڪيئي
سور سيپئي خوراڪ وو

-5 چيزل ونحن پاڻ چوي ٿو
چو ٿو ٿئين پوءِ غمناڪ وو

****

ڪلام: 173
سر آسا

ٿلهہ: تن اميدان موڪليون
تنهنجا نوان نوان آهن ناز ميان

1- دمر وسارو دل ڪئون ناهين
الف سندا آواز ميان

2- راتيان ڏينهان رمز انهي ۾
رهبر وارا راز ميان

3- تن اندر ۾ طلب جون تاران
ڳل سورن جا ساز ميان

4- چيزل پاڻ پرين تہ پڙهايو
بره باطوني بياض ميان

****

ڪلام: 174
سر آسا

ٿلھ: ميري درد ڪي دوائي ديدار هي صنم
جان و جسم ساھ ڪا سينگار هي صنم

1- عشق ڪا آزار هي
تيري بره ۾ بيمار هئي
التماس ڪر ڪر هو رهيان
سنتا نهين صنم

2- مهتاب او محتاج هئي
رخ مثل آفتاب هئي
وهوا حسن ميري هادي ڪا
جنسار هئي صنم

3- صفت هئي فرقان ۾
مشهور هئي اسلام سي
دربار اعلي سيد ڪا
صلوات اعلي بر صنم

4- طالب هين توحيد ۾
صادق هوئين هين سر صفا
امر نهي مصروف هئي
فرمان چيزل هئي صنم

****

ڪلام: 175
(سر صبوحي)

ٿلهہ: اهي سامي سدا پيا سهائن
جيڪي جوڳي جسم جاڳائن

-1 جوڳي اهي جيڪي جسم جاڳائن
سر جو سانگو طمع نہ آڻن
اهي قربئون ڪنڌ ڪپائن

-2 جايون جوڳن جون ڏس تون جاچي
لاحد لاهوتي وجن پيا تاتي
اهي نانگا نينهن نيائن

-3 سيئي سرها سير سامن جا
لوڪ لاڳاپا لاهيون تہ وتن ٿا
اهي محبت مچ مچائين

-4 ويران هميشہ وجود ويراڳي
بر ۾ جايون جوڙن پيا بيراڳي
اهي چيزل پاڻ وڃائن

****

ڪلام: 176
سر صبوحي

ٿلھ: اديون جاڳو جيڏيون گھر گھوٽ آيو
اٿي ڪر سويلي ساجھر تون سعيو

-1 اکڙين اوجاڳا سدا سھاڳا
پائي ھار ڏاڳا چندن رلايو

-2 ساري رات اڌ رات چڏ سمھڻ جي تات
ھاٽي ڦٽي پريات لاوان ملايو

-3 ٽيڙيون خوشيون ڪاج سرھا سيئي
ويڙھي يار آيو اٿي جاڳو ويھي
اصلئون تہ ويھي رئايو ڪلايو

-4 شغل شھانا
پائي ڳل جا ڳانا
ڪري ڪير معني
”چيزل“ ڳالھايو

****

ڪلام: 177
سر صبوحي

ٿلهہ: ڪنهن جي نہ پئي آ ڪنهن کي نہ وٽان تي
ساري عمر جا سهمان ڪٽان تي

-1 چوان ڪرمن کي ڪاڏهن مان آيم
هئي هئي سورن ڪان ناحق مان ڄايم
سڄي رات ساري رڻ ۾ رڙان تي

-2 بيوس بندياٽي بيزار سيڪو
ڏاڍي ڏکيل ڪئون پري پڄي هرڪو
سخت سورن جون چاڙهيون چڙهان تي

-3 هرڪو ڏئي پيو ڏکا ڏوٽان دڙڪا
روئي اکين جا ويني پويان مٽڪا
سڪ تہ لڳي آ ساري سڙا تي

-4 چيزل ڏکيو حال ڪنهن کي ٻڌايان
ڏاڍي غمن ۽ دردن ۾ آهيان
باهہ برهہ جي قلبئون ڪڙهان تي

****

ڪلام: 178
سر ٽوڙي

ٿلهہ: ڏس عاشقن جا آستانا ميان
جيڪي مست هجن مستانا ميان

-1 عاشق اهي اظهار هجن
سڀ بار ملامت سر تي کڻن
جيڪي خواري خلق ڪئون ڪين ڊڄن
اهي يار ڏسو تہ يگانا ميان

-2 سالڪ سوين سر ڏار ٿيا
اهي نيزي نينهن نروار ٿيار
منجهہ وحدت جي گم گار ٿيار
اهي سورهيہ سر گردانا ميان

-3 ڪامل ڪيئي قربان هجن
اهي ڪنهن کي ڪجهہ ئي ڪين چون
راتيان ڏينهان پنهنجي جيءَ سان وڙهن
اهي مرد ڏسو مردانا ميان

-4 مرد اهي منصور جهڙا
جيڪي موت ڏسي پي ڪين مڙيا
اهي سهجئون سوري ستت چڙهيا
اهي پتنگ ڏسو پروانا ميان

-5 ڪٿي ازلي اعلي شان ڏٺم
ڪل وصف نبين جا نيشان ڏٺم
چيزل پاڪ صنم عربي جام ڏٺم
جيڪو شاهين داهئي شهانا ميان

****

ڪلام: 179
سر ٽوڙي

ٿلھ: وہ واہ شان محمد عربي تيرا
مولا آپ کھا تجھ پہ صلي عليٰ

-1 تيري جاءِ فلق سي ھئي عرش اوپر
تون ھئين وارث جھان کا ھئين ڪوثر
تيري ذات سچي تو سچا سرور
مولا ڀيج تيري فرقان ديا

-2 اپني مھر مولا سي معراج ڪيا
يہ ھي فيض حقيقي امداد ھوا
تحفا ازلي اسم ذڪر ذاتي مليا
ھوئي سوا لک ڪل نبي سرھا

-3 يہ جھان دنيا تيري واسطي بنيا
تو ھئين شاہ خلق ڪا ھر دو راھنما
تيري احد سي ڪيوين ميم بنيا
عالم ميم ڪي پردي پول گيا

-4 چيزل احد علي ڪيھا نام فرق
جيڪو شاہ نجف دا ھئي مالڪ
اسي ڪي جن بشر ملڪ ڪل بيعت
اسڪي نام صدق مئين قربان ٿرا

****

ڪلام: 180
سر ٽوڙي

ٿلهه: ڪيوين ميم ڪا پردار پاڪي ڪڙا اين
ڪر احمد اولا اونداهي
تون اين صاحب صفا محبوب خدا
وچ نور اهيندي رهندا هي

-1 ڪيئي تخت سليمان تابع تيري
سوين در تي سڪندر پاون ڦيري
تون اين خالق خدا مهندار ميري
سپ بار امت داسهندا هئي

-2 لک لائق تيڏي احسان اهڙي
ڪيا تعريف ڪران ميئن بيان ڪهڙي
توٽي خاص خليل الله جهڙي
محتاج سوا لک هوندا هئي

-3 معراج ڳيا متي عرش اوپر
ڦر ڪؤن اڪيندا تينون بشر
ووئي ڪلمان نبي ڪا پڙهندي پٽر
آسمان فلڪ سپ اهيندا هي

-4 تون اين ذات خدا ڪي فقط اسم
ڪوئي ثاني نهين ماري تيرا دم
ويڪڻ نال چيزل ساري لهندي غم
او سنپال اسان ڏي لهندا هي

****

ڪلام: 181
سر ٽوڙي

ٿلهہ: لهندو سڪ تہ وارن جي سنڀال اسان
سڏ ڏک تہ تہ غمن جا آهن بار اسان

-1 هڪ ساعت سڪ جي ڪين ڏنم
پيو سور سيئي سر تي سنم
ٿيون محبت وارا مينهن انم
چوٿون يار ٿيو آهي ڏار اسان

-2 هڪ ڪير ٻڌي اسان جي ڪير ميان
پيو تہ قسمت جو آهي قير ميان
ٽيون ڪاريهر تي پيو پير ميان
چوٿون هار ويو آ سينگار اسان

-3 هڪ امر لکئي ڏهون پايان مان
پيو تہ ڪنهن کي ڪين ٻڌايان مان
ٽيون سخت سورن ۾ آهيان مان
چوٿون عشق ڏنا هن آزار اسان

-4 هڪ سرتيون سڪ جو سمهڻ ويو
پيو تہ ڪائڻ پيئڻ زهر ٿيو
ٽيون چيزل روئڻ روز پيو
چوٿون بره ڪيو آ بيمار اسان

****

ڪلام: 182
(سر ٽوڙي)

ٿلهہ: لڳا نينهن صنم بي پرواهہ دي نال
شل دم دم گذري هڪ خيال دي نال

-1 نينهن صنم دي نهوڙ گهتيا
سارا سنڌ سنڌ عشق اڪيڙ گهتيا
لڳا تير تڪا جگر جان ڦٽيا
ساڏا گذر ڏکيا هئي آزار دي نال

2. سر ساهہ صدق جند جان جدا
مئين مشتاق هوا هون قربان فدا
ڪران روز صنم در در تي گدا
دلڙي دست ڪيتس چا ديدار دي نال

-3 حملا حسن صورت سر تي ناز اچن
سئي سئي ابرو ڦهري ڪان ستن
من محبت سيتي مار گهتن
ڪهڙا ناحق ناءَ نظاري دي نال

-4 راتيان ڏينهان ڏکڙي روز آيم
سڀ بار ملامت سر تي چايم
هئي هئي چيزل سوران ڪيتي چايم
پئي جان جسم جنگ جيءَ دي نال

****

ڪلام: 183
سر ٽوڙي

ٿلهہ: اهو حال اسان کي ڏس تہ سهي
ڪيئن دل تہ ڪيئي بيوس تہ سهي

-1 ڪي وره تنهنجي ويران ڪيا
سوين سر تہ صدق قربان ٿيا
ڪيئي نيزي تي تہ نشان هيا
تون تہ عاشق ماري هس تہ سهي

-2 جتي محبت مينگهہ ملهار ڪيا
اتي ابرن جا وسڪار ٿيا
اتي تير تفنگ تہ هزار هيا
تون تہ بارش وانگر وس تہ سهي

-3 ڪيئن باهہ اندر منجهہ ٻارين ٿو
وري ماري پاڻ جيئارين ٿو
انهي تار منجهارئون تارين ٿو
تون تہ پارس وانگر گس تہ سهي

-4 چيزل سان تو ٻول ٻڌا
دلڙي يار ڪٽي ويوڪري تہ جدا
فراق وڇوڙي زخم وڏا
تون تہ رهبر رڻ ۾ رس تہ سهي

****

ڪلام: 184
سر تو ڙي

ٿلھ: ريءَ مارن لئي پل مول نہ سري
اھي قسمت ڪيا ڪيئن ڏار پري

-1 مام مارن جي ماري ٿي
ايھا ڳٽي اوھان جي ڳاري ٿي
دلڙي دم دم سانگن ڪي ساري ٿي
ھت رويون ويني سڏڙا ڪري

-2 ٻن سيج پلنگ نڪي سک ٿا وٽن
مون ڪي مارن جا ٿا پور پون
اڪيون راتيان ڏيھان رت پيون رڙن
ھتي ڳٽن ۾ منھنجو جيءُ ڳري

-3 اميد اھا اڪير اٿم
شل تہ مارن سان مون ملندم
نہ تہ ھئي ھتڙي ڪيئن مان ڪندم
ھي ماندي مونجھي ويني مري

-4 صحت سرتيون سڪڙا ويم
اچي پيش پلئہ منھنجي ڏکڙا پيم
چيزل سورن ۾ سارو ساھ سڙيم
ھيءَ تہ حال ڏکيو وري ڪنھن سان ڪري

****

ڪلام: 185
سر ڌناسري

ٿلهہ: ڪيئن نفي مؤن نروار ٿي آيس
اصل هتي اظهار

-1 جاءِ مڪان مئي جو نالو نفي ٿي
آهيان سورن جو سردار

-2 عام عالم مون ڪي ڪين سڃاڻن
آهيان جوڙ عجب جنسار

-3 ڄائن لاڪون ڄاڻ پيو سي
ديدان ڪليان ديدار

-4 بيرنگ برقعو بشري پايم
سپ چيزل سينگار

****

ڪلام: 186
سر ڌناسري

ٿلهہ: دل اسان جي يار پيارا
بيوس بيحد ماندي آ

-1 راتيان ڏينهان نيٽين نير وهن ٿا
روج روئڻ ڪئون نہ رهندي آ

-2 درد فراق وڇوڙي ماريس
ڪيئن هت قسمت آندي آ

-3 دم دم دل ۾ طلب توهان جي
هڪ وقت نہ ويلهو واندي آ

-4 چيزل سڪندي سال لنگهي ويا
بره ڪئي هي باندي آ

****

ڪلام: 187
سر ڌناسري

ٿلهہ: ڪھڙا سور ڪنهن کي ٻڌايان مان
قضا قلم لکي ڍهون پايان مان

-1 انگ ازل جو امر ائين هو
نيڻن رت تي وهايان مان

-2 سرتيون ساعت سال لنگھن ٿا
ڏينهن ڏکيا تي گذاريان مان

-3 عشق اندر ۾ آتش ٻاري
جوشئون جيئري تي جان جلايان مان

-4 چيزل سڪ ۾ ساهہ سڙي ويو
اهو لحم لڱن ڪئون تي لاهيان مان

****

ڪلام : 188
سر بسنت

ٹلھہ: يار اسان نون ڪيا ول ڪيتوئي
سڌ نہ رهندي ڏوهہ ثواب

-1 نال نشي وچ مدهوش جو ٿيم
شوق شراب دا پيالا پيئم
هر دو جهان دي تعلق ڀڳيم
پڑهڻ نمازا ڪيها هي حساب

-2 لنگهہ اٿان وچ لاهد اڙيان
حرف هڪو ڏس وحدت پڑهيان
غير گمان سڀ خطري سڙيان
ٿي ڳئي صفائي يج ڳيا حجاب

-3 نال اسان ڏي نيهڑا لايئي
بيوس دلڑي ڪيئن چا ڦسايئي
عاشق اپنا قتل ڪرايئي
درد لڳا تي سخت عذات

-4 برقعہ پاڪي ڪيوين هڻ لڪدئين
چوڙ اسان نون ڪٿان وت ٿڪدئين
ٻئي تہ سينا ڪون سڀ ڪجهہ ڏسدئاين
چيزل ڪڏان تہ ملئي مهتاب

****

ڪلام: 189
سر بست

ٿلهہ: ناحق نال اسان ڏي سيان
ڪهڙا سيالين دا ساڙ ماهي

1- مئين رانجهين دي نال جو ويسان، وڃ ماهي دا ملڪ مٽيسان
شاهي تخت هزار ماهي

2- ڏيون ويڻ الاون جهيڙي، خوار خراب جو ٽيڙي ڪيڙي
اصل مئين هان بيزار ماهي

3- جيڏيان سينگيا تي ڳئي جدائي، خواري خلق ول ڪهي مچائي
ٺوڪان طعني هزار ماهي

4- چاڪ دي نال مئين نينهن جو لايا، جنيان جهيڙي لوڪ تپايا
جاٽي باغ بهار ماهي

5- چيزل پيچ پرين مئين پايا، بيوس دل ميڏي ڪيئن چا ڦسايا
سر صدق سؤوار ماهي

****

ڪلام: 190
سر بسونت

ٿلهه: عشق اسان وٽ آيو آيو
خاص اها ئي خبر ڪٺي

-1 ملڪن ڪي ڪل ڪانہ جو پيڙي
ڳجهه ۾ اها تو ڳالهه ڳٺي

-2 اول مارين پوءِ ٿو جيئارين
وهوا اها توڪي ڳالهه وٺي

3. راتيان ڏينهان طلب هڪائي
جاٽي پرور پاڻ ڏٺي

4. ”چيزل“ بار برهه جو آيو
جيڪا منهنجي باب ٻٽي

****

بسم الله الرحمان الرحيم

ڏوهيڙه شريف

بيت-1

آڌوتي الف ڪئون واندا ڪين ويهن
پهريون پنهنجي نفس کي تا پل پل پرزا ڪن
سامهون ٿيا صبحان کي تا ساري رات رڙن
اتي اسر ويل جو تا سيني سوز سڙن
سهڻا چيزل تا پور پون
جو دم دم دونهان درد جا

بيت-2

رڙي رڙي راتيان ڏينهان نيٽين وهايم نير
ڏکي پنهنجي ڏک جا چا ڪري باب نظير
سيني سور سنوان ٿيار چاڪ پون تا چير
سهڻا چيزل ڏس فقير جيڪي سورن منجهه سڙي ويا

بيت-3

دانهان ڪيون درد جون دل ۾ دڪائج دوڙ
ٻڌي سورن سندرو جسم جلائج جود
فنا ٿي فراق ۾ نفي ۾ نابود
سهجئون سر پنهنجو ذاڪر ڏي تون زود
ساڙي سپ وجود
سهڻا چيزل ٻُڌي نوبت نيهن جي

بيت-4

ڳولا ڪرج ڳجهہ ۾ رکج طلب تمام
ماري نفي نفس کي ڇڏ وڃائج پاڻ
جاچي ڏس جيءَ اندر ۾ سارو تي سبحان
سهٽا چيزل سمجهہ پوئي تون جاڻ هر جاءِ حاضر هڪ تي

بيت-5

هر جاءِ حاضر هڪ تي تون ڪهہ نہ ڪائي بات
ٻي نہ آٽج ٻولڙي نہ ڪا وائي وات
ڪل پونديئي ڪين مئون تي نفي مئون اثبات
ظاهر ظهورو ذات ٻي صورت سڀ صفات
سهٽا چيزل مشڪل بات
اتي سڌ پردو ئي سمجهہ جو

بيت-6

هادي اسان نون حرف پڙهايا سڀ وجود وڃاوين
ٻن ڏي ٻيائي ڪون ذاتي ذڪر ڪماوين
تي شتاب شمع تي پتنگ جان پڇاوين
وچ نفي دي نابود ٿيون
سختي بار سهاوين
رهبر راهہ هڪايت والا سهٽا چيزل تون صحيح سر سجاٽين

بيت-7

راڳ ٻڌ تہ رمز لڳئي صوفي تئين سچ
ڪنڌ رکي انهي ڪات تي تہ عاشق اڏي تي اچ
ڏسي شعاع شمع جو تون پرواني وانگي پچ
سهٽا چيزل ٻاري مچ تہ دونهان نڪرن درد جا

بيت-8

راڳ سڄو هي راز آهي کي معني کن مهمير
پرجهي ويهن پاڻ ۾ آهہ اندر تن اکير
سمجهن سچ سلوڪ ڪئون اهي نيٽين وهائن نير
سهٽا چيزل چون فقير تہ راڳ منجهہ ٻہ رمز ٿي

بيت-9

راڳ منجهہ ٻہ رمز ٿي عام ليکي آ هُل
سمجهن ڪين سلوڪ ڪئون آهي ٻيائي تن کي پل
عاشقن کي آواز ٿيا هو هو مچاين هل
سهٽا چيزل عين امل
وجي عاشق اظهار ٿيا

بيت-10

عاشق اظهار ٿيا ڪٽن گلا سندو گانگهو
ڪنڌ رکي هن ڪات تي ڪن نا سر جو سانگو
جيڪي آيا عشق اويڙ ۾ تن موٽڻ مهانگو
سهٽا چيزل سودو سهانگو
سوري جڏهن سر ڏين

بيت-11

خدا کي ملڪ ۾ محفل جو مئين ايسي بنايا تا
أسي کي نام کا نيزه جو جب سيني لگايا تا
مقدر مين نوي سد هئي جو ڪوئي رنجور آيا تا
بره کي باهہ ۾ چيزل جسم اپنا جلايا تا.

بيت-12

خدا کي نام کا صدقا جو مجھہ سي نيھن لايا ھئي
اسي سي ھم ڀي ڦر ايسا حوالي جان کيا ھئي
موتو قبلل جو مرکر کي بھا ميري خون ديا ھئي
اسي کا ھل ھنگامہ ھئي جو چيزل سمجھہ گيا ھئي

بيت-13

خدا کي عشق مين اپنا جسم سارا جلايا ھون
اسي کي آگ مين يارو سر سارا گنوايا ھون
ومن يتو کل علي الله فھو حسبہ الاياھون
نسنگ نروار چڙہ نيزي جو چيزل نينھن لايا ھون

بيت-14

نينان ميکون نھوڙ گھتيا مئين چشم ماھي دي چٽيان
رمزان غمزان يار ديان ناز کرن تي دل لٽيان
ترکش تيري چلاوان قھري ڏيون سئي سئي جلوي جھتيان
منھن مھتاب ڀيريمغان دا سھڻا چيزل مئين ويک سينگار کو ستيان

بيت-15

رانجھن مئکون رمز رلائي مئين تہ رلندي رل ڳئيان
ھير تتي نون يار نہ ملدا مئين تہ سکندي سڙ ڳئيان
رانجھن تخت ھزاري دا صاحب مئين تہ ٿل وچ کملي پئيان
چاک جھڙا ماھي يار ملي سھڻا چيزل مئين رؤ رؤ بيوس ٿيئان

بيت

(1)
نهاري ناز سان نازڪ ڏنائون
صدق قربان قربن سان ڪنائون

(2)
پري پيالو ڏيئي پر جام وحدت
خمر خاصو اٿاريائين ڪيف فرحت

(3)
نہ ڄاڻان شهد هو يا آب زم زم
پيئڻ سيتي اٿاريائين تيک دم دم

(4)
رکيو هٿ جي مٿان تنهن دست دلبر
پائي برقعو آيو احدون بشر

(5)
تنهن لاکون وني تهدل ٿياسي
سيئي دنيا سندا تعلق ڇناسي

(6)
ڪريمن جي ڪريان ساراهہ ثنائي
ڏسيو جنهن ياد هڪ نالو بقائي

(7)
سڪونت صبر ڪر اختيار دلڙي
فنا دنيا اٿي هڪڙي گهڙي

(8)

ڏسي چيزل فکر کر تون سدا هي
فنا دنيا اتئي هڪ دم فنا هي

بيت

رڙي رڙي راتيان ڏينهان منهنجو هيٺو ٿيم حال
اهڙو درد دل ۾ نکو سک ٿيم قرار
ڏکي پنهنجي ڏوجهري نکو صحت جو سوال
باري بار برهہ جو، مٿي سر ٿيم بحال
چيزل سور سنڀال تہ سنڌو ساعت کينکي

بيت سسئي جا

بيت-1

سسئيءَ سڄي سورن جي اڳي ڏاڍي هئي تہ ڏکي
هڪ ڏير ڏئي ويا ڏوجهرا ٻيو پنهل پياسي ۾ بکي
رند ڏسي راڙيون ڪري سسئي ڪين ٽڪي
وڃي تيزئون تيز تکي ڏسو چيزل ڪيئن چري ٿي آ

بيت-2

ڏس چيزل ڪيئن چري ٿي آ پنهنجي ور ڪان ويچاري
ڏئي باه ڀنڀور کي ڪيئين ترت سگهو تياري
واڪا ڪندي وڃي پئي هئي منزل جي ماري
ڪري ڪوڪان ڪوهياري سائين چيزل ڪڏهن ملندي ڪيچ کي

بيت-3

ڏاڍا ڏکيا ڏونگر ڏوجهرا اٿي پاهڻ پيرين پنڌ
سسئي روئي سکي پئي ڏسي راهون نهاري رند
چري چاڪن چور ڪئي وڏيون چاڙهيون بيحد بند
پوءِ تہ نهاري ڪنڌ سسئي ملندي ساٿ سان

بيت-4

سسئي ملندي ساٿ سان چڏي پينگ ڀنڀور
ڪيچي قهر ڪري ويا ٻيو پنهل نيائون زور
آيا ڏکيا ڏوجهرا ڏونگر ويني ڏور
گهوري سر گهور سهڻا چيزل صدقي سسئي

بيت-5

پھرين پھر پنھل لاءِ منھنجو سڪ ۾ ساهہ ويو
اديون آريءَ ڄام جو مون کي پلپل پور پيو
ويھڻ ڪائڻ وهہ ٿيو نڪي سمھڻ سکي رهيو
ڏسان هوت اهو سھڻا چيزل پنھنجي يار پنھل کي

بيت-6

ٻي پھر ٻڏي هيم هاڪ اها تہ هڪل
پنھل ڪٽي ويا پاڻ سان نڪي منهن ڪري موڪل
صبح جو اٿي سسئي ٻڏي تن اندر توڪل
موٽي ملندي شل سھڻا چيزل پنھنجي يار پنھل سان

بيت-7

ٽئين پھر ٽپي وئي ڏونگر وات ڏکي
لڪ اڳيون لاڙا لنگھي واري وات سکي
جبل جھاڳي ڏار پئي هڪ پيرين پيادي بکي
سسئي مئي سکي سھڻا چيزل پنھنجي يار پنھل ڪان

بيت-8

چوٿئين پھر چري ٿي آ چڏي سسئي سپ سينگار
ٽڏڙيون ساهون سڏڪا پري ويني روئي زارئون زار
آيا پنڌ ڏونگر جا ٻيو جبل جھاڳڻ ڏار
موٽي ملندءِ پنھل يار سھڻا چيزل سچي ٿيندي سسئي

بيت ڪربلا جا

بيت-1

ڪربلا ۾ قهر ٿيو ڪيڏا هل هشر
ڪوفن ڪاغذ لکيا رکي ٻوهه مڪر
شهزادا هليا شام ڏي سيپئي ساڻ سفر
ڪٺا اُهي ڪافر سهٽا چيزل سيد سان سامهون ٿيا

بيت-2

ڪربلا ۾ قافلو آيا اڄ امام
سختي سنائون سر تي ڪٽي سورن جا سامان
ظاهر ظلم يزيد جو آهي مخفي معني مام
پانڌئون هيا پهلوان سهٽا چيزل شير شهيد ٿيا

بيت-3

ڪربلا ۾ قافلو آيا اڄ ڪٽي
رايو هيو رب جو اهاوين ڳالهه وٽي
ظاهر ظلم يزيد جو هيو پرور پاڻ ڏٽي
اجا آهي ڳالهه گهٽي سهٽا چيزل شير شهيد ٿيا

بيت-4

ڪربلا جي پڙ ۾ آيو حر ڪري هڪل
ڪٽڪ ڪارون يار مئون آيو هڪ ڄٽو هيڪل
تنهن سوريهه تئون صدقون وڃان آيو سختي مجهه مهل
ٻڌي تن اندر توڪل چيزل شير شهيد ٿيو

بيت-5

كربلا جي قهر جو ٿو ماتم مچ ٻري
ڪيئن ٻڌايان عام کي ظاهر ڳالهه ڪري
ڌڙ جنهين جا ڌار ٿيا نيزي سر چڙهي
اهو اشارو عشق جو سمجهڻ مام پري
سهٽا چيزل جيءَ ڳري
ماتم منجهه مري وڃان

بيت-6

ماتم منجهه مري وڃان مون کي سورن سمجهايو
هئي هئي قاسم گهوٽ ڪان جنهن جي ميندي جو سعيو
بيبي پنهنجي ياءُ کي ڏاڍي پيارئون پرٽايو
ڪسڻ ڪان ڄايو سهٽا چيزل قاسم تئون قربان ٿيان

بيت-7

قاسم تئون قربان ٿيان صدقو ڪيان هي ساهه
سهرا مينديون سيج ڇڏي شهادت رسيو شاه
اهو جرجلو جيءُ اندر م انو موت سندو ماهه
سهٽا چيزل ڪڏان آهه ته جبل ڪل جلي وڃن.

****

ڪلام سي حرفي
(سر پيروي)

1. الف عشق وارا پڙهي ويا نماز
دمن سان دوگانا سندا هي بياز

2. پهريون باب بي جو تڪيو تي طمع جو
هو وڃ هستي پنهنجو ويا ٿي ٿواز

3. جيمئون جن پيتو جي تنن حق ڏنو هي
خدا جي خبر ڪي ويا خطرا خاز

4. دالئون ڏيان ڌر تون مجتا ڪان نہ مرتون
طمع ترڪ ڪر تون ذالئون ذڪر آز

5. ريئون رب جي رحمت لٿي تن تئون شامت
وئي دور ظلمت زيئون زهن ساز

6. سينئون سڪ اوهان جي سمهڻ سيج سنهنجي
نيٽين ننڊ اسان جي شينئون وئي آ شاز

7. صوادئون سڪ سمهڻ ويو لذت خوش گهمڻ ويو
روزئون روز روئڻ پيو ڏکي ضوادون ضواد

8. جن ط تڪيو آ انهن سچ ڏنو آ
دنيا ڪم ڪچو آ ظيئو ظلم راز

9. عينئون عشق عادت سچي سڪ سعادت
وئي غين غفلت غازي منجهہ غياز

10. فيئون فثمہ اللہ وجہ حق تجلا
هر جاءِ نور اللہ نظرسان نياز

11. ڪافئون ڪين ڪمايم نڪو پاڻ پايم
جڏهن عشق آيم قافئون ڪين قاز

12. لامئون لک ٿيون سي دنيا هٿ ڪنيوسي
تتي ڪي تڙيو سي فائقي منجهہ فياض

13. ميمئون نا مڙن تا سوري تي چڙهن تا
ملان سپ سڙن تا ڏسي نينهن ناز

14. نونئون نظر وارا نفل سنت سارا
دنيا جا ڏيڪارا رڪعتان رواز

15- جنن وا وساري تنن نندٻ پياري
وئي عمر ساري اجائي اياز

16- سڪي سپ ڪئون شريعت تڪيو پنڌ طريقت
ڏسي هي حقيقت معرفت ملڪ معاز

17- لامئون ڏس لاهوتي صبر چپ ثابوتي
اهو حال هاهوتي باهوتي غواز

18- عہ الف عشق آيم دنيا هٿ چڏايم
هڪو خيال لايم الف سان آواز

19- يڪوي اڙيا سي پنجئي وقت پڙهياسي
چيزل سارا سڙيا سي عاشق ڪي آغاز

بسم الله الرحمن الرحيم

الف (1)

الف عاشق پڙهي ويا سامي لنگهي سج
نفي ڪري نفس کي ماري ڪيائون مج
ٻڌي سهجئون سندرو سدا سورن ڇج
رکي فرض فهم وجي هاديءَ سان هو رسيا

ب (2)

باب بره جو بيشڪ ڪيائون بحال
هذيحبون نهم في الظمات ڏسي پنهنجو حال
سامي سڪائي تن کي پاڻ ڪيئون پئمال
رکي خاصو خيال وجي هادي سان هو رسيا

ت (3)

تپائي تن کي طالب ٿيا تمام
باهيون ڏئي بره جون رهن عاشق مست مدام
من ز ل لذي يشفع عنده الاباذنہ آه آيت منجهہ قرآن
خطرا لاهي خام وجي هادي سان هو رسيا

ث (4)

سهجئون سوز ۾ سامي ويا سڙي
ٻڌي ڳالهہ ڳري ويا ماتم منجهہ مري
تن کي طلب تن ۾ لڳن ذوق ذري
گهوري سر گهري وجي هادي سان هو رسيا

ج (5)

جيمئون هن جهان جا سانگا ستيائون
قاتل نفس قريب کي هٽي کاتي کنائون
ان الذين آمنو اها آيت ڏنائون
مقصد سڀ مٽيائون وڃي هادي سان هو رسيا

ح (6)

حيئون انهي حال ۾ ٿيس حيرت ۾ حيران
عدم منجهئون آدمي تون ڪيئن ٿئين انسان
مولا پنهنجي مهر سان توکي سائين ڏنو سڀ ڄاڻ
تو ۾ تنهنجو ساڻ وڃي هادي سان هو رسيا

خ (7)
خيئون خدا جي خوف ۾ عاشق منجهہ آزار
سسيون چڙهيون سوريءَ تي ڏڙ ٿيا هن ڏار
کل وهي من النسماءِ و لبدري في الدجاءِ ڏسن دل اندر ديدار
صاحب رب ستار وڃي هادي سان هو رسيا

د (8)

دالئون انهي ديوان جو پهريون پڙهيم باب
نفل نمازان نيتان چڏي سنت سڀ ثواب
مرد انهي ملک ۾ جاتي ڏوهہ نہ حساب
ننڊ وڃائي خواب وڃي هادي سان هو رسيا

(9) ذ

ذالئون ظاهر ذات آ ڪو سمجهي مرد ڏسي
فذڪروني اذ ڪر ڪم پنهنجو پاڻ پسي
وشڪرولي ڪفرون وحدت سان وسي
گڏجي گر گسي وجي هادي سان هو رسيا

(10) ر

ريئون رضا رب جي چڏي هو هليا پاڻ
حڪم هاديءَ جو مڃي امر سپ فرمان
انهي نظر نور سان ڏسيو عرش لامڪان
هر جاءِ حق سڃاڻ وجي هادي سان هو رسيا

(11) ز

زيئون تنهنجي ذوق ۾ منهنجو اهڙو حال ٿيو
ڪارا ڪپڙا ڪڙيون مون ڪئون سڪ جو سهج ويو
راتيان ڏينهان روز هت روئڻ روڄ رهيو
پرين پور پيو وجي هادي سان هو رسيا

(12) س

سيئون سڪ گهٽي آ ڏاڍو اندر منجهہ آزار
اڻان ويهان سور سان نہ ڪو سڪ وٽي سنسار
مني هي مريض ٿي ويني روئي زارئون زار
واندي ناهين وار وجي هادي سان هو رسيا

(13) ش

شيئون شهد شڪر مئون چڪي ٿيس چري
دم دم ڪئون لذت لذيذ آ اچي باھ ٻري
لهما في السموات و مافي الارض ساعت ڪين سري
ڳڻتي وئي ڳري وجي هادي سان هو رسيا

(14) ص

صوادئون دل صبر ڪر اڪڙين جهلج آب
ماتم سندي ملڪ ۾ اتي روئڻ روز ثواب
مني هن مريض جو چئڻ لاجواب
آهي ازل جو عذاب وجي هادي سان هو رسيا

(15) ض

ضوادئون ڏک لڳو تم سک سيوئي ويا
في ظلمات عذات عليم ٻڌيم ڳالھ اها
تڏهن توبہ ترڪ ٿيو جيڪو دم جيبا
موتو مام ميان وجي هادي سان هو رسيا

(16) ط

طئي هن طلسم ۾ نتا عاشق بيهن اڙ
قصو سڄو قلزم جو واعدو ڪيائون وڙ
لامقصود في الدارين الا هو سر جدا ڪرڏڙ
راتيان ڏينهان رڙ وجي هاديءَ سان هو رسيا

ط (17)

ظئي ظالم نفس کي ماري ڪر ميد
تنبيها ڏيئي طلب جون هٽي ڪوني قيد
بشيءٍ من علمہ الا بما شا سجدي مننجھ سجيد
نفي تي نااميد وڃي هادي سان هو رسيا

ع (18)

عينئون عشق انهي ۾ جوڳي جوان جليا
عارف اهي اظهار هن متي ملڪ هليا
قالو بلي قول تي هڪو احد الله
بيشڪ بات يلا وڃي هادي سان هو رسيا

غ (19)

غينئون اهي غرق هن غازي منجھ غزا
پنهنجو ڪهن پاڻ کي ڏيئي ساھ سزا
ماڻن انهيءَ ملڪ جا محبت مرد مزا
جيئري جوان جزا وڃي هادي سان هو رسيا

ف (20)

فيئون فنا في الله ۾ اهي عاشق ٿيا اثبات
نينهن لڳو نظر ڪلي هي ظالم وئي ظلمات
لاشيءِ موجود غير الله سڀ ۾ سچي ذات
طالبن کي تنهنجي تات وڃي هادي سان هو رسيا

(21) ڪ

ڪافئون پنهنجي قدرت سان هي جسم بنيو جهان
معراج سندي مرد ڪان جو اعلي تن جو شان
انا احمد بلا ميمي متي تن مڪان
اهو عاشقن ڪي عيان وجي هاديءَ هو رسيا

(22)ق

قافئون قلم لکيو آ عاشقن جي ازل
واهوا سختي صبر سان سٺيو مردن انهي مهل
هيو امتحان عشق جو ظاهر ظلم زلل
عشق جي عين اچل وجي هادي سان هو رسيا

(23) ل

لامعون لاغفار آه غرض ڪنهن تہ گناھ
وسيلن سندي واقعي ڏج پرور پاڻ پناھ
ڪوڙن ڪنهن نہ جهليو نہ ڪنهن مالڪ لائي مناه
سورن جي ثناه وجي هاديءَ سان هو رسيا

(24) م

ميمئون اُهي منصور هن جو سوري سر چڙهن
نيزي لائن نينهن تا نتا مست مڙن
سورهيہ انهي سختي ۾ عاشق ڪين اڙن
ڪلمون پاڪ پڙهن وجي هادي سان هو رسيا

ن (25)

نون ڇڏي ناسوت کي جوڳي هليا جبروت
معذن قربا ملڪوت ۾ لوڇي لاحد لنگھي لاهوت
هاهوت ۽ باهوت ۾ صبر چپ سڪوت
خودي ڪائي قوت وجي هادي سان هو رسيا

و (26)

واۂانهي وصال جون حوران هت هيون
شرابن طهورا شوق جو آيون پاڻ ڪنيون
غرض انهي گھوٽ جي ڏنيون لال ويون
پوءِ مرڪي ايئن چيائون وجي هادي سان هو رسيا

ھ (27)

هيئون انهي حال ۾ آ ديسي آهين
نانگا پنهنجي نفس کي ٿا ماري منائين
الحب الله والبغض الله خودي کي ڪائين
او سامي سڏائين وجي هادي سان هو رسيا

لا (28)

لامئون لامقصود هن طالب طلب ترڪ
عاشق استغراق ۾ آهن اهي غرق
احد احمد هڪڙو آ ڪيهو ميم فرق
اها مردن مام مرڪ وجي هادي سان هو رسيا

ع (29)

الفئون انهي ازار ۾ اهي عاشق بہ آهين
جيئري پنهنجي جسم کي تا جوڳي جلائين
لم يلد ولم يولد اتي آڻين
رازق رلائين وجي هادي سان هو رسيا

ي (30)

ييئون يد الله فوک ايديهم ڳولج بي نہ ڳلي
مشکل کشيٰ مصطفيٰ حيدر هک علي
احد کم ايمانک واصل لعل ولي
سهڻا چيزل بات يلي وجي هادي سان هو رسيا

پورو ٿيو